

8
2014

پزایان - پخنگسی

农村科技

هلمه تۆرسۆن فوتوسى

پىچان ناھىيە لۈكچۈن بازىرىنىڭ «دېھقانلارنىڭ ئومۇمىي ساپاسىنى يۇقىرى كۆتۈرۈپ، يۇرت-ماكاننى ئورتاق گۈللەندۈرۈش» توغرىسىكى مەخسۇس تەربىيەلەش كۇرسى

چىقىم بازىرى

پىچان ناھىيەلىك پارتكوم ۋە خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ بىر تۇتاش ئورۇنلاشتۇرۇشى بىلەن مەزكۇر ژۇرنالنىڭ باش مۇھەررىرى ھەلىمە تۇرسۇن 2014-يىلى 7-ئاينىڭ 15-كۈنىدىن 17-كۈنىگىچە لۈكچۈن بازىرى، دىنغار يېزىسى، چىقىم بازىرى قاتارلىق جايلاردا 600 گە يېقىن ھەر ساھەدىكى قېرىنداشلارغا «دېھقانلارنىڭ ئومۇمىي ساپاسىنى يۇقىرى كۆتۈرۈپ، سوتسىيالىستىك ئىناق جەمئىيەت بەرپا قىلالى» تېمىسىدا لېكسىيە سۆزلەپ، مۇناسىۋەتلىك رەھبەرلەر ۋە دېھقان-چارۋىچىلارنىڭ قىزغىن ئالقىشىغا ئېرىشتى.

ھەلىمە تۇرسۇن خۇبرى ۋە فوتوسى

ش ئۇ ئار يېزا خىزمىتى ئىشخانىسى، ش ئۇ ئار نامراتلارنى يۆلەش، ئىقتىسادنى تەرەققىي قىلدۇرۇش رەھبەرلىك گۇرۇپپىسى ئىشخانىسى، ش ئۇ ئار پەن - تېخنىكا جەمئىيىتى، ش ئۇ ئار يېزا ئىگىلىك پەنلەر ئاكادېمىيەسى ۋە شىنجاڭ يېزا ئىگىلىك ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ باشچىلىقىدا نەشر قىلىندى.

بۇ ساندا

تېرىش پەرۋىش

- (1) زىيانسىز كۆكتات ئىشلەپچىقىرىشتا دىققەت قىلىدىغان ئىشلار.....ئارزۇگۈل ئابدۇرېھىم
- (2) شوخلىنىڭ قېرى يوپۇرماقلىرىنى ئېلىۋېتىش ئارقىلىق مەھسۇلاتنى ئاشۇرۇش ئۇسۇلى.....
- (3) تېمىتىپ سۇغىرىلىدىغان كېۋەز پەرۋىشىدىكى مۇھىم نۇقتىلار.....تۇنساخان قاتارلىقلار
- (4) زامانىۋى ئۇسۇلدا كۆكتات مايسىسى يېتىشتۈرۈش تېخنىكىسىنىڭ ئەۋزەللىكى.....ئايىشەم ياسىن
- (5) كېۋەزنىڭ ئوتتۇرا، ئاخىردىكى پەرۋىش تېخنىكىسى گۈلسۈمئاي ئويۇپ

ئەسلىھەلىك يېزا ئىگىلىكى

- (6) پارنىكتا بۆلجۈرگەن ئۆستۈرۈشتىكى مۇھىم تېخنىكىلىق ھالقىلار.....بۇخلىچەم ئەمەت
- (7) پارنىكتا پىدىگەن ئۆستۈرۈشتىكى مۇھىم نۇقتىلار..... زىلەبۇ ئىمام قاتارلىقلار
- (8) پارنىك ۋە يالتىراق لاپاستا ئۆستۈرۈلگەن تاۋۇزنى سۈنئىي ئۇسۇلدا چاڭلاشتۇرۇش ئۇسۇلى.....روزىگۈل ئابدۇقادىر
- (9) پارنىك تۇپرىقنى ياخشىلاش ئۇسۇللىرى مەلىكە

ئوغۇت تۇپراق

- (10) ئانارلىق باغلارنى ئوغۇتلاش تېخنىكىسىئابدۇقادىر ئىزىز
- (11) قالدۇق يالتىراق بوپۇقنىڭ تېرىلغۇ بەرگە زىيىنى ۋە ئالدىنى ئېلىش ئۇسۇلىمېھمانگۈل سايىم

باغۋەنچىلىك

- (12) كىشىمىش ئۈزۈمنىڭ مېۋىسى يوغىناش ۋاقتىدىكى پەرۋىشىئابدۇرۇپ ھېزىبۇل
- (13) ئەنجۈر پەرۋىشىدىكى مۇھىم نۇقتىلار.....ئايىشەمگۈل يۈسۈپ

ئۆسۈملۈك ئاسراش

- (14) ياخاق شاخ قۇرۇش كېسىلىنىڭ ئالدىنى ئېلىش - يوقىتىش ئۇسۇلىتايمىر يۈسۈپ
- (15) يۇقىرى تېمپېراتۇرىدا دېھقانچىلىق دورىلىرىنى پۈركۈش زىيانلىقئامىنەم راخمان

- (27) يېسىۋېلەكنىڭ يۇمشاق چىرىش كېسىلى ۋە ئالدىنى ئېلىش ئۇسۇلى بۇخەلچەم ھىلماخۇن
- (28) ئۇزۇمنىڭ تۇزاقسىمان قاسراقلىق قۇرتنىڭ ئالدىنى ئېلىش - يوقىتىش ئۇسۇلى تۇرسۇنمەت تاشمەت
- (30) دېھقانچىلىق دورىلىرىنى ئىشلەتكەندە دىققەت قىلىدىغان نۇقتىلار.....پاتىمە داۋۇت
- (32) كېۋەز غۇنچە - غوزىلىرىنىڭ تۈكۈلۈش سەۋەبلىرى ۋە ئالدىنى ئېلىش ئۇسۇللىرىئابدۇلەت ئابلىز
- (34) ھاك - گۇڭگۇرت بىرىكىسىنى ئىلمىي ئۇسۇلدا تەييارلاش ھەم توغرا ئىشلىتىش ئۇسۇلى.....ئابدۇبېھم ئابلىنىپ قاتارلىقلار
- (37) چىلاننىڭ مېۋە يېرىلىش ۋە مېۋە يىگىلەش كېسىلىنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۇسۇلى ...روشەنگۈل ئىمىن
- (39) دېھقانچىلىق دورىلىرىنى ئىلمىي ئىشلىتىش ئۇسۇلىباھارگۈل پەتتار قاتارلىقلار
- (40) شاپتۇلدىكى قوڭۇر رەڭلىك چىرىش كېسەللىكىنىڭ ئالدىنى ئېلىش - يوقىتىش گۆھەرنىسا تۇرسۇننىياز

سۇجىلىق

سۇ بىلەن تەمىنلەشنى ئائىلىلەرگىچە يەتكۈزۈش خىزمىتىدە ساقلانغان مەسىلىلەر ۋە ھەل قىلىش چارىلىرىگۈلىنسا ئابدۇراخمان (41)

چارۋىچىلىق مالدوختۇرلۇق

- (44) دېھقانچىلىق رايون كىچىك باقمىچىلىقنى لايىھەلەشپەتتىدىن تاشتۆمۈر
- (46) قوينىڭ يۇغى چۈشۈپ كېتىش كېسەللىكى ۋە ئالدىنى ئېلىش - داۋالاش ...ئابدۇللا روزى
- (48) سۈت ئۆچكىسىنىڭ سۈت مىقدارىنى ئاشۇرۇش تەدبىرلىرىياسىنجان ئابدۇراخمان
- (50) گۆش كالىسىنىڭ يەم - خەشكىنى تەڭشەش ئۇسۇلى مەريەمگۈل خالىق

ئىگىلىك باشقۇرۇش

دېھقانلار كەسپىي ھەمكارلىق كوپىراتىپىنىڭ رولى رەخمىتۇللا شەمشىدىن (52)

قانۇن ئۆگىنەيلى

جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ قورامىغا يەتمىگەنلەرنى قوغداش قانۇنى (55)

يېزا ئېنېرگىيەسى

پاتقاق گازنى باشقۇرۇشتا دىققەت قىلىدىغان نۇقتىلار..... نۇرگۈل غېنى (57)

بىلىۋېلىك

دېھقانچىلىق زىرائەتلىرىدىن ئورۇن بەلگىلەپ ئۇرۇق تاللاش ئۇسۇلى.....ئايىشەمگۈل تاش قاتارلىقلار (60)

باش مۇھەررىر:	مەسئۇل مۇھەررىر:	مۇھەررىر:
ھەلىمە تۇرسۇن	نۇرە مۇھەممەت	ئابدۇلەت ھەبىبۇللا

新疆维吾尔自治区党委农办、自治区扶贫办、自治区科协、新疆维吾尔自治区农业科学院和新疆农业大学联合主办、面向新疆农牧区、国内外公开发行的综合性省级科普月刊。

栽培管理

- 无公害蔬菜栽培注意事项 阿孜古丽·阿不都热依木(1)
 番茄除老叶促增产方法 吾尔买提·沙吾提(3)
 滴灌棉花栽培要点 吐尼沙汗等(4)
 现代化育苗技术优点 阿衣先木·牙生(6)
 棉花中后期栽培管理技术 古丽素木·吾玉甫(7)

设施农业

- 温室草莓栽培技术要点 布合力其木·艾买提(8)
 温室茄子栽培要点 孜来布·依麻木等(11)
 温室大棚西瓜人工授粉方法 肉孜古丽·阿布都卡德(12)
 温室土壤改良方法 买力开(14)

土壤肥料

- 石榴园施肥技术 阿不都喀迪尔·艾孜孜(15)
 塑料薄膜对农田的危害及预防方法 米满古丽·夏依木(18)

园艺特产

- 无核葡萄果实膨大期栽培管理 阿布都热符·艾孜不力(20)
 无花果栽培要点 阿依夏木古丽·玉苏甫(22)

植物保护

- 核桃枯枝病防治方法 塔衣尔·玉苏普(24)
 高温天气喷农药危害 阿米南木·热合曼(25)
 白菜软腐病防治方法 布海力欠木·伊里马洪(27)
 葡萄粉蚧虫防治方法 吐尔孙买买提·塔西买买提(28)
 使用农药注意事项 帕提曼·达吾提(30)
 棉花蕾铃脱落原因及防治措施 阿布来提·阿布力孜(32)
 石硫合剂科学配制及正确使用方法 阿布都热依木·阿布力提甫等(34)

- 红枣裂果病及缩果病的防治 茹仙古·依明(37)
农药科学使用方法 巴哈尔古丽·帕塔尔等(39)
挑子褐霉病的防治 果海日妮萨·图尔荪妮亚孜(40)

农田水利

- 供水到户工作中存在的问题及解决措施 古力尼沙·阿不都热合曼(41)

畜牧兽医

- 建设小型农户养殖业注意事项 怕提丁·塔西铁木尔(44)
绵羊脱毛症防治方法 阿布都拉·肉孜(46)
奶山羊增奶措施 亚森江·阿布得热合曼(48)
肉牛饲料配制方法 买热亚木古丽·哈力克(50)

农经管理

- 农村合作社的作用 热合木吐拉·夏米西(52)

法律常识

- 中华人民共和国未成年人保护法 (55)

农村能源

- 沼气池管理注意事项 努尔古丽·艾尼(57)

百科知识

- 农作物筛选良种方法 阿依夏木·塔西等(60)

主管主办：新疆维吾尔自治区农业科学院

编辑出版：《农村科技》杂志社维文编辑部

主 编：艾力曼·吐尔逊 电话（传真）0991-4505075

责任编辑：艾尼瓦尔·买买提 编辑：阿由来提·艾比布拉

地 址：乌鲁木齐市南昌路403号 邮编：830091

印 刷：新疆新华印刷厂 定价：2.00元

发 行：乌鲁木齐市邮政局

订 阅：全国各地邮局，各县扶贫办、科技局、农经局和本刊编辑部

国际标准刊号：ISSN 1004-1095

国内统一刊号：CN65-1046/S-W

邮 政 代 码：58-123 广告许可证号：0016

收款单位：新疆农业科学院农业经济与科技信息研究所

开户银行：中国农业银行股份有限公司乌鲁木齐南昌路支行

行 号：103881000461 账号：30-004601040000839

زىيانسىز كۆكتات ئىشلەپچىقىرىشتا دىققەت قىلىدىغان نۇقتىلار

ئارزۇگۈل ئابدۇرېھىم

(توقسۇ ناھىيەلىك دېھقانچىلىق تېخنىكىسىنى كېڭەيتىش پونكىتىدىن 842100)
 نۆۋەتتە ئەسلىھەلىك يېزا ئىگىلىكىنىڭ تەرەققىي قىلىشى ۋە كۆلىمىدىن
 نىڭ كېڭىيىشىگە ئەگىشىپ، بىر قىسىم جايلاردا نوقۇل ھالدا پايدىنى
 قوغلىشىپ، كۆكتات ئىشلەپچىقىرىشتا دېھقانچىلىق دورىسىنى كۆپلەپ
 ئىشلىتىش سەۋەبىدىن كۆكتات تەركىبىدىكى دېھقانچىلىق دورىسى قالدۇ-
 قى دۆلەت بەلگىلىگەن ئۆلچەمدىن ئېشىپ كېتىپ، ئىستېمالچىلارنىڭ
 سالامەتلىكىگە ئوخشىمىغان دەرىجىدە زىيان سېلىۋاتىدۇ. شۇڭا زىيانسىز
 كۆكتات ئىشلەپچىقىرىشتا مۇنۇلارغا دىققەت قىلىش كېرەك.

1. كۆكتات ئىشلەپچىقىرىشقا غۇچىلارنىڭ تېخنىكا سەۋىيەسىنى ئۆستۈرۈشكە
 ئەھمىيەت بېرىش كېرەك. كۆكتات ئىشلەپچىقىرىشقا غۇچىلارنىڭ تېخنىكا سە-
 ۋىيەسىنىڭ تۆۋەن بولۇشى سەۋەبىدىن نوقۇل ھالدا مەھسۇلات مىقدارىنى
 قوغلىشىپ، خىمىيەلىك ئوغۇتنىڭ مىقدارىنى خالىغانچە ئاشۇرۇپ ئىشلى-
 تىش، كېسەللىك، زىيانداش ھاشارات يوقىتىش ئۈچۈن ئۈنۈمنى قوغلىشىپ
 دېھقانچىلىق دورىسىنى قالايمىقان ئىشلىتىش نەتىجىسىدە، ئىشلەپچىقىرىش
 كۆكتات تەركىبىدىكى ئاممونىي تۈزلىرىنىڭ مىقدارى ئېشىپ كېتىش،
 ئىشلىتىلگەن بىر قىسىم دېھقانچىلىق دورىلىرىنىڭ قالدۇقى ئېشىپ كې-
 تىش سەۋەبىدىن كۆكتاتلارنىڭ سۈپىتى ناچار بولۇپ، زىيانسىز كۆكتات
 ئىشلەپچىقىرىش تەلپىگە يەتمەيۋاتىدۇ. شۇڭا ئەمەلىي ئىشلەپچىقىرىش
 جەريانىدا كۆكتات ئىشلەپچىقىرىشقا غۇچىلارنىڭ تېخنىكا سەۋىيەسىنى ئۆستۈ-
 رۈشكە ئەھمىيەت بېرىپ، خىمىيەلىك ئوغۇت ۋە دېھقانچىلىق دورىلىرىنى
 ئىلمىي ئۇسۇلدا مۇۋاپىق ئىشلىتىشكە يېتەكلەش كېرەك. شۇنداق قىلغاندا
 سۈپەتلىك، زىيانسىز كۆكتات ئىشلەپچىقىرىش مەقسىتىگە يەتكىلى بولىدۇ.

2. دېھقانلارنى دېھقانچىلىق دورىسىنى مۇۋاپىق ئىشلىتىشكە يېتەكلەش
 كېرەك. كېسەللىك، زىيانداش ھاشاراتلارنىڭ ئالدىنى ئېلىشتا، «ئالدىنى
 ئېلىش ئاساس، ئومۇميۈزلۈك تىزگىنلەش» تىن ئىبارەت ئۇسۇملۇك
 ئاسراش پىرىنسىپىنى ئىزچىلاشتۇرۇش، ئىلغار دېھقانچىلىق تەدبىرلىرى-

رى، فىزىكىلىق، بيولوگىيەلىك تەدبىرلەرنى قوللىنىپ، يۇقىرى ئۈنۈم-
لۈك، زەھەرلىك قالدۇقى تۆۋەن دېھقانچىلىق دورىسىنى تاللاپ، ئىلمىي
ئۇسۇلدا ئىشلىتىشكە يېتەكلەش كېرەك.

3. دېھقانچىلىق دورىسىنى مۇۋاپىق مىقداردا ئىشلىتىش پىرىنسىپىغا
قاتتىق ئەمەل قىلىش كېرەك. دۆلەتنىڭ مۇناسىۋەتلىك تارماقلىرى دېھقان-
چىلىق دورىلىرىغا قارىتا ھەر خىل كۆكتاتلارغا ھەر قېتىملىق دورا ئىش-
لىتىش مىقدارى، ئەڭ يۇقىرى چەكتىكى دورا ئىشلىتىش مىقدارى، ئەڭ
كۆپ دورا ئىشلىتىش قېتىم سانى، ئىشلىتىش ئۇسۇلى ۋە دورا ئىشلىتىش
بىخەتەر ئارىلىق مەزگىلى قاتارلىقلارنى بېكىتكەن. شۇڭا كۆكتات ئىشلەپ-
چىقارغۇچىلار ئۆزى خالىغانچە دورا ئىشلىتىش مىقدارىنى ۋە ئىشلىتىش
قېتىم سانىنى ئاشۇرۇۋېتىشكە ياكى دورا ئىشلىتىش بىخەتەر ئارىلىق مەز-
گىلىنى قىسقارتىۋېتىشكە بولمايدۇ.

زىيانسىز كۆكتات ئىشلەپچىقىرىشتا ئورگانىك ئوغۇتنى كۆپرەك ئىش-
لىتىپ، تۇپراقنى كۈچلەندۈرۈش مول ھوسۇل ئېلىشنىڭ ئالدىنقى شەرتى.
شۇڭا كۆكتات ئىشلەپچىقىرىشتا ئورگانىك ئوغۇتنى كۆپرەك ئىشلىتىش،
كۆپ يىل تېرىلغان پارنىكنىڭ ھەر موسىنى بەش مىڭ كىلوگرام تو-
لۇق چىرىتىلگەن سۈپەتلىك ئورگانىك ئوغۇت بىلەن، يېڭى بەرپا قى-
لىنغان پارنىكلارنى 8 - 10 مىڭ كىلوگرام ئورگانىك ئوغۇت بىلەن ئو-
غۇتلاش كېرەك.

خىمىيەلىك ئوغۇتلارنى ئىشلىتىشتە تۇپراق تەركىبىنى ئۆلچەپ، نىس-
بەت بويىچە ئوغۇتلاشنى ئاساس قىلىش، يەنى ئۆسۈپ يېتىلىش مەزگىلى
قىسقا بولغان كۆكتاتلارنىڭ ھەر موسىنى 25 - 30 كىلوگرام ئازوتلۇق
ئوغۇت بىلەن ئوغۇتلاش، ئۆسۈپ يېتىلىش مەزگىلى ئۇزۇن بولغان كۆك-
تاتلارنىڭ ھەر موسىنى 50 كىلوگرام ئازوتلۇق ئوغۇت بىلەن ئوغۇتلاش،
ئازوت، فوسفور، كالىينىڭ نىسبىتىنى 3:1:0.4 قىلىش، شۇنىڭ بىلەن
بىرگە كالتسىي، بور، سىنك، تۆمۈر قاتارلىق مىكرو مىقدارلىق ئوغۇتلارنى
ماسلاشتۇرۇپ ئىشلىتىش كېرەك. (02)

شوخلىنىڭ قېرى يوپۇرماقلىرىنى ئېلىۋېتىش ئارقىلىق مەھسۇلاتنى ئاشۇرۇش ئۇسۇلى

ھۆرمەتگۈل ساۋۇت

(توقسۇن ناھىيەلىك دېھقانچىلىق تېخنىكىسىنى كېڭەيتىش مەركىزىدىن 838100)
شوخلىنىڭ ئوتتۇرا ۋە ئاخىرقى مەزگىلىدە بىر قىسىم يوپۇرماقلىرى
قېرىپ، سارغىيىپ ئۆز رولىنى يوقىتىدۇ، بۇنداق يوپۇرماقلارنى ۋاقتىدا
ئېلىۋەتسە مەھسۇلاتنى ئاشۇرۇشقا پايدىلىق بولىدۇ.

1. ئوزۇقلۇقنىڭ بەھۋە ئىسراپ بولۇپ كېتىشىنى ئازايتىدۇ، شوخلايو-
پۇرماقلىرى ئۆسۈپ 15 - 50 كۈن ئىچىدە نۇر بىرىكتۈرۈش (فوتوسىنتېز)
رولى ئەڭ كۈچلۈك بولىدۇ، بۇ چاغدا نۇر بىرىكتۈرۈش ئارقىلىق ئوزۇقلۇق
ماددا ھاسىل قىلىپ تۈپ ۋە مېۋىنىڭ ئۆسۈپ يېتىلىشىنى ئوزۇقلۇق بىلەن
تەمىنلەيدۇ، يوپۇرماقنىڭ ئۆمرى 60 كۈندىن ئېشىپ كەتسە ئۇنىڭ سەرپ
قىلغان ئوزۇقلۇقى ئىشلەپچىقارغان ئوزۇقلۇق ھاسىلاتىدىن كۆپىيىپ كېتىد-
دۇ. شۇڭا قىرى يوپۇرماقلارنى ئېلىۋەتسە تۈپ ۋە مېۋىنىڭ ئۆسۈپ يېتىلىشى-
گە پايدىلىق بولىدۇ.

2. نۇر بىرىكتۈرۈش رولىنى كۈچەيتىدۇ، مەيلى پارنىكتا ياكى ئوچۇق-
چىلىقتا ئۆستۈرگەن شوخلا بولسۇن، ئۇنىڭ قېرى يوپۇرماقلىرىنى ۋاقتىدا
ئېلىۋەتسە ھاۋا ئۆتۈشۈش، كۈن نۇرى چۈشۈش شارائىتىنى ياخشىلاپ يېشىل
يوپۇرماقلىرىنىڭ نۇر بىرىكتۈرۈش رولىنى كۈچەيتىپ، تىمەن ئۆستۈرگە-
لى بولىدۇ.

3. تۈپنىڭ ئۆسۈپ يېتىلىش شارائىتىنى ياخشىلاپ كېسەللىك، ھاشارات
زىيىنىنى ئازايتقىلى بولىدۇ. شوخلىنىڭ قېرى يوپۇرماقلىرىدا كېسەللىك
مىكروبللىرى، زىيانداش ھاشارات ۋە ئۇنىڭ تۇخۇملىرى بولىدۇ، قېرى يوپۇر-
ماقلارنى ۋاقتىدا ئېلىۋېتىپ بىر يەرگە يىغىپ ياكى كۆيدۈرۈپ كۆمۈۋەتسە كېسەل-
لىك، ھاشارات مەنبەسىنى ئازايتىپ، زىيان سېلىشىنى يېنىكلەتكىلى بولىدۇ (03)

تېمىتىپ سۇغىرىلىدىغان كېۋەز پىرۋىنىدىكى مۇھىم نۇقتىلار

تۇنساخان شەرۋانگۈل تۇرسۇنجان

(بورتالا شەھەرلىك دېھقانچىلىق تېخنىكىسىنى كېڭەيتىش پونكىتىدىن 833400)

1. تېمىتىپ سۇغىرىش ئەسلىھىلىرىنى ياخشى ئاسراپ، سىستېمىنىڭ نورمال ئىشلىشىگە كاپالەتلىك قىلىش، مەشغۇلات ئۇسۇلى توغرا بولۇش، يەنى ئېلېكتىر ئۈسكۈنىلىرى، سۇ پومپىسى، سۈزگۈچ، ئوغۇتلاش قاتارلىقلارنى توغرا ئىشلىتىش لازىم. دائىملىق ئاسراش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەش، مەسىلەن، سۈزگۈچتىكى پاسكىنا نەرسىلەرنى ۋاقتىدا تەكشۈرۈپ، مەسىلەن كۆرۈلسە دەرھال بىر تەرەپ قىلىش لازىم.

2. ھاۋا رايى ئەھۋالى ۋە كېۋەزنىڭ ئۆسۈشىگە قاراپ، ۋاقتىدا مۇۋاپىق سۇغىرىش كېرەك: كېۋەز ئومۇميۈزلۈك چېچەكلەش مەزگىلىدە، كۆپىيىش ئەزالىرى ۋە پۈتكۈل تۈپنىڭ ئۆسۈشى تېزلىشىدۇ، شۇنداقلا سۇ، ئوغۇت ئېھتىياجى ئاشىدۇ. ئەگەر سۇ ياكى ئوغۇت كەمچىل بولسا، غۇنچىلىرى كۆپلەپ تۈكۈلۈپ مەھسۇلاتقا تەسىر يېتىدۇ، بۇ مەزگىلدە سۇ ۋە ئوغۇت بىلەن يېتەرلىك تەمىنلەشكە كاپالەتلىك قىلىپ، غوزا شېخىنىڭ ئۆسۈپ يېتىلىشىنى تېزلىتىپ كۆپرەك غۇنچىلىشى ۋە چېچەكلىشىنى قولغا كەلتۈرۈپ، كۆپ غوزىلىشىغا شارائىت ھازىرلاش لازىم. بۇ مەزگىلدە تېمىپىرا-تۇرا نىسبەتەن يۇقىرى، كېۋەز مايىسلىرىنىڭ ماددا ئالماشتۇرۇشى تېز بولغاچقا، سۇغىرىش ئارىلىقى يەتتە كۈندىن ئېشىپ كەتمەسلىكى، ھەر مو يەرگە تېمىتىلىدىغان سۇنىڭ مىقدارى 25 كۇب مېتىردىن كەم بولماسلىقى لازىم. شۇنىڭ بىلەن بىللە كېۋەزنىڭ ئۆسۈشى ۋە ھاۋا رايى ئەھۋالىغا قاراپ، ئۆسۈشى ياخشى بولمىغان ياكى قۇرغاقچىلىق كۆرۈلگەن ئېتىزلارغا نىسبەتەن تېمىتىپ سۇغىرىش قېتىم سانى ۋە مىقدارىنى كۆپەيتىش، باراق-سان ئۆسكەن ياكى يامغۇر كۆپ بولغاندا كېچىكتۈرۈپ سۇغىرىش ياكى مىقدارىنى ئازايتىش لازىم.

3. ئوغۇتلاشنى كۈچەيتىپ، كېۋەزنى يېتەرلىك ئوزۇقلۇق بىلەن تەمىن-

لەش لازىم. كېۋەز غۇنچىلاش ۋە غوزىلاش مەزگىلىدە كۆپ مىقداردا ئوزۇق-
 لۇققا ئېھتىياج بولىدۇ. 6 - ئاينىڭ بېشىدا سۇغىرىشنى باشلىغان ئې-
 تىزلارنى ئادەتتە 2 - ، 3 - سۈيىگە بىرلەشتۈرۈپ تېمىتىپ ئوغۇتلاش،
 كېيىن ھەر قېتىم تېمىتىپ سۇغارغاندا مۇۋاپىق ئوغۇتلاش لازىم. ھەر مو-
 يەرنى بىر كىلوگرام كالىي دى ھىدرو فوسفات (كۈچلۈك ئىككى ئىككى)، تۆت كىلو-
 گرام ئورپىيا بىلەن ئوغۇتلىسا بولىدۇ، نۆۋەتلەشتۈرۈپ سۇغىرىلىدىغان
 رايونلاردا ھەممە ئوغۇتنى بىرلەشتۈرۈپ ئوغۇتلاش قاچىسىغا قوشىۋەتسە
 بولىدۇ. كالىي دى ھىدرو فوسفاتنى ئاۋۋال قىزىق سۇ بىلەن سۈيۈلدۈرۈپ
 سۈۋۈتقاندىن كېيىن، ئوغۇتلاش قاچىسىغا قۇيىسا بولىدۇ. تېمىتىپ ئو-
 غۇتلاش مەشغۇلاتى قىلغاندا، ئوغۇتلاشتىن ئىلگىرى بىر سائەت سۇ تېمى-
 تىپ، ئاندىن ئوغۇتنى تېمىتىپ بولۇپ، يەنە بىر سائەت سۇ تېمىتسا ئو-
 غۇتنىڭ تەكشى ئارىلىشىشىغا كاپالەتلىك قىلغىلى بولىدۇ.

4. ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈش تەدبىرىنى قوللىنىپ، كېۋەزنىڭ تىمىن ئو-
 شىگە كاپالەتلىك قىلىش كېرەك. تېمىتىپ سۇغىرىلىدىغان ئېتىزلار-
 نىڭ سۇ، ئوغۇتى مۇۋاپىق بولسا بوغۇم قىسقارتىش دورىسى (缩节胺) نى
 ئازراق ئىشلەتسە بولىدۇ. بىر قېتىمدىلا دورا مىقدارىنى بەك كۆپەيتىۋېتىد-
 ىشكە بولمايدۇ. تېمىتىپ سۇغىرىش، ئوغۇتلاشتىن ئىلگىرى ئۆسۈپ كەت-
 كەن كېۋەزلەرنى تېمىتىپ سۇغىرىشتىن ئىلگىرى خىمىيەلىك كونترول
 قىلىش لازىم. كېۋەزنىڭ ئۆسۈش ئەھۋالى ۋە دەرىجىسىگە قاراپ بوغۇم
 قىسقارتىش دورىسىنى ھەر مو يەرگە 1 - 2 گىرام سۇغا قوشۇپ تەكشى
 پۈركۈش لازىم، دورا پۈركۈگەندە كېۋەز تۈپىنىڭ ئاستى - ئۈستىگە تەكشى
 پۈركۈپ، دورا ئۈنۈمىنى يۇقىرىلىتىش لازىم. سۇ تېمىتىش تەكشى بول-
 ماسلىقتىن قىسمەن ئۆسۈپ كەتكەن كېۋەزلىككە دورا پۈركۈگەندە ئالاھىدە
 دىققەت قىلىپ، قايتا ئۆسۈپ كېتىشتىن ساقلىنىش لازىم. (03)

زامانىۋى ئۇسۇلدا كۆكتات مایىسى يېتىشتۈرۈش تېخنىكىسىنىڭ ئىز دەلىلىكى

ئايشەم ياسىن

(بۈگۈر ناھىيە قارباغ يېزا دېھقانچىلىق تېخنىكا پونكىتىدىن 841600)

1. مایسا مەخسۇس مایسا يېتىشتۈرۈش ئەسلىھەسىدە ئۆستۈرۈلگەچكە، مایسا سىرتقى مۇھىتنىڭ تەسىرىگە كۆپ ئۇچرىمايدىغان بولۇپ، بۇ ئارقىلىق مایسلارنىڭ ئۆسۈپ يېتىلىشىنى تېزلىتىپ، يېشىغا ماس تىمەن مایسلارنى يېتىشتۈرگىلى ۋە كۆكتات مەزگىلىنى جانلىق ئورۇنلاشتۇرغىلى بولىدۇ.
2. مایسا مەخسۇس مایسا يېتىشتۈرۈش قاچىسىدا يېتىشتۈرگەچكە مایسا يېتىشتۈرۈش توپىسى ياكى مایسا يېتىشتۈرۈش ئاساسىي ماددىسىنىڭ تولۇق بولۇشىغا كاپالەتلىك قىلغىلى، مایسا يىلتىزنى قاچا ئىچىدە مۇكەممەل ساقلاپ، كۆچۈرۈپ تىكىلگەن كۆكتات مایسىنىڭ قىسقا ۋاقىت ئىچىدە تولۇق ئەسلىگە كېلىپ، بالدۇر مېۋىلىشىنى قولغا كەلتۈرگىلى، مایسا يېتىشتۈرۈش جەريانىدىكى مەشغۇلاتلارنى ماشىنىلاشتۇرۇشقا ۋە يۇمران مایسلارنى يۆتكەش، توشۇش، پەرۋىش قىلىشقا ئىنتايىن قولايلىق شارائىت ھازىرلىغىلى بولىدۇ.
3. كۆكتات مایسىسى يېتىشتۈرۈشتە، كۆكتات ئورۇقىنى تاللاشتىن تارتىپ مایسا يېتىشتۈرۈش جەريانىدىكى پەرۋىشكە ھەممىسى ئۆلچەملىك تېخنىكا تەلەپ بويىچە ئېلىپ بېرىلسا مایسا سۈپىتىنى ئاشۇرغىلى بولىدۇ.
4. مایسا يېتىشتۈرۈش، پەرۋىشى ماشىنىلاشتۇرۇلغان بولۇپ، بۇ ئارقىلىق ئەمگەك كۈچلىرىنى تېجەپلا قالماستىن، ئەمگەك ئۈنۈمى ۋە مایسا يېتىشتۈرۈش سۈپىتىنى يۇقىرى كۆتۈرگىلى بولىدۇ.
5. مایسا يېتىشتۈرۈشتە مەخسۇس تەييارلانغان ئوزۇقلۇق توپىسى ئىشلىتىلىدىغان بولۇپ، بۇ ئارقىلىق يۇمران مایسلارنىڭ ئوزۇقلىنىشىنى تېزلىتىپ، كېسەللىك ۋە زىيانداش ھاسىراتلارنىڭ مەنبەسىنى ئازايتقىلى بولىدۇ.
6. زامانىۋى ئۇسۇلدا يېتىشتۈرۈلگەن مایسلارنىڭ سۈپەت ئۆلچىمىگە يېتىش دەرىجىسى ئالاھىدە يۇقىرى بولۇپ، بۇ ئارقىلىق يېتىشتۈرۈلگەن مایسلارنىڭ تاۋارلىق قىممىتىنى ئاشۇرۇپ، ئىقتىسادىي ئۈنۈمنى يۇقىرى كۆتۈرگىلى بولىدۇ. (05)

پارنىكتا بۆلجۈرگەن ئۆستۈرۈشتىكى مۇھىم تېخنىكىلىق ھالقىلار

بۇخلىچەم ئەمەت

(ئاق تۇ ناھىيەلىك دېھقانچىلىق تېخنىكىسىنى كېڭەيتىش مەركىزىدىن 845550)
بۆلجۈرگەن تۆۋەن تېمپېراتۇرىغا بىرقەدەر چىداملىق، كۆپەيتىش ئاسان مېۋە بول-
غاچقا، پارنىك - لايىھىلەردە ئۆستۈرۈشكە ئەڭ مۇۋاپىق كېلىدۇ. بۆلجۈرگەننى ئەسلىھە-
لىك ئۆستۈرۈشتە، كۈزدە كېچىكتۈرۈپ ئۆستۈرۈش ئۇسۇلى ئاساس قىلىنىدۇ.

1. يەر تەييارلاش: ئالدىن تازىلاپ دېزىنغىكىسىلەپ، ئاساسىي ئوغۇتنى يېتەرلىك
بېرىپ، قاندۇرۇپ سۇ قويۇلغان پارنىك - سولياۋ لايىھىسى 25 - 30 سانتىمېتىر
چوڭقۇرلۇقتا تەكشى ئاغدۇرۇپ، توپىسىنى يۈمىشتىپ تەكشى تۈزلەپ، جەنۇب شىمال يۆ-
نىلىشىدە قىر سېلىنىدۇ، قىرنىڭ كەڭلىكى 70 سانتىمېتىر، چۆنەك كەڭلىكى 30 سان-
تىمېتىر بولسا بولىدۇ، قىرنىڭ ئۈستىگە ھىم قىلىپ يالتىراق يوپۇق يېپىلىدۇ.

2. كۆچۈرۈپ تىكىش ۋاقىت ئۆلچىمى ۋە ئۇسۇلى: ئاتۇش، ئاقتۇننىڭ دېھقان-
چىلىق رايونلىرىدا 9 - ئاينىڭ ئاخىرى 10 - ئاينىڭ باشلىرىدا؛ ئۇلۇغچات، ئاقچى
رايونلىرىدا 9 - ئاينىڭ باش ۋە ئوتتۇرىلىرىدا پارنىكقا كۆچۈرۈپ تىكىلىدۇ. سولياۋ
لاپاسقا كۆچۈرۈپ تىكىش ۋاقتى تەخمىنەن 10 - 15 كۈن بۇرۇن بولىدۇ. ھەر بىر قىر -
غا قۇر ئارىلىقىنى 40 سانتىمېتىر، تۈپ ئارىلىقىنى 15 سانتىمېتىر قالدۇرۇپ ئىككى

6. كېسەللىك ۋە زىيانداش ھاشاراتنىڭ ئالدىنى ئېلىپ يوقىتىش كې-
رەك. كېۋەزنىڭ ئاساسلىق كېسەللىكىدىن سولۇشۇپ قۇرۇش كېسىلى ۋە
سارغىيىپ قۇرۇش كېسىلى، ئاساسلىق زىيانداش ھاشاراتلىرىدىن كېۋەز
غوزا قۇرتى ۋە كېۋەز كۆك پىتى قاتارلىقلار بولۇپ، بۇنىڭغا قارىتا «ئالدىنى
ئېلىشنى ئاساس قىلىپ، ئۇنىۋېرسال ئالدىنى ئېلىپ يوقىتىش» ئۇسۇلى
بويىچە زىياننى ئۈنۈملۈك كونترول قىلىش، كېۋەز ئېتىزىدا قارىغۇلارچە
ئومۇميۈزلۈك دورا ئىشلىتىشتىن قەتئىي ساقلىنىش كېرەك.

7. ئۆز ۋاقتىدا يىغىۋېلىش، يەنى غوزا تولۇق ئېچىلغاندا ئۆز ۋاقتىدا
يىغىۋېلىش، ئايرىم يىغىپ، ئايرىم ساقلاپ پاختا سۈپىتىگە كاپالەتلىك قى-
لىش لازىم.

8. ئېتىزدا قالغان قالدۇق يالتىراقلارنى يىغىپ بىر تەرەپ قىلىش،
يەنى كېۋەزنىڭ دەسلەپكى سۈيىنى قويۇشتىن بۇرۇن يالتىراق يو-
پۇقنى ئېلىۋېتىش، پاختىنى يىغىپ بولغاندىن كېيىن قالدۇق
يالتىراقلارنى پاكىز يىغىپ كۆيدۈرۈپ، تۇپراقنىڭ قايتا بۇلغىنىد-
ىدىن ساقلىنىش كېرەك. (05)

پېراتۇرا 28°C؛ پىشش مەزگىلىدە كۈندۈزلۈك تېمپېراتۇرا 18°C - 22°C، كېچە - لىك تېمپېراتۇرا 8°C - 12°C، ئەڭ يۇقىرى تېمپېراتۇرا 28°C بولۇش تەلەپ قىلىدۇ. قار ياغقان ياكى ئۇدا ھاۋا تۇتۇق بولغان كۈنلىرى تېمپېراتۇرا ئۆلچىمىدىن 3°C - 4°C قىچە تۆۋەن بولۇپ قالسا چوڭ تەسىرى بولمايدۇ، ئەمما پەرق 5°C تىن ئېشىپ كەتمەسلىكى كېرەك؛ (4) نەملىكنى تەڭشەش: مۇۋاپىق ۋاقىتتا ھاۋا ئالماشتۇرۇشنى كۈچەيتىپ، پارنىك - سولياۋ لاپاس ھاۋاسىنىڭ نىسپىي نەملىكىنى ئىمكانقەدەر تۆۋەنلىتىپ تۇرۇش، سۇغىرىش توغرا كەلسە چۈشتىن كېيىن سۇ قۇيۇپ، ئۆز ۋاقتىدا ھاۋا ئالماشتۇرۇپ، ھاۋانىڭ نىسپىي نەملىكىنى تۆۋەنلىتىش كېرەك. پارنىك - لاپاس ھاۋاسىنىڭ نىسپىي نەملىكى 50% - 60% ئەتراپىدا بولسا مۇۋاپىق بولىدۇ، ئەمما نۇپراقنىڭ دائىم نەم ھالەتتە بولۇشىغا كاپالەتلىك قىلىش كېرەك؛ (5) يورۇق - لۇقنى تەڭشەش: پارنىك يوتقىنىنى ئېچىپ تېمپېراتۇرنى ئۆزلىتىشكە باشلىغان ھا - مان يورۇقلۇقنى ئىمكانقەدەر كۈچەيتىش ئارقىلىق تىنچلىنىشنى بۇزۇشنى تېزلى - تىش، كېيىنكى مەزگىللەردىمۇ يورۇقلۇقنىڭ كۈچلۈكرەك بولۇشىغا كاپالەتلىك قى - لىش، ھاۋا تۇتۇق كۈنلىرىمۇ پارنىك يوتقىنىنى مۇۋاپىق ئېچىپ يورۇقلۇق بىلەن تە - مىنلەشكە ئەھمىيەت بېرىش كېرەك؛ (6) باشقا تەدبىرلەر: قېرىغان، سارغىغان يوپۇر - ماقىلارنى ئۆز ۋاقتىدا پۈتۈۋىتىش، گۈل رېتىدە تەخمىنەن 4 - 5 تالغىچە ساغلام گۈل قالدۇرۇپ، كېيىن گۈل رېتىنىڭ ئۈچ قىسمىدا يان شاخ ھاسىل قىلىپ شەكىللەنگەن ئۇششاق، ئاجىز چېچەك، غۇنچىلارنى ئېلىۋېتىش ئارقىلىق ئوزۇقلۇقنىڭ بەھۇدە سەرپ بولۇپ كېتىشىنى تۆۋەنلىتىش كېرەك؛ (7) ياۋا ئوت - چۆپلەرنى يوقىتىش: ھەر مو - دىكى كۆپ يىللىق ياۋا ئوتلارنى يوقىتىش ئۈچۈن، ئوت - چۆپ 3 - 5 كېچە يوپۇرماق چىقارغاندا 12% لىك گالانت (盖草能) دورىسىدىن 8 - 18 گىرام ئېلىپ، 10 - 20 كىلوگىرام سۇ قوشۇپ سۇيۇلدۇرۇپ چېچىش ياكى 35% لىك ئۇنىسىد (稳杀得) سۈتسىمان مايلىق دو - رىسىدىن 60 - 90 گىرام ئېلىپ، 10 - 30 كىلوگىرام سۇ قوشۇپ سۇيۇلدۇرۇپ، ئوت - چۆپ 3 - 5 تال يوپۇرماق چىقارغاندا چېچىش كېرەك.

4. مېۋىسىنى يىغىۋېلىش: بۇلجورگەن پارنىك، لاپاسلارغا كۆچۈرۈپ تىكىلىپ چېچەكلىگەندىن كېيىن، مېۋىسى بىر ئايدا پىشىدۇ، پىشىشتا يېشىلدىن دەسلەپ ئا - قىرىپ، ئاندىن قىزىرىدۇ ۋە يۇمشاپ خۇشپۇراق تارقىتىدۇ. ئادەتتە مېۋىسىنىڭ تەخمىنەن 2/3 قىسمى قىزىرىپ 1/3 قىسمى ئاقۇش ھالەتتە تۇرغان مەزگىلدە يى - غىۋالسا بولىدۇ. يىغىۋېلىشتا ئەتىگەنلىك شەبنەم قۇرىغاندىن كېيىن، ھاۋا ئىسسىق كېتىشتىن بۇرۇن يىغىۋېلىش، دەسلەپكى مەزگىلدە پىشقانلىرىنى، كېيىن راسا پىش - قاندا ھەركۈنى ياكى كۈن ئارىلاپ تۈركۈملەپ يىغىۋېلىش لازىم. مېۋىنى ئۈزۈشتە باش بارماق بىلەن كۆرسەتكۈچ بارماق ئارقىلىق مېۋە ساپىقىنى چىمىدىپ ئۈزۈپ ئاستا قويىلىدۇ، ھەرگىز مېۋە قىسمىنى تۈتۈپ يۈلۈپ ئېلىشقا بولمايدۇ. (03)

پارنىكتا پىدىگىن ئۆستۈرۈشتىكى مۇھىم نۇقتىلار

زىلەيۇ ئىمام ئادىل موسا

1. مايسا يېتىشتۈرۈش: مايسىنى ئەڭ ياخشى ئوزۇقلۇق قاچىسى ياكى ئوزۇقلۇق تاختىسىدا يېتىشتۈرۈش لازىم. مايسا يېتىشتۈرۈشتە ئىشلىتىلىدىغان توپا چوقۇم دېزىنڧىكسىيە قىلىنىشى ھەم ئۇرۇق تېرىغاندىن كېيىن مايسىزارلىققا پۇلكى (普力克) پۈركۈش ئارقىلىق توساتتىن يېتىشتۈرۈش كېتىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىش كېرەك. ئۇنىڭدىن باشقا ھاشارات توسۇش تورى ئىشلىتىپ، كۆك پىت قاتارلىقلار ئارقىلىق تارقىلىدىغان ۋىروس كېسەللىكىنىڭ يامراپ كېتىشىنى كونترول قىلىش لازىم.
2. ئوغۇتلاش: پىدىگەن باراقسان ئۆسىدىغان بولۇپ، ئوزۇقلۇق تەركىبى مول تۇپراقتا ئۆستۈرۈشكە ماس كېلىدۇ. ئادەتتە ھەر مو يەرگە 6 - 8 كۇپ مېتىر توخۇ مايىقى، 100 كىلوگرام بىرىكمە ئوغۇت، 20 كىلوگرام ئىككى ئاممونىيلىق فوسفات (磷酸二铵) بېرىلىدۇ. مېۋە يوغىناش مەزگىلىدە سۇغىرىشقا بىرلەشتۈرۈپ مۇۋاپىق قوشۇمچە ئوغۇتلاش لازىم.
3. ئۆستۈرۈش زىچلىقى: تۈپ ئارىلىقىنى 45 - 50 سانتىمېتىر، قۇر ئارىلىقىنى 75 - 80 سانتىمېتىر قىلىپ، ھەر مو يەردە 1500 - 1800 تۈپ مايسا قالدۇرۇش لازىم.
4. شاخ رەتلەش: قوش شاخ قالدۇرۇپ شاخ رەتلەشتە ئاساسىي غولدا مېۋە قالدۇرۇلىدۇ. پىدىگەن باراقسان ئۆسۈش مەزگىلىدە يان شاختىن بىر تال مېۋە قالدۇرۇپ، يان شاخ مېۋىلىگەندىن كېيىن بىر تال يوپۇرماق قالدىرۇپ ئۇچى ئۈزۈلىدۇ.
5. چېچەككە ھورمۇن سۈرۈش: ئادەتتە چېچەككە D-2.4 ياكى گى-بىرلىن سۈرۈلىدۇ. ھورمۇننىڭ ئىشلىتىش قويۇقلۇقى قىشتا 25-30 PPM، يازدا 20-25 PPM قىلىپ تەڭشىلىدۇ. قويۇقلۇقى بەك ئېشىپ كەتسە پىدىگەن مېۋىسىنىڭ نورمال ئۆسۈشىگە تەسىر يېتىپ، غەيرىي مېۋە شەكىللىنىپ قالىدۇ. (02)

پارنىك ۋە يالىسراق لايىھىسى ئۆستۈرۈلگەن تاۋۇزنى سۈنئىي ئۇسۇلدا چاڭلاشتۇرۇش ئۇسۇلى

روزىگۈل ئابدۇقادىر

(توققۇز تارا ناھىيە تاشتۆپە يېزا دېھقانچىلىق تېخنىكا پونكىتىدىن 835405)

تاۋۇز ھاشارات ئارقىلىق چاڭلىشىدۇ. پارنىك تېمپېراتۇرىسى تۆۋەن، نەملىك يۇقىرى، ھاشاراتلار ئاز ياكى يوق ئەھۋالدا سۈنئىي ئۇسۇلدا چاڭلاشتۇرۇش لازىم. بۇنىڭدا تۆۋەندىكى بىرنەچچە نۇقتىغا دىققەت قىلىش كېرەك:

1. سويما قالدۇرىدىغان بوغۇم ئورنىنى تاللاش: سويما قالدۇرۇلدىغان بوغۇم ئورنى تاۋۇزنىڭ مەھسۇلات سۈپىتى ۋە پىششىق ۋاقتىغا بىۋاسىتە تەسىر كۆرسىتىدۇ. شۇڭا سويما قالدۇرىدىغان ئورۇننى مۇۋاپىق تاللاش كېرەك. ئادەتتە پارنىكتا ئۆستۈرۈلگەن تاۋۇز تاق پىلەكلىك قىلىپ رەتلىنىدۇ. تاۋۇز ئاساسىي پىلەكتىن مېۋىلەشنى ئاساس قىلىدىغان بولۇپ، چېلگە تاۋۇزلاردىكى بىرىنچى ئانىلىق چېچەك 6، 8 - بوغۇملاردا شەكىللىنىدۇ. لېكىن بىرىنچى چېچەكتە كىچىك، ماياق سويما كۆپ بولۇپ، سۈپىتى ياخشى بولمايدۇ. شۇڭا 2، 3 - ئانىلىق چېچەكتە سويما قالدۇرۇش لازىم.

2. ئانىلىق چېچەكنى تاللاش: ئانىلىق چېچەكنى تاللىغاندا چوقۇم تولۇق يېتىلگەن، چېچەك ساپىقى ئۇزۇن ھەم توم بولغىنىنى تاللاش كېرەك.

3. ئانىلىق چېچەكنى تاللاش: ئانىلىق چېچەك ئېچىلغان ۋاقىتتا گۈل چاڭلىرى ئاللىقاچان يېتىلگەن بولۇپ، چاڭلىشىش ئىقتىدارى يۇقىرى بولىدۇ. ئانىلىق چېچەكنى تاللىغاندا چوقۇم شۇ كۈنى ئېچىلغان، گۈل بەرگى چوڭلىرىنى تاللاش لازىم.

4. چاڭلاشتۇرۇشنىڭ ئەڭ مۇۋاپىق ۋاقتى: ھاۋا ئوچۇق كۈنلىرى سائەت توققۇز ئەتراپىدا چېچەك تولۇق ئېچىلىپ چاڭ تارقىتىشقا باشلايدۇ.

چۈشتىن كېيىن سائەت بىرلەر ئەتراپىدا گۈل بەرگى يۇمۇلۇشقا باشلايدۇ. شۇڭا سائەت 9 - 13 گىچە بولغان ۋاقىتتا چاڭلاشتۇرۇشنىڭ ئەڭ مۇۋاپىق ۋاقتى ھېسابلىنىدۇ.

5. سۈنئىي چاڭلاشتۇرۇشنى تاماملاش ۋاقتى: سۈنئىي چاڭلاشتۇرۇشنى 10 كۈن ئىچىدە تاماملاش لازىم. ئەگەر چاڭلاشتۇرۇش ۋاقتى 10 كۈندىن ئېشىپ كەتسە سويما سۈپىتى ناچارلىشىپ، يوغىنىشى تەكشى بولماي قالىدۇ.

6. سۈنئىي چاڭلاشتۇرۇش ئۇسۇلى: شۇ كۈنى ئېچىلغان ئاتلىق چېچەكنى ساپىقى بىلەن قوشۇپ ئۈزۈۋېلىپ، گۈل بەرگىلىرىنى ئېلىۋەتەندىن كېيىن ئاتلىق چېچەكنىڭ ئىچىگە توغرىلاپ بىر نەچچە قېتىم تەڭكۈزۈپ قويسا ياكى كىچىك موي قەلەمنى ئاۋۋال ئاتلىق چېچەك ئىچىدە يېنىك ئايلاندۇرۇپ، گۈل چاڭلىرىنى موي قەلەمگە يۇقتۇرۇۋالغاندىن كېيىن ئاتلىق چېچەك ئىچىگە سېلىپ بىر نەچچە قېتىم ئايلاندۇرسا بولىدۇ.

7. تەكشۈرۈش: سۈنئىي ئۇسۇلدا چاڭلاشتۇرۇپ ئۈچىنچى كۈنى چاڭلاشقان - چاڭلاشمىغانلىقىنى بىر قېتىم تەكشۈرۈش كېرەك. ئەگەر سويما ساپىقى ئاستىغا ئېگىلگەن، سويما يوغىناشقا باشلىغان بولسا چاڭلاشقانلىقىنى، سارغىيىپ قالغان بولسا چاڭلاشمىغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ.

8. مەشغۇلات ئۇسۇلى: چاڭلاشتۇرۇش جەريانىدا ھەرىكەت يەڭگىل بولۇش، ئاتلىق چېچەكنى بىۋاسىتە تۇتماي، ساپىقىنى ئىككى بارماق ئارىسىغا ئېلىپ تۇرۇش، چېچەكنى زەخمىلەندۈرۈپ قويۇشتىن ساقلىنىش لازىم.

9. پەرۋىشى: سۈنئىي چاڭلاشتۇرۇش مەزگىلىدە سۇ قويما سىلىق، پارنىك ئىچىنىڭ نىسپىي نەملىكىنى 50% - 60% تا كونترول قىلىش، يورۇقلۇقنىڭ يېتەرلىك بولۇشىغا كاپالەتلىك قىلىپ، كۈندۈزلىك 25°C - 30°C تا، كېچىلىك تېمپېراتۇرىسىنى 15°C - 20°C تا كونترول قىلىش لازىم. (02)

پارنىك تۇپرىقىنى ياخشىلاش ئۇسۇللىرى

مەلىكە

(قۇتۇبى ناھىيە دافىڭ بازارلىق دېھقانچىلىق تېخنىكا پونكىتىدىن 831205)
پارنىك تۇپرىقىنىڭ قانداق بولۇشى كۆكتاتنىڭ مەھسۇلاتى ۋە سۈپىتىگە
بىۋاسىتە تەسىر كۆرسىتىدۇ. شۇڭا تۆۋەندىكى نۇقتىلارغا ئەھمىيەت بېرىش
كېرەك.

1. ئورگانىك ئوغۇت بىلەن كۆپرەك ئوغۇتلاش كېرەك. پارنىك كۆكتات-
لىرىنى ئورگانىك ئوغۇت بىلەن كۆپرەك ئوغۇتلىسا مەھسۇلات مىقدارى ۋە
سۈپىتىنى ئۆستۈرۈپلا قالماي، تۇپراقنى مۇنبەتلەشتۈرگىلى بولىدۇ.
تۇپراقتىكى نىترىت كىسلاتا قاتارلىقلارنىڭ توپلىنىپ قېلىشىنىڭ ئالدىنى
ئېلىش ئۈچۈن، ئورگانىك ئوغۇتلارنى تولۇق چىرىتىپ ئىشلىتىش، ئوغۇت-
نى پارنىك ئىچىدە ئۇزۇن ۋاقىت دۆۋىلەپ قويماسلىق كېرەك.

2. ئورگانىك ئوغۇت بىلەن خىمىيەلىك ئوغۇتنى ئۆزئارا ماسلاشتۇرۇپ
ئىشلىتىش كېرەك، يەنى بىر مو پارنىك ئېتىزغا چىرىگەن مەھەللىۋى
ئوغۇتتىن 4 - 5 مىڭ كىلوگرام، بىرىكمە ئوغۇتتىن 20 كىلوگرام
بەرسە تۇپراقنىڭ ئۈنۈمدارلىقىنى ئاشۇرغىلى، شۇنداقلا تۇپراق شورلى-
شىشنىڭ ئالدىنى ئالغىلى بولىدۇ.

3. يالتىراق يوپۇق ياپقان ئېتىزغا ئاساسىي ئوغۇتنى يېتەرلىك بېرىش
كېرەك. يوپۇق يېپىپ بولغاندىن كېيىن ئوغۇتلاش بىرقەدەر قىيىن بولىد-
دۇ. شۇڭا ئاساسىي ئوغۇتنى يېتەرلىك ھەم تەكشى چېچىپ، يەرنى چوڭقۇر
ئاغدۇرۇپ، تىرىنلاپ، ئاندىن يوپۇق يېپىش لازىم. تولۇق چىرىگەن ئورگا-
نىك ئوغۇت بىلەن ئوغۇتلىسا تۇپراقنىڭ خىمىيەلىك خۇسۇسىيىتىنى
ياخشىلاپ، ئۈنۈمدارلىقىنى ئاشۇرغىلى بولىدۇ.

4. تۇپراق نەملىكىنى مۇۋاپىق تەڭشەش كېرەك. ھەر خىل كۆكتاتلارنىڭ
تۇپراق نەملىكىگە بولغان تەلپى ئوخشاش بولمايدۇ. تېپىز يىلتىزلىق
كۆكتاتلار، مەسىلەن: تەرخەمەك، مۇچ، كەرەپشە قاتارلىق كۆكتاتلار نەمخۇش
تۇپراقتا بىرقەدەر ياخشى ئۆسىدۇ، شۇڭا سۇغىرىش قېتىم سانى ۋە مىقدار-
رىنى ئاشۇرۇش كېرەك. چوڭقۇر يىلتىزلىق كۆكتاتلار، مەسىلەن: شوخلا،

ئانارلىق باغلارنى ئوغۇتلاش تېخنىكىسى

ئابدۇقادىر ئىززى

(يېڭىسار ناھىيە ئوچا يېزىلىق دېھقانچىلىق تېخنىكا پونكىتىدىن 844507)

1. ئاساسىي ئوغۇت بىلەن ئوغۇتلاش: كونكرېت ئوغۇتلاش ئۇسۇلى ئانار دەرىخىنىڭ يېشى، يىلتىز سىستېمىسىنىڭ تارقىلىشى ۋە ئوغۇتلاش مەزگىلىگە قاراپ بەلگىلىنىدۇ. ئانارلىق باغلارغا كۆپ ئىشلىتىدىغان ئا- ساسلىق ئوغۇتلار مەھەللىۋى ئوغۇت، كۈنجۈرە، ئۈستىخان پارچىلىرى ۋە بىرىكمە ئوغۇت قاتارلىقلاردىن ئىبارەت. ئاساسىي ئوغۇت كۆپىنچە ئانار دەرىخىنىڭ مېۋىسىنى ئۈزۈۋالغاندىن تارتىپ يوپۇرمىقى چۈشۈپ كۆمگىچە بولغان ئارىلىقتا بېرىلىدۇ. ئەڭ ياخشى كۈزدە ئوغۇتلىسا، ئۈنۈمى ياخشى بولىدۇ. چۈنكى كۈزدە ئوغۇتلىغاندا ئوغۇت قىشچە تۇپراقتا پارچىلىنىپ يىلتىزلارنىڭ سۈمۈرۈشىگە ئاسان بولغان ئىيون ھالىتىگە كېلىدۇ. بۇنىڭ بىلەن ئاناردىكى تولۇق يېتىلگەن چېچەك مىقدارىنى ئاشۇرۇپ، مەھسۇلات- نى يۇقىرى كۆتۈرگىلى بولىدۇ. ئوغۇتنىڭ ئۈنۈمى ئوغۇتلاش ئۇسۇلى بىلەن زىچ مۇناسىۋەتلىك بولىدۇ. ئادەتتە ھەر تۈپ كۆچەتكە 10 - 15 كىلوگرام، بولۇق مېۋىلىگەن ئانار دەرىخىنىڭ ھەر تۈپىگە 30 - 50 كىلوگرام ئور- گانىك ئوغۇت بېرىلىدۇ. ئاندىن خىمىيەلىك ئوغۇتلاردىن ھەر تۈپكە 200 - 500 گىرامنى دەرەخ تۈۋىگە چۆنەكلەپ ياكى ئورگانىك ئوغۇتقا ئا- چامغۇر، تۇرۇپ، قوغۇن، تاۋۇز قاتارلىقلار قۇرغاقچىلىققا بىرقەدەر چىدام- لىق، شۇڭا ئىمكانقەدەر ئاز سۇغىرىش كېرەك.

كۆكتاتلارنىڭ ھەرقايسى ئۆسۈپ يېتىلىش مەزگىلىدىكى سۇغا بولغان تەلپىمۇ ئوخشاش بولمايدۇ. مايسا مەزگىلىدە يىلتىز سىستېمىسىنىڭ سۈمۈرۈش ئىقتىدارى بىرقەدەر ئاجىز بولغاچقا، بۇ مەزگىلدە تۇپراقنى پات - پات كولىتۋاتسىيە قىلىپ، مۇۋاپىق نەملىك ساقلاش كېرەك. تۈپلە- نىش مەزگىلىدە سۇنى تىزگىنلەپ، مايسا ئولتۇرغۇزۇپ، يىلتىز تارتىشنى ئىلگىرى سۈرۈش كېرەك. مېۋىلەش مەزگىلىدە پات - پات سۇغىرىپ، تۇپراق نەملىكىنى %80 ئەتراپىدا كونترول قىلىش، قۇرغاقچىلىققا چىدام- لىق كۆكتاتلارنى كۆپ سۇغارماسلىق كېرەك. (05)

رىلاشتۇرۇپ بەرسە ئۈنۈمى تېخىمۇ ياخشى بولىدۇ. ئانارنى ئاساسىي ئوغۇت بىلەن ئوغۇتلاش تۆۋەندىكىچە: (1) ئېرىق ئېچىپ ئوغۇتلاش: بۇ ئۇسۇلدا دە - رەخنىڭ غولىدىن 50 - 100 سانتىمېتىر يىراقلىقتىن ئىككى تەرەپتىن چوڭقۇرلۇقى 50 - 60 سانتىمېتىر، كەڭلىكى 30 - 50 سانتىمېتىر چۆ - نەك ئېچىپ ئوغۇتنى تۆكۈپ كۆمۈش لازىم. ئەگەر ئەمگەك كۈچى يېتەرلىك بولسا، ئانار دەرىخىنىڭ ئىككى تەرىپىنى باشتىن - ئاخىر كولاپ ئوغۇتلى - غاندا، ئۈنۈمى تېخىمۇ ياخشى بولىدۇ. يەنە بىر يىلى ئوغۇتلانمىغان يەنە بىر قۇرنىڭ ئىككى تەرىپى ئوخشاش ئۇسۇلدا چۆنەك ئېچىپ ئوغۇتلىنىدۇ؛ (2) نۇرسىمان ئوغۇتلاش: دەرەخ غولىدىن 30 - 50 سانتىمېتىر يىراقلىقتىن سىرتقا قارىتىپ نۇرسىمان ھالەتتە چۆنەك كولىنىدۇ، كولىنىدىغان چۆ - نەكلەرنىڭ ئەڭ سىرتىنىڭ چوڭقۇرلۇقى 50 - 60 سانتىمېتىر بولسا بو - لىدۇ. كولىنىدىغان چۆنەكنىڭ سانىنى ئەمەلىي ئەھۋالغا قاراپ بەلگىلىنىد - دۇ؛ (3) ھالقىسىمان ئورەك كولاپ ئوغۇتلاش: دەرەخ تاجىسىنىڭ ئاستىدىن چوڭقۇرلۇقى 50 - 60 سانتىمېتىر، كەڭلىكى 30 سانتىمېتىر قىلىپ ئورەك كولىنىدۇ، ئاندىن ئوغۇتنى ئورەك ئىچىگە تۆكۈپ توپا بىلەن كۆمۈ - ۋېتىلىدۇ؛ (4) پۈتۈن باغنى ئوغۇتلاش: باغنى چوڭقۇر ئاغدۇرۇشقا بىرلەش - تۈرۈپ، ئوغۇت چېچىپ ئاغدۇرۇلىدۇ، بۇ خىل ئۇسۇلنىڭ ئۈنۈمى ياخشى، لېكىن ئوغۇت كۆپ كېتىدۇ.

2. قوشۇمچە ئوغۇتلاش: ئانارنىڭ يوپۇرماق، نوتىلىرىنىڭ سۇيۇقلۇق - نى سۈمۈرۈش خۇسۇسىيىتىدىن پايدىلىنىپ قوشۇمچە ئوغۇت يوپۇرماققا چېچىلىدۇ. ئوغۇتنىڭ قويۇقلۇقىنى %0.2 - %0.5 دائىرىدە كونترول قى - لىش كېرەك. ئوغۇت چاچقاندا ئەتىگەندە ياكى كەچتە چېچىش بولۇپمۇ، يامغۇر يىغىشتىن بۇرۇن، شامال چىققان كۈنلىرى ۋە چىڭقى چۈشتە چې - چىشتىن ساقلىنىش لازىم. بۇ خىل ئوغۇت ئانارنىڭ ھەرقايسى ئۆسۈش دەۋرىدىكى ئۆسۈشنىڭ كۈچلۈك - ئاجىزلىقى، مېۋىلىشىنىڭ ئاز - كۆپ - لۈكى ۋە تۇپرىقنىڭ كۈچلۈك - ئاجىزلىقىغا ئاساسەن بېرىلىدۇ. بۇنىڭدا ئاساسەن، خىمىيەلىك ئوغۇت بېرىپ ئوزۇقلۇق تولۇقلىنىپ، ئۆسۈش بىلەن

مېۋىلەش ئوتتۇرىسىدىكى مۇناسىۋەت تەڭشىلىپ، نورمال ئۆسۈش ۋە مېۋىدەش كاپالەتكە ئىگە قىلىنىدۇ. ئانارنى قوشۇمچە ئوغۇتلاش تۆۋەندىكى ئۈچ باسقۇچقا بۆلۈنىدۇ: ① چېچەكلەشتىن بۇرۇن قوشۇمچە ئوغۇتلاش: ئانار دەرىخى بىخلىنىپ چېچەك غۇنچىسى كۆرۈنگەندە، ئۈنۈمى تېز ئازوتلۇق ئوغۇت بېرىلىپ، ئوزۇقلۇق ئۆسۈشى ۋە نۇر بىرىكتۈرۈش (فوتوسىنتېز) رولى كۈچەيتىلىدۇ ھەمدە چېچىكىنىڭ تولۇق ئېچىلىشى تېزلىتىلىپ، چېچەك، مېۋىسىنىڭ تۆكۈلۈشى ئازايتىلىپ، مېۋىلەش نىسبىتى يۇقىرى كۆتۈرۈلىدۇ. بۇنىڭدا قېرى، ئاجىز دەرەخلەر ۋە ئالدىنقى يىلى كۆپ مېۋە بەرگەن دەرەخلەر كۆپرەك ئوغۇتلىنىدۇ؛ ② مېۋىسى چوڭىيىۋاتقان مەزگىلدە قوشۇمچە ئوغۇتلاش: مېۋىلىمەيدىغان چېچەكلىرى ئاساسەن تۆكۈلۈپ بولغاندىن كېيىن، ئازوتلۇق، فوسفورلۇق تېز ئۈنۈم بېرىدىغان ئوغۇتلارنى بەرگەندە، مېۋىنىڭ تۆكۈلۈشىنى ئازايتىپ، مېۋىنىڭ چوڭىيىشىنى تېزلىتىپ، شۇ يىللىق مەھسۇلاتنى ئاشۇرىدۇ؛ ③ مېۋە رەڭ ئالغاندا قوشۇمچە ئوغۇتلاش: مېۋىنى يىغىۋېلىشتىن بىر ئاي بۇرۇن مېۋە پوستىغا رەڭ كىرىپ، ھەممى تېز سۈرئەتتە چوڭىيىدۇ. بۇ مەزگىلدە قوشۇمچە ئوغۇتلىغاندا، مېۋىنىڭ چوڭىيىشىنى تېزلىتىپ، چوڭ - كىچىكلىكىنىڭ بىردەك بولۇشى، رەڭگىنىڭ قېنىق بولۇشى ۋە مېۋە دانىلىرى سۈپىتىنىڭ يۇقىرى بولۇشىغا ھەم چېچەك بىخلىرى تولۇق يېتىلىپ، 2 - يىلى مول ھوسۇل بېرىشىگە ئاساس سالغىلى بولىدۇ، بۇ مەزگىلدە فوسفورلۇق، كالىيلىق ئوغۇتلار ئاساس قىلىنىدۇ. ئەگەر يوپۇرماق رەڭگى سۇس بولسا، ئازوتلۇق ئوغۇت ئارىلاشتۇرۇپ بەرسىمۇ بولىدۇ. ئوغۇتلاشتا ھەر 10 كۈندە بىر قېتىم كالىي ھىدرو فوسفاتىنى 0.3%، ئورپىيانى 0.2% سۈيۈلدۈرۈپ يوپۇرماققا چاچسا ئۈنۈمى ياخشى بولىدۇ. قوشۇمچە ئوغۇت يۇقىرىدىكىدەك قويۇقلۇق دەرىجىسى بويىچە يوپۇرماققا چېچىلىدۇ ياكى تۈپلەرنىڭ ئەتراپىغا سۇغىرىشتىن بۇرۇن چۆنەكلەپ ھەر تۈپكە 200 - 500 گىرام بېرىلىدۇ. (05)

قالدۇق يالتىراق يوپۇقنىڭ تېرىلغۇ يىرگە زىيىنى ۋە

ئالدىنى ئېلىش ئۇسۇلى

مېھمانگۈل سايم

(جىڭ ناھىيە داخىيەننى بازىرى دېھقانچىلىق تېخنىكا پونكىتىدىن 833305)

1. يالتىراق يوپۇقنىڭ زىيىنى: يېزا ئىگىلىكىنىڭ زامانىۋىلىشىش تەرەققىياتىنىڭ ئۈزۈكسىز سىلجىتىشى بىلەن دېھقانچىلىق ئىشلەپچىقىرىشدا يالتىراق يوپۇق ئىشلىتىپ يېزا ئىگىلىكىدە يۇقىرى مەھسۇلات ئېلىشتا كەڭ قوللىنىپ كېلىنمەكتە. يالتىراق يوپۇق يېپىپ كېۋەز تېرىش شىنجاڭدا كېڭەيتىلگىنىگە 20 يىلدىن ئاشقان بولۇپ، ئۇ يەرنىڭ تېمپېراتۇرىسىنى ئۆرلىتىپ، ياۋا ئوت - چۆپ ئۆسۈشنىڭ ئالدىنى ئېلىش رولىنى ئويناپ، مايسىنى تېز، تىمەن كۈچلۈك ئۆسۈش رولىنى ئوينىدى. بىراق يېقىنقى بىرنەچچە يىللاردىن بۇيان كېۋەزنىڭ بىرلىك مەھسۇلاتى بارغانسېرى تۆۋەنلەپ، بۇرۇن مول ھوسۇل بەرگەن كېۋەز ئېتىزلىرى يېڭى ئېچىلمىغان بوز يەرلەرنىڭ مەھسۇلاتىغا يەتمەي قالدى. تەكشۈرۈپ بايقاشلارغا قارىغاندا، كېۋەز تېرىلغان 3 - 5 يىلغىچە بولغان يەرلەرنىڭ ئوتتۇرا ھېساب بىلەن قالدۇق يالتىراق يوپۇقنىڭ مىقدارى 135 كىلوگرام، 8 - 10 يىلغىچە بولغان يەرنىڭ ئوتتۇرىچە ھېساب بىلەن قالدۇق يالتىراق مىقدارى 187.5 كىلوگرام، 13 يىلدىن يۇقىرى بولغان تېرىلغۇ يەرنىڭ قالدۇق يالتىراق مىقدارى ئوتتۇرىچە ھېساب بىلەن 343 كىلوگرام بولۇپ، مەھسۇلات مىقدارى 17% تۆۋەنلەپ كەتكەن. قالدۇق يالتىراق يوپۇق پەيدا قىلغان ئاق رەڭلىك بۇلغىنىش ھەر خىل زىرائەتلەرنىڭ مەھسۇلاتىنى تۆۋەنلىتىپ، زىرائەتلەرنىڭ ئوكسىگېن سۈمۈرۈش ۋە سۇ قوبۇل قىلىشىنى چەكلەپ، يالتىراق ئو-زۇقلۇق تولۇقلاش ئىقتىدارىغا تەسىر يەتكۈزىدۇ. ئىشلەپچىقىرىش جەريانىدا دېھقانچىلىققا يالتىراق يوپۇقلار ھەر يىلى كۆپلەپ ئىشلىتىلگەنلىكتىن، قايتا يىغىۋېلىنىدىغان كېرەكسىز قالدۇق يالتىراق يوپۇقنىڭ مىقدارى يېتەرلىك بولمىغانلىقتىن، ئادەم كۈچى بىلەن يىغىۋېلىش تەننەرخى

يۇقىرى بولۇش، ماشىنا بىلەن يىغىۋېلىش تېخنىكىسى قالاق بولۇش سە -
ۋەبلىك قالدۇق يالتىراق يوپۇقنىڭ كەڭ كۆلەملىك مۇھىتىنى بۇلغاش
ئەھۋاللىرى ئېغىر بولماقتا.

2. قالدۇق يالتىراقنى يىغىۋېلىشتا كۆرۈلىدىغان ئەمەلىي مە -
سىلىلەر: (1) نۆۋەتتە، دېھقانلارنىڭ يالتىراق يوپۇقنىڭ بۇلغىنىشىنىڭ
زىيىنىنى چۈشىنىشى يېتەرلىك بولمىغانلىقتىن، شۇ يىللىق مەھسۇلات
ئۈنۈمىگە كۆڭۈل بولۇپ، يىراقنى كۆزلىمىگەنلىكتىن، ئادەم كۈچى بىلەن
يالتىراق يوپۇق يىغىۋېلىش خىزمىتىنى كېڭەيتىش تەس، يىغىۋېلىش نىس -
بىتى تۆۋەن بولۇش مەسىلىسى مەۋجۇت؛ (2) يېقىنقى يىللاردىن بۇيان كې -
ۋەز تېرىش كۆلىمىنىڭ ئۈزۈكسىز ئېشىشىغا ئەگىشىپ، دېھقانلارنىڭ يال -
تىراق يوپۇقنى يىغىۋالماي كېۋەز تېرىشنىڭ مەھسۇلات مىقدارىغا بىۋاسى -
تە تەسىر كۆرسىتىدىغانلىقىنى ياخشى تونۇپ يەتمەسلىك سەۋەبىدىن ئادەم
كۈچى بىلەن قالدۇق يالتىراق يوپۇقنى يىغىۋېلىشنىڭ ئەھمىيىتىنى تولۇق
چۈشەنمەسلىك، ئىشلەپچىقىرىشنى باشقۇرۇش ۋە تەشۋىقات سالىمىنى يۈ -
قىرى كۆتۈرۈش مەسىلىسى مەۋجۇت؛ (3) كېۋەز يىغىۋېلىنغاندىن كېيىن
كۈزلۈك يەر ئاغدۇرۇشنى باشلاپ، قالدۇق يالتىراق يوپۇقلارنى يىغىۋال -
ماي يەر ئاغدۇرۇش، ئەتىياز، كۈزدە ئادەم كۈچى ئىشلىتىپ يالتىراق
يوپۇقنى يىغىۋېلىشقا ۋاقتىدا ئورۇنلاشتۇرماسلىق، ھاۋا رايى ئۆزگىرىد -
ىشىنىڭ قالدۇق يالتىراق يوپۇقلارنى يىغىشقا بەلگىلىك قىيىنچىلىقلارنى
ئېلىپ كېلىش مەسىلىسى مەۋجۇت.

3. ئالدىنى ئېلىش تەدبىرلىرى: ① تەشۋىق - تەربىيەنى كۈچەت -
تىپ، يىغىۋېلىپ قايتا ئىشلىتىشنى ئاساسىي ۋاسىتە قىلىپ، باشقا مەھ -
سۇلاتنى ئورنىغا قويۇپ تولۇقلاش تەدبىرىنى پىرىنسىپ قىلىپ، قالدۇق
يالتىراق يوپۇق بىلەن بۇلغىنىشنىڭ ئالدىنى ئېلىش، ئاساسلىقى تازىلاش
ۋە يىغىۋېلىپ قايتا ئىشلىتىش ئارقىلىق بۇلغىنىشنى ئازايتىش، ھەمدە
يىغىۋېلىپ قايتا ئىشلىتىشتەك ياخشى ئىقتىسادىي سىياسەتلەرگە تايىنىپ
يىغىۋېلىش ئۈنۈمىنى ئاشۇرۇش؛ ② ئەمەلىيەت ئىسپاتلىدىكى زىيانسىز

(داۋامى 21 - بەتتە)

كۈشمىش ئۈزۈمنىڭ مېۋىسى يوغىناش ۋاقتىدىكى پەرۋىشى

ئابدۇرۇپ ھېزىبۇل

(تۈرپان شەھەرلىك باغ - ئورمان تېخنىكىسىنى كېڭەيتىش مەركىزىدىن 838000)
كۈشمىش ئۈزۈم ئەتىياز پەسلىدە ھاۋا تېمپېراتۇرىسى 10°C قا يەتكەندە
بىخلىنىشقا باشلايدۇ. يەنى 4 - ئاينىڭ 20 - كۈنلىرىدىن باشلاپ مېۋە
ساپىقى چىقىرىپ 5 - ئاينىڭ 10 - كۈنلىرى چىچەكلەيدۇ. چىچەك -
لەشكە مۇۋاپىق تېمپېراتۇرا 25°C - 30°C قىچە بولۇپ ئەڭ ياخشى
تېمپېراتۇرا 27°C بولسا بولىدۇ. تۆۋەن تېمپېراتۇرا 15°C بولغاندا چې -
چەكلەش ۋە چاڭلىشىش تەسىرگە ئۇچرايدۇ. چاڭلىشىپ بولغاندىن باشلاپ
رەڭ ئالغۇچە بولغان مەزگىل، يەنى 5 - ئاينىڭ 15 - كۈنىدىن 7 - ئاينىڭ
10 - كۈنلىرىگىچە بىرىنچى قېتىملىق دان يوغىناش مەزگىلى ھېسابلىد -
نىدۇ. ئىككىنچى قېتىملىق دان يوغىناش مەزگىلى ئۈزۈم دەسلەپكى پى -
شىشتىن باشلاپ تولۇق پىشىشقىچە بولغان مەزگىل، يەنى 7 - ئاينىڭ 15
- كۈنىدىن باشلاپ 7 - ئاينىڭ 25 - كۈنىگىچە بولۇپ، ئۈزۈم جەمئىي
ئىككى قېتىملىق دان يوغىناش باسقۇچىنى ئېلىپ بارىدۇ. بىرىنچى قې -
تىملىق دان يوغىناش مەزگىلىدە ئۈزۈم دان ئېغىرلىقى 0.1 - 1.5 گرام -
غىچە يوغىنايدۇ. ئىككىنچى قېتىملىق دان يوغىناش مەزگىلىدە دان ئې -
غىرلىقى 1.5 - 2 گرامغىچە بولىدۇ. بىرىنچى قېتىملىق دان يوغىناش
مەزگىلىدە دىققەت قىلىدىغان ئىشلار تۆۋەندىكىدەك.

- (1) سۇغىرىش: بىرىنچى قېتىملىق دان يوغىناش مەزگىلىدە سۇغا بول -
غان ئېھتىياجى كۈچلۈك بولۇپ، «دان سۈيى جان سۈيى» ھېسابلىنىدۇ. بۇ
مەزگىلدە ھەر بىر سۇغىرىش ۋاقتى 7 - 10 كۈنگىچە بولسا بولىدۇ. بۇ
مەزگىلدە سۈيى يېتەرلىك بولمىسا ئۈزۈم دانىسى ئۇششاق بولۇپ قالىدۇ؛
- (2) ئوغۇتلاش: كۈز پەسلىدە مەھەللىۋى ئوغۇت بىلەن ئوغۇتلاش كېرەك.
دان يوغىناش مەزگىلىگە كىرگەندىن كېيىن فوسفورلۇق ئوغۇتنى ھەر ئىك -
كى سۈيىدە بېرىش لازىم. ئەگەر فوسفورلۇق ئوغۇت كەمچىل بولسا ئۈزۈم

دانىسى ئۇششاق تەكشىسىز بولۇپ قالدۇ؛ (3) پەرۋىشى: بىرىنچى قېتىم -
 لىق دان يوغىناش مەزگىلىدە دەسلەپتە ئۈزۈمى يوق ئوتىنى كېسىۋېتىش
 كېرەك. 5 - ئاينىڭ 25 - كۈنىدىن كېيىن ئۈزۈم بار ئوتىنىڭ ئۈزۈمدىن
 باشلاپ 6 - 8 تال يوپۇرماق قالدۇرۇپ كېسىش لازىم. يەنە مۇشۇ پەيتتە ھاۋا
 ئۆتۈشنى ۋە يورۇقلۇق چۈشۈشنى ياخشىلاپ كېسەللىك ھاشاراتنىڭ پەيدا بو-
 لۇشىنىڭ ئالدىنى ئېلىش كېرەك. ئىككىنچى قېتىملىق دان يوغىناش مەز -
 گىلىدە سۇغىرىش قېتىم سانى ۋە مىقدارىنى كونترول قىلىپ، كالىيلىق ئو -
 غۇتنى ئاساس قىلىپ ئوغۇتلاش لازىم. (03)

(بېشى 19 - بەتتە)

يېڭى يالتىراق يوپۇقنى ئىشلىتىش يالتىراق يوپۇق بۇلغىنىشىنى تۆۋەنلە -
 تىدۇ. ھازىر ئىشلەۋاتقان يالتىراق يوپۇقلارنىڭ خىمىيەۋى خاراكتېرى مۇ -
 قىم، ئاسان پارچىلانمايدىغان بولغاچقا تۇپراقنىڭ بۇلغىنىشىنى كەلتۈرۈپ
 چىقىرىدۇ. زىيانسىز، ئاسان پارچىلىنىدىغان يالتىراق يوپۇقنى تەتقىق قى -
 لىپ، تەننەرخىنى تۆۋەنلىتىپ، ئۈنۈمى يۇقىرى، باھاسى ئەرزان مەھسۇلات -
 نى ئىشلەپچىقىرىش لازىم؛ ③ قالدۇق يالتىراق يوپۇق يىغىۋېلىش ماشىنى -
 لىرىنى ياساپ چىقىپ، ھازىر ئىشلىتىۋاتقان يالتىراق يوپۇق يىغىش ما -
 شىنىسىنى ئىلغارلاشتۇرۇپ، بىر قىسىم قالدۇق يالتىراقلارنى ۋاقتىدا يى -
 غىشقا ئەھمىيەت بېرىپ، ئاق بۇلغۇملارنىڭ ئالدىنى ئېلىش كېرەك؛ ④
 دېھقانلارنىڭ قالدۇق يالتىراق يوپۇقلارنىڭ بۇلغىنىشقا بولغان تونۇشىنى
 ئۆستۈرۈپ، ئادەم كۈچى بىلەن قالدۇق يالتىراق يىغىشنى ئۈزۈكسىز پۈتۈن
 جەمئىيەتتە سەپەرۋەر قىلىپ ئەمەلىيلەشتۈرۈلسە، تۇپراقنى ئۈنۈملۈك
 قوغداشنى ئىشقا ئاشۇرغىلى بولىدۇ؛ ⑤ ئالماشتۇرۇپ تېرىش مېخانىزمىنى
 يولغا قويۇش، يەرنىڭ ئۈنۈمدارلىقىنى يۇقىرى كۆتۈرۈپ، بۇغداي، قوناق، قى -
 زىلچا ۋە باشقا ئىقتىسادىي زىرائەتلەرنى ئالماشتۇرۇپ تېرىش ئارقىلىق، قال -
 دۇق يالتىراق يوپۇقنىڭ زىيىنىنى ئازايتىشقا دىققەت قىلىش كېرەك. (05)

ئەنجۈر پىرۋىشىدىكى مۇھىم نۇقتىلار

ئايشەمگۈل يۈسۈپ

(ئاتۇش شەھىرى ئازاق يېزىلىق دېھقانچىلىق تېخنىكا پونكىتىدىن 845352)
ئەنجۈر قەدىمىي، داڭلىق، شىرنىلىك مېۋىلەرنىڭ بىرى. ئۇنىڭ ئوزۇق-لىق قىممىتى يۇقىرى، تەمى تاتلىق، رەڭگى كۆركەم، ئۆزگىچە خۇش پۇراقلىق. بۇنىڭدىن باشقا، كالتىسىي، تۆمۈر، فوسفور قاتارلىق مىنېرال ماددىلار ۋە كۆپ مىقداردا ۋېتامىنلار بار. ئەنجۈرنىڭ يىلتىزى، غولى، يو-پۇرمىقى، مېۋىسى قاتارلىقلارنىڭ ھەممىسىلا دورىلىق قىممەتكە ئىگە بولۇپ، ھەر خىل كېسەللەرگە شىپا بولىدۇ. ئەنجۈرنىڭ ماسلىشىشچانلىقى كۈچلۈك بولۇپ تۇپراققا بولغان تەلىپى يۇقىرى ئەمەس، قۇمساڭ ۋە تۇپراقلاردا ئۆستۈرۈشكە ماس كېلىدۇ.

ئەنجۈرنىڭ پەرۋىش ئالاھىدىلىكى: (1) مېۋىگە كىرىشى بالدۇر، ئىقتىسا-دېي ئۆمرى ئۇزۇن؛ (2) ئېكولوگىيەلىك ماسلىشىشچانلىقى يۇقىرى، باش-قۇرۇش ۋە ئۆستۈرۈش ئاسان؛ (3) ئەنجۈردە كېسەللىك ۋە زىيانداش ھاساراتلار ئاز پەيدا بولىدۇ، يېشىل يېمەكلىك ئۆلچىمىگە يېتىدۇ؛ (4) مېۋە مەزگىلى ئۇزۇن بولۇپ، ھۆل ئىستېمال قىلىش ۋە پىششىقلاپ ئىشلەشكە ئەپلىك؛ (5) ئوزۇقلۇقى مول، دورىلىق قىممىتى يۇقىرى؛ (6) مۇھىتنى گۈزەللەشتۈرۈپ، ھاۋانى ساپلاشتۇرىدۇ؛ (7) ئەنجۈر ئىللىق قۇرغاق كىلد-ماتنى ياقىتىرىدۇ. قۇرغاقچىلىققا چىداملىق. كۈن نۇرى چۈشۈش ۋاقتىنىڭ ئۇزۇن - قىسقا بولۇشى ئەنجۈر دەرىخىنىڭ ئۆسۈپ يېتىلىشى، مەھسۇلات-نىڭ يۇقىرى - تۆۋەن بولۇشى، سۈپىتىگە بىۋاسىتە مۇناسىۋەتلىك بولىدۇ؛ (8) ئەنجۈر يورۇقلۇقنى ياخشى كۆرىدىغان مېۋىلىك دەرەخ بولۇپ، يورۇق-لۇق يېتەرلىك بولسىلا مېۋىسىنىڭ پىششىشى بالدۇر، سۈپىتى ياخشى بولىدۇ. يورۇقلۇق يېتەرلىك بولمىسا يېتىلىش مەزگىلى كېچىكىپ كېتىدۇ، مېۋىنىڭ قەنت تەركىبىمۇ تۆۋەن بولىدۇ؛ (9) ئەنجۈرنىڭ يىلتىزى ناھايىد-تى كۈچلۈك بولۇپ، قۇرغاقچىلىققا چىداملىق. لېكىن يوپۇرمىقى چوڭ، سۈنى پارلاندۇرۇشى كۈچلۈك بولغاچقا، ئوتلارنىڭ ئۆسۈش ۋە مېۋىلەرنىڭ تېز چوڭىيىش مەزگىللىرىدە سۈنى كۆپ تەلەپ قىلىدۇ. سۇ كەمچىل بولسا

ئۆسۈشى ناچارلاپ، مېۋىسى كىچىكلەپ، سۈپىتى ناچارلايدۇ، ھەتتا قورۇلۇپ يىگىلەپ چۈشۈپ كېتىدۇ. شۇڭا سۇغا بولغان ئېھتىياجىنى قاندۇرۇش كېرەك؛ (10) ئەنجۈرنىڭ تۇپراققا بولغان تەلىپى يۇقىرى ئەمەس، سۇ چىقىد-رىشقا قولايلىق، مۇنبەت، سۇ ۋە ئوغۇت ساقلاش ئىقتىدارى ياخشى قۇمساڭ ئەت تۇپراق ۋە قۇمساڭ لاتقىلىق تۇپراقلاردا ناھايىتى ياخشى ئۆسىدۇ؛ (11) ئەنجۈرنى چاتاش ئۇسۇلى: يازلىق چاتاش ۋە قىشلىق چاتاش دەپ ئىككى خىل بولىدۇ. ئەنجۈرنى قىشلىق چاتىغاندا غول، شاخ ۋە كۈچلۈك شاخلار مۇۋاپىق قىسقارتىلىدۇ. مەھسۇلاتقا تەسىر يەتكۈزۈشتىن ساقلىنىش ئۈچۈن، ئانا مېۋە شاخلارنى قىسقارتىپ كېسىشكە بولمايدۇ. ئەگەر شاخلار بەك زىچ ئۆسكەن بولسا تىمەن ئۆسكەن شاخنى قالدۇرۇپ، ئاجىز، قېرى، كېسەللەنگەن شاخلار كېسىۋېتىلىدۇ. ئەگەر شاخ قالدۇرۇشقا توغرا كەلسە 2 - 3 تال بىخ قالدۇرۇپ، يېڭى، تىمەن شاخ ھاسىل قىلىنىدۇ. ئەنجۈر دەرىخىنى شەكىلگە كەلتۈرۈپ چاتاش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەش كېرەك. ئەنجۈر دەرىخى يورۇقپەرەس دەرەخ بولۇپ، كۈن نۇرىنى ياخشى كۆرىدۇ. چاتاش ئارقىلىق كۈن نۇرى چۈشۈش شارائىتىنى ياخشىلاپ نوتلىرىنىڭ پىششىقىنى تېزلىتىپ بولىدۇ. قىشلىق چاتاشقا بىرلەشتۈرۈپ قۇرغىغان، كېسەللىك، ھاسارات زىيىنىغا ئۇچرىغان ۋە پىشمىغان نوتلارنى تولۇق چاتىۋېتىش كېرەك؛ (12) ئەنجۈر دەرىخىنىڭ ئۆسۈپ يېتىلىش مەزگىلىدە تۈرلۈك ئوزۇقلۇق ماددىلار كەم بولسا بولمايدۇ. ئازوتلۇق، فوسفورلۇق، كالىيلىق ئوغۇتلار مۇھىم ئورۇندا تۇرىدۇ، شۇڭا ئەنجۈر دەرىخىنى سۈپەتلىك ئورگانىك ئوغۇت بىلەن ئوغۇتلاپ، پۈتكۈل ئۆسۈپ يېتىلىش جەريانىدىكى ئوزۇقلۇققا بولغان تەلىپى قاندۇرۇلۇش كېرەك. مەھەللىۋى ئوغۇتلار بىلەن ئوغۇتلىغاندا ئوغۇتلاش مىقدارى ھەر مو يەرگە 2500 - 3000 كىلوگرام قوتان قىغى ئىشلەتسە مۇۋاپىق؛ (13) 11 - ئاينىڭ باشلىرى كۆمۈش، ئىككىنچى يىلى ئەتىيازدا كۈندىلىك ئوتتۇرىچە تېمپېراتۇرا 10°C - 12°C قا يەتكەندە ئېچىش لازىم. ئادەتتە 3 - ئاينىڭ 20 - كۈنىدىن 4 - ئاينىڭ 10 - كۈنىگىچە ئېچىلىدۇ. (03)

ياڭاق شاخ قۇرۇش كېسىلىنىڭ ئالدىنى ئېلىش - يوقىتىش ئۇسۇلى

تاير يۈسۈپ

(ئاتۇش شەھەرلىك ئورمانچىلىق ئىدارىسىدىن 845350)

1. كېسەللىك ئالامىتى: كېسەللىك ئاۋۋال 1 - 2 يىللىق شاخلار ياكى يان شاخلارنىڭ ئۈچ قىسمىدىن باشلىنىپ، تەدرىجىي تۆۋەنگە قاراپ يامراپ ئاساسىي غولغا كېڭىيىدۇ، كېسەللەنگەن ئورۇن شاخ ئۈستىدىكى يوپۇرماق سارغىيىپ تۆكۈلۈپ كېتىدۇ. قوۋزاق قاتلىمى سەل توپچىيىپ چىقىدۇ ھەمدە يېشىللىقنى يوقىتىپ كۈل رەڭ قوڭۇرغا ئۆزگىرىدۇ، ئاخىردا سۇس قىزغۇچ قوڭۇر رەڭدىن قېنىق كۈل رەڭگە ئۆزگىرىپ، شاخ قۇرۇپ كېتىدۇ. قۇرۇپ كەتكەن شاخلارنىڭ ئۈستىدە نۇرغۇنلىغان قارا رەڭلىك، ياپلاق، يۇمىلاق شەكىللىك ئۆسمەسىمان قاپارتمىلار يەنى، كېسەللىك باك-تېرىيەسىنىڭ بۆلۈنمە ئىسپورا تەخسىسى پەيدا بولىدۇ. نەملىك چوڭ ياكى يېتەرلىك ساقلانغاندا، ئۆسمەسىمان قاپارتمىلار بار ئورۇندىن چاپلاشقان ماددىسىمان بۆلۈنمە ئىسپورا كالىكى ئېقىپ چىقىدۇ.

2. پەيدا بولۇش قانۇنىيىتى: كېسەللىك باكتېرىيەسى كېسەللەنگەن شاخنىڭ ئۈستىدە قىشلايدۇ. كېيىنكى يىلى بۆلۈنمە ئىسپورا شامال ۋە ھۆل - يېغىن ئارقىلىق تارقىلىپ، شاخ ئۈستىدىكى ھەر خىل زىدە ئارقىلىق دەسلەپكى يۇقۇملىنىشنى باشلايدۇ، كېسەللىك تارقالغاندىن كېيىن يەنە بۆلۈنمە ئىسپورا پەيدا بولۇپ قايتا يۇقۇملىنىدۇ. كېسەللىك باكتېرىيەسى بىر خىل ئاجىز ئۆسۈملۈكلەرگە يۇقىدىغان باكتېرىيە بولۇپ، پەقەت ئۆسۈشى ئاجىز بولغان شاخلارغا ياكى دەرەخلەرگە زىيان سالىدۇ. دەل - دە رەخلەر ئۆششۈك زىيىنىغا ئۇچرىسا ياكى ئەتىياز پەسلىدە قۇرغاقچىلىققا يولۇقسا كېسەللىكنىڭ تارقىلىشىغا پايدىلىق بولىدۇ. ھاۋانىڭ نەملىكى ئاجىز ياكى ھۆل - يېغىن كۆپ بولغان يىللىرى كېسەللىكنىڭ تارقىلىشى بىرقەدەر ئېغىر بولىدۇ. ياڭاق دەرىخى بەك زىچ تىكىلىپ، ھاۋا ۋە يورۇقلۇق ئۆتۈشى ناچار بولسا كېسەلنىڭ تارقىلىشىمۇ ئېغىر بولىدۇ.

3. ئالدىنى ئېلىش - يوقىتىش ئۇسۇلى: (1) ياڭاق دەرىخىنى چا-تاشقا بىرلەشتۈرۈپ، كېسەللەنگەن تۈپلەرنى ۋە شاخلارنى كېسىۋېتىپ، بىر

يۇقىرى تېمپېراتۇرا دا دېھقانچىلىق دورىلىرىنى يۈرگۈزۈش زىيانلىق

ئامنىم راخمان

(ئاقسۇ شەھەرلىك دېھقانچىلىق تېخنىكىسىنى كېڭەيتىش مەركىزىدىن 842000) تومۇز ئىسسىق كۈنلىرىدە ياكى باش كۈز مەزگىللىرىدە كېسەللىك، ھاساراتلارنى يوقىتىش ئۈنۈمىنى يۇقىرى كۆتۈرۈش ئۈچۈن، بەزىلەر چىڭقى چۈشتىكى تېمپېراتۇرا يۇقىرى ۋاقىتتا دورا پۈرگۈيدۇ، ئەمەلىيەتتە بۇنداق قىلىشنىڭ نەتىجىسى قارىمۇ - قارشى بولۇپ، زىيىنى بىرقەدەر كۆپ بولىدۇ.

1. ھاسارات ئۆلتۈرۈش ئۈنۈمى تۆۋەن: ھاساراتلارنىڭ ياشاش خۇسۇسىيىتىدىن قارىغاندا، كۆپىنچە ھاساراتلار قاش قاراغاندا ياكى كېچىدە ھەرىكەت قىلىدۇ. مەسىلەن: شال كېپىنىكى، غوزا قۇرتى، يەر يولۋىسى قا- تارلىقلار. ئۇنىڭ ئۈستىگە زور بىر قىسىم زىيانداش ھاساراتلار يورۇقلۇق- تىن، ئىسسىقتىن قورقىدىغان بولۇپ، چۈش مەزگىلىدىكى كۈچلۈك ئاپ- تاپتا يوشۇرۇنۇۋالىدۇ، شۇڭا چىڭقى چۈشتە دورا پۈرگۈشنىڭ ئۈنۈمى گۈ- گۈم مەزگىلىدە دورا پۈرگۈگەنگە قارىغاندا تۆۋەن بولىدۇ.

2. دورا سۇيۇقلۇقىنىڭ ئۈنۈمىنى تۆۋەنلىتىۋىتىدۇ: كۆپ قىسىم

جايغا يىغىپ كۆيدۈرۈپ، كېسەللىكنىڭ تارقىلىش مەنبەسىنى ئازايتىش كىرەك؛ (2) ياڭاقلىق باغنىڭ يازلىق چاتاش قاتارلىق پەرۋىشىنى ۋاقىتدا ئىلمىي ئۇسۇلدا ياخشى ئىشلەپ، باغنىڭ ھاۋا ۋە يورۇقلۇق ئۆتۈشۈش شارائىتىنى ياخشىلاپ، دەرەخنىڭ ئۆسۈشىنى تەمىنلەشتۈرۈپ، كېسەلگە قارشى تۇرۇش كۈچىنى كۈچەيتىش كېرەك؛ (3) ئۆشۈكتىن، قۇرغاقچى- لىقتىن ۋە ھاسارات زىيىنىدىن مۇداپىئە كۆرۈش قاتارلىق پەرۋىشىنى كۈ- چەيتىپ، ياڭاق دەرەخىنىڭ ھەر خىل سەۋەبلەر تۈپەيلىدىن زەخمىلىنىپ قېلىشنىڭ ئالدىنى ئېلىش بىلەن بىرگە، دەرەخ غولىنى ئاقارتىشقا ئەھمىيەت بېرىش كېرەك؛ (4) دورا بىلەن شاخ قۇرۇش كېسىلىنىڭ ئالدىنى ئېلىش - يوقىتىش ئۇسۇلى، ياڭاقنىڭ چىرىش كېسىلىنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۇسۇلى بىلەن ئاساسەن ئوخشاش بولۇپ، ئەمەلىي ئىش- لەپچىقىرىش جەريانىدا شۇ ئۇسۇللاردىن پايدىلىنىپ ئالدىنى ئېلىش - يوقىتىش كېرەك. (03)

دېھقانچىلىق دورا سۇيۇقلۇقىنىڭ ئاسان پارلىنىش ۋە ئاسان پارچىلىنىش ئالاھىدىلىكى بولۇپ، چۈشتىكى يۇقىرى تېمپېراتۇرىدا، ھاۋا مولېكۇلىسىدىكى ھەرىكىتى بىرقەدەر جانلانغان بولىدۇ. ئەگەر مۇشۇ مەزگىلدە دورا پۈركۈسە دورا سۇيۇقلۇقى تېز سۈرئەتتە پارلىنىدۇ. شۇنىڭ بىلەن دورىنىڭ ئۈنۈمى تۆۋەنلەپ كېتىدۇ.

3. زىرائەتلەرگە ئاسانلا دورا زىيىنى كەلتۈرىدۇ: چۈش مەزگىلىدە دېھقانچىلىق تېمپېراتۇرىدا، زىرائەتلەرنىڭ ھاۋا تۇشۇكچىلىرى ئېچىلىپ، نەپەسلىنىشى يۇقىرى پەللىگە چىقىپ، سۇنىڭ پارلىنىشى كۈچەيگەن بولىدۇ. بۇ ۋاقىتتا دورا پۈركۈسە دورا تەركىبىدىكى پاراشوك ۋە كىسلاتالىق تەركىبلەر زىرائەت غولىدىكى ھاۋا تۇشۇكلىرىگە پۈزۈلۈپ كىرىپ، زىرا-ئەتلەرنىڭ سۇ تەمىنلەش يۈكىنى ئاشۇرۇۋېتىپ، زىرائەتلەرنىڭ فىزىيولوگىيەلىك فۇنكسىيەسى ۋە تۈزۈلۈشىنى بۇزۇۋېتىپ، زىرائەتلەرنىڭ يۇمران قىسىملىرىدا سولۇشۇش ياكى يوپۇرماقتا كۆيۈك دېھقانچىلىق پەيدا قىلىدۇ.

4. كىشىلەرنىڭ تەن - ساغلاملىقىغا پايدىسىز: يازنىڭ ئىسسىق كۈنلىرىدە ياكى باش كۈزنىڭ چۈش مەزگىلىدە، ئېتىزنىڭ تۆۋەن قاتلىمىدىكى تېمپېراتۇرا 35°C تىن يۇقىرى بولۇپ، ئەگەر شامال بولمىغان شارائىتتا داۋاملىق دورا پۈركۈسە، دېھقانچىلىق دورىلىرى ھاۋاغا پارلىنىپ، ھاۋادىكى دېھقانچىلىق دورىلىرى بولغان مولېكۇلىلارنىڭ قويۇقلۇقىنى ئاشۇرۇۋېتىدۇ. بۇ بولغان زەھەرلىك ھاۋا نەپەسلىنىش يوللىرى ئارقىلىق ئادەم بەدىنىگە كىرىدۇ، ئۇنىڭ ئۈستىگە يۇقىرى تېمپېراتۇرىدا مەشغۇلات قىلغاچقا ئادەم تېنىنىڭ قارشى تۇرۇش كۈچى تۆۋەنلەيدۇ. شۇڭا كۆپىنچە ھاللاردا دېھقانچىلىق دورىلىرىدىن زەھەرلىنىش ۋە ئاپتاپ ئۆتۈش قاتارلىقلارنى كەلتۈرۈپ چىقىرىپ، ئاسانلا ھاياتلىققا خەۋپ كەلتۈرىدۇ.

شۇڭا، دېھقانچىلىق دورىلىرىنىڭ ئالدىنى ئېلىپ داۋالاش ئۈنۈمىنى ئۆستۈرۈش ۋە زىرائەتلەردىكى دورا زىيىنىنى ئازايتىش شۇنداقلا دورا پۈر-كۈگۈچى خادىملارنىڭ بىخەتەرلىكىنى كاپالەتلەندۈرۈش ئۈچۈن، چىڭقى چۈشتىكى يۇقىرى تېمپېراتۇرىدا دورا پۈركۈشتىن ساقلىنىش، ھاۋا تۇنۇق-ياكى ئوچۇق كۈنلىرىنى تاللاپ گۈگۈم مەزگىلىدە دورا پۈركۈش كېرەك. (05)

يېسىۋېلەكنىڭ يۇمشاق چىرىش كېسىملى ۋە ئالدىنى ئېلىش ئۇسۇلى

بۇخەلچەم ھىلماخۇن

(قورغاس ناھىيە ساندوخۇز يېزا دېھقانچىلىق تېخنىكا پونكىتىدىن 835203)

يېسىۋېلەكنىڭ يۇمشاق چىرىش كېسەللىكى مەھسۇلاتنى كېمەيتىپلا قالماي مەھسۇلات سۈپىتىگىمۇ تەسىر قىلىدۇ. كېسەللىك زىيىنىنىڭ ئېغىر - يېنىكلىكى جايلارنىڭ مۇھىت شارائىتى، يېسىۋېلەك سورتى، پەرىش ۋە سەۋىيەسىنىڭ ئوخشىماسلىقى تۈپەيلىدىن ئوخشاش بولمايدۇ. پەيدا بولۇش ۋاقتىمۇ بىردەك بولمايدۇ.

1. كېسەللىك سەۋەبى: يۇمشاق چىرىش كېسەللىكىنى باكتېرىيە كەلتۈرۈپ چىقىرىدىغان بولۇپ سۇغىرىش، يامغۇر سۈيى ۋە ھاشارات ئارقىلىق تارقىلىدۇ. كۆپىنچە تۈپتىكى زەخمىلەنگەن ئورۇندىن يۇقۇملىنىدۇ.

2. تارقىلىش ئالاھىدىلىكى: يۇمشاق چىرىش كېسەللىكى كۆپىنچە يېسىۋېلەك تۈگۈن تۇتۇش مەزگىلىدە پەيدا بولىدۇ. دەسلەپتە سىرتقى يۈزىگە يۈرمىسى كۈندۈزى سولۇشۇپ، ئەتىگەن ئاخشىمى يەنە ئەسلىگە كېلىپ قالىدۇ. نەچچە كۈندىن كېيىن پۈتۈن بىر تۈپ سولۇشۇپ ئەسلىگە كېلەلمەيدۇ.

3. كېسەللىك ئالامەتلىرى: (1) غول، يوپۇرماقلىرى تۆكۈلۈش، يۈزىگە يۈرمىسى قىسمى ياكى يىلتىز غول قىسمى سېسىپ كۈل رەڭ، سېرىق چاپلاشقان ماددا پەيدا بولىدۇ ھەمدە سېسىق پۇرىدۇ. مېدىرلاتقان ھامان يوپۇرماقلىرى تۆكۈلۈپ كېتىدۇ؛ (2) تۈگۈنى، يېسىۋېلەك گەۋدىسى يىلتىز غول قىسمىدىن تارتىپ مەركىزىي يوپۇرماق ئاساسىي قىسمىغىچە سېسىپ كېتىدۇ؛ (3) سىرتقى يوپۇرماق گىرۋىكى ياكى مەركىزىي يوپۇرماق ئۈچىدىن تارتىپ تۆۋەنگىچە سېسىيدۇ. قۇرغاق شارائىتتا سۇسىزلىنىپ قۇرۇيدۇ.

4. ئالدىنى ئېلىش - يوقىتىش: كىرىشتۈرۈپ تېرىش، ئېگىز قىردا ئۆستۈرۈش، ئورگانىك ئوغۇتلارنى چىرىتىپ بېرىش، يەرنى بالدۇر ئاخماتما قىلىش، سۇغىرىش، ئۇرۇق دورىلاش قاتارلىق ئۇنۋېرسال ئالدىنى ئېلىش تەدبىرلىرىنى قوللىنىش كېرەك.

كېسەللىكىنى يوقىتىشتا: (1) كېسەل بولغان يېسىۋېلەك تۈپى بايقالغان ھامان ئۇنى ئۆز ۋاقتىدا يۇلۇپ، ئېتىزلىقنىڭ سىرتىدا چوڭقۇر كولاپ كۆمۈۋېتىش، كېسەل ئورنىنى خام ھاك بىلەن دېزىنفېكسىيە قىلىش

ئۈزۈمنىڭ توزاڭسىمان قاسراقلىق قۇرتىنىڭ سېلىش - يوقىتىش ئۇسۇلى

تۇرسۇنمەت تاشمەت

(چاچال ناھىيە جاغىستاي يېزىلىق دېھقانچىلىق تېخنىكا پونكىتىدىن 835300)
1. تارقىلىشى ۋە زىيان سېلىشى: بۇ قۇرت ئوخشاش قاناتلىقلار ئەترىتى توزاڭسىمان قاسراقلىق قۇرت ئائىلىسىگە كىرىدۇ. بۇ ھاشارات رايونىمىزدا ئۆستۈرۈلۈۋاتقان ئۈزۈم، چىلان، ئالما، نەشپۈت، ئۆرۈك قاتارلىق مېۋىلەرگە زىيان سالىدۇ. ياش قۇرتى يېتىلگەن ھاشاراتنى كۆپ يىللىق شاخنىڭ كۆتۈرۈلۈپ قالغان قاسرىقى ئاستىدا ياكى يەر يۈزىگە يېقىن ئىدىچىكە شاخقا يوشۇرۇنۇپ زىيان سالىدۇ. يوپۇرماق زىيانغا ئۇچرىغاندىن كېيىن رەڭگى سۇسلىشىدۇ، يوپۇرماق ئېتى نېپىزلەيدۇ، ئېغىر بولغاندا تۈگۈلۈپ كېتىدۇ. نوتىلار زىيانغا ئۇچرىغاندىن كېيىن ئۆسۈشى ئاستىلاپ مېۋىسى ئازلاپ كېتىدۇ ئېغىر بولغاندا ھوسۇل چىقمايدۇ ھەتتا پۈتۈن دەرىخ قۇرۇپ قالىدۇ، زىيانغا ئۇچرىغان مېۋىنىڭ شەكلى غەلىتە بولۇپ قېلىشىدۇ. ئاسانلا چۈمۈلە قاتارلىقلارنى جەلپ قىلىدۇ، ئاق رەڭلىك مومسىمان ماددا ۋە سۈزۈك يېلىم ئاجرىتىپ چىقىرىدۇ.

لازم. (2) تۈپ شەكىللەنگەندىن باشلاپ دېھقانچىلىققا ئىشلىتىدىغان سېترىپتومېتسىن (农用链霉素) نىڭ 500 ھەسسەلىك ئېرىتمىسىنى ئۇدا 2 - 3 قېتىم، ھەر ھەپتىدە بىر قېتىم پۈركۈپ كېسەللىكنى كونترول قىلىش كېرەك. ئادەتتە كېسەللىك 9 - ئاينىڭ ئوتتۇرىلىرىدا پەيدا بولۇپ 10 - ئاينىڭ باشلىرىدا ئېغىرلىشىدۇ. شۇڭا كېسەللىك پەيدا بولۇشنىڭ دەسلەپكى مەزگىلىدە %70 لىك دىكسون (敌克松) نىڭ 500 - 700 گىرام ئەسلى پاراشوكىغا 400 - 500 كىلوگىرام سۇ قوشۇپ ياكى %70 لىك زىننې (代森锌) نەملىنىشچان پاراشوكىنى 400 - 500 ھەسسە سۇيۇلدۇرۇپ يوپۇرماقنىڭ ئاستى قىسمىغا پۈركۈش لازىم. %25 لىك فېنۆلرات (杀灭菊酯) نى 1500 - 2000 ھەسسە سۇيۇلدۇرۇپ پۈركۈسۈمۈ كېسەللىك زىيىنىنى مەلۇم دەرىجىدە كونترول قىلغىلى بولىدۇ. 9 - ئاينىڭ ئاخىرىلىرى كۈزلۈك يېسىۋېلەكنى سۇغىرىشقا بىرلەشتۈرۈپ، ھەر مويەرگە %90 لىك دىكسوندىن بىر كىلوگىرامنى داكىغا ئوراپ، سۇ كىرىش ئېغىزىغا قويۇپ سۇغارغاندا كېسەللىك زىيىنىنى كونترول قىلغىلى بولىدۇ. (02)

2. ياشاش ئادىتى: بۇ ھاشارات يىلدا ئۈچ ئەۋلاد قالدۇرىدۇ، يېتىلگەن ھاشارتى ياكى ياش قۇرتى دەرەخ قوۋزىقىدىكى يېرىقلىرىدا قىشتىن ئۆتد-دۇ ھەمدە دەرەخ غولىنىڭ ئۈستى قىسمىدىكى شەرق - غەرب يۆنىلىشىد-كى قوۋزاق يېرىقلىرىدا كۆپرەك بولىدۇ. كېيىنكى يىلى دەرەخ بىخ سۇ-رۇشنىڭ دەسلەپكى مەزگىلىدە ئۆچەكتىن چىقىپ ھەرىكەت قىلىشقا باشلايدۇ، لېچىنكىسى بىخ تۈۋىگە ۋە يۇمران يوپۇرماققا تارقىلىپ ئوزۇقل-ىنىدۇ. 5 - ئاينىڭ باشلىرىدىن 6 - ئاينىڭ ئاخىرىغىچە 1 - ئەۋلاد، 7 - ئاينىڭ باشلىرىدىن 8 - ئاينىڭ باشلىرىغىچە 2 - ئەۋلاد پەيدا بولىدۇ. 3 - ئەۋلادى 8 - ئاينىڭ باشلىرىدا پەيدا بولىدۇ، كېيىنكى يىلى ئەتىياز-غىچە قىشتىن ئۆستىدۇ. يېتىلگەن ھاشارتى ئاتلىقسىز ياكى قوش جىنسلىق كۆپىيدۇ، 10 - ئاينىڭ باش ۋە ئوتتۇرىلىرىدا دەرەخ قوۋزىقى-دىكى يېرىققا يۆتكىلىپ قىشلايدۇ.

ئالدىنى ئېلىش - يوقىتىش ئۇسۇلى: (1) باغ باشقۇرۇشنى كۈچەي-تىپ مېۋىلىك دەرەخلەرنىڭ ھاشاراتىگە قارشى تۇرۇش كۈچىنى ئاشۇرۇش كېرەك؛ (2) كەچ كۈزدە چاتاشقا بىرلەشتۈرۈپ ھاشارات زىيىنى ئېغىر بولغان شاخلارنى كېسىپ، باغلاردىكى يوپۇرماق، دەرەخ غولىدىكى قىرى قوۋزاقلىرىنى پاكىز قىرىپ، باغدىن چىققان چاتالمىلارنى يىغىپ كۆيدۈرۈش ئارقىلىق ھاشارات مەنبەيىنى ئازايتىش، شۇنداقلا 20 - 30 ھەسسەلىك ئاپتۇل سوپۇن ئارىلاشمىسى (ئاپتۇل، سوپۇن پاراشوكى، سۇنىڭ نىسبىتى 30 - 1:0.1:20) نى چېچىش كېرەك؛ (3) كەچ كۈز ۋە باش ئەتىيازدا 45% لىك ھاك - گۈڭگۈرت (石硫合剂) بىرىكمىسىنىڭ 100 ھەسسەلىك سۇ-يۇقلۇقىنى چېچىش ئارقىلىق قىشتىن ئۆتكەن گۆدەك ھاشارتىنى يوق-تىش لازىم. ئۇندىن باشقا ئەتىيازدا دەرەخ تېنىگە سۇ يۈگۈرگەندە ئاپ-تۇل سوپۇن ئارىلاشمىسىنى 200 ھەسسە سۇيۇلدۇرۇپ چېچىش كېرەك؛ (4) قەرەللىك تەكشۈرۈپ 6 - ئاينىڭ باشلىرىدا 7 - ئاينىڭ ئوتتۇرى-لىرىدا 1 - ۋە 2 - ئەۋلاد گۆدەك ھاشاراتلىرىگە قارىتا 10% لىك ئىمىداك-لورد (吡虫啉) ئىمولتسىيەسىنى 1500 - 2000 ھەسسە، 40% لىك پۇشا-لىن (扑杀磷) نى سۇيۇلدۇرۇپ چېچىش كېرەك. (03)

دېھقانچىلىق دورىلىرىنى ئىشلەتكەندە دىققەت قىلىدىغان نۇقتىلار

پاتىنمە داۋۇت

(كېورلا شەھىرى شىنغا بازارلىق دېھقانچىلىق تېخنىكا پونكىتىدىن 841023)

1. دېھقانچىلىق دورىلىرىنى سېتىش دۇكانلىرىنىڭ سېتىش ئىجازەتنامىسى بولۇشى، تاۋار ماركىسى، ئۆلچەملىك قاچىلىنىشى، ئۈنۈملۈك تەركىبى، زاۋۇت نامى، ئىشلىتىش ئۇسۇلى، ساقلاش مۇددىتى قاتارلىقلارنىڭ ئېنىق بولۇشىغا دىققەت قىلىش لازىم. ھەرگىز ساختا، ئۆلچەمسىز، تاۋار ماركىسى ئېنىق يېزىلمىغان، مۇناسىۋەتلىك رەسمىيەتلىرى تولۇق بولمىغان دورىلارنى سېتىۋالمايلىق ۋە ئىشلەتمەيلىك لازىم.
2. زىرائەت ئەھۋالىغا ماس كېلىدىغان، زىيانسىز، مۇھىت بۇلغىمايدىغان دورىلارنى ئىشلىتىش كېرەك.
3. زىيانداش ھاشارلار، كېسەللىكنىڭ تۈرى، يېتىلىش ۋاقتى، پەيدا بولۇش ئالاھىدىلىكى قاتارلىقلارغا ئاساسەن دورا ئىشلىتىش ۋاقتى ۋە مىقدارىنى بەلگىلەش لازىم.
4. تەسىر كۆرسىتىش ۋاقتى ئوخشىمايدىغان دورىلارنى مۇۋاپىق ئالماشتۇرۇپ ئىشلىتىش كېرەك.
5. دېھقانچىلىق دورىلىرىنى مۇۋاپىق ئارىلاشتۇرۇپ ئىشلىتىپ دېھقانچىلىق دورىلىرىنىڭ ئۈنۈمىنى يۇقىرى كۆتۈرۈش، ئالدىنى ئېلىش دائىرىسىنى كېڭەيتىش، دورا ئىشلىتىش مىقدارىنى ئازايتىش كېسەللىك، زىيانداش ھاشارلارنىڭ دورىغا چىدامچانلىقىنىڭ ئالدىنى ئېلىشقا پايدىلىق دورىلارنى خالىغانچە ئارىلاشتۇرۇپ ئىشلەتكەندە، دورا ئۈنۈمىنى تۆۋەنلىتىپ، دورا ئىسراپچىلىقىنى كەلتۈرۈپ چىقىرىپ، تەننەرخنى ئاشۇرۇۋېتىدۇ، يەنە دورىدا ناچار فىزىكىلىق ئۆزگىرىشلەرنى پەيدا قىلىپ، زىرائەتلەردە زەھەرلىنىشنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ. ئۇنىڭدىن باشقا دېھقانچىلىق دورىلىرىنى چېچىپ بولۇپلا دەرھال يىغىۋېلىشقا بولمايدۇ، دۆلەتنىڭ دېھقانچىلىق دورىلىرىنى بىخەتەر ئىشلىتىش بەلگىلىمىسىدىكى ھەر خىل دورىلار.

نىڭ بىخەتەر ۋاقتىغا ئاساسەن، دورا چاچقاندىن كېيىن مەلۇم ئارىلىق قال-
دۇرۇپ مەھسۇلات يىغىۋېلىش، ئادەم، ھايۋانلارنىڭ زەھەرلىنىپ قېلىشى
ياكى دېھقانچىلىق دورىلىرى قالدۇقىنىڭ ئۆلچەمدىن ئېشىپ كېتىشىنىڭ
ئالدىنى ئېلىش كېرەك.

6. دېھقانچىلىق دورىلىرىنى يۆتكىگەندە، ساقلىغاندا ئاشلىق، كۆكتات،
مېۋە - چېۋە، يەم - خەشەك قاتارلىقلار بىلەن بىللە ساقلىماسلىق، بولۇپ-
مۇ ئادەم ياتىدىغان ئۆي، ئېغىل، كاتەكلەردە قويماسلىق كېرەك. دورا
ساقلايدىغان ئىسكىلاتلارنىڭ ئىشىك - دېرىزىلىرى ھاۋا ئالماشتۇرۇشقا
قولايلىق بولۇشى، دورا ساقلايدىغان ئىسكىلاتلار ۋە ئىشكاپلارغا قۇلۇپ سې-
لىپ باشقۇرۇشقا دىققەت قىلىش لازىم.

7. دېھقانچىلىق دورىلىرىنى چاچقاندا ئاياغ، ئىشتان، پەلەي كىيىش،
ماسكا تاقاش كېرەك. ياشانغانلار، تېنى ئاجىز كىشىلەر، كېسەلچان كىشى-
لەر، ئۆسمۈرلەر، ھامىلىدار، بالا ئېمىتىش مەزگىلىدىكى ئاياللار دورا چې-
چىش مەشغۇلاتى بىلەن شۇغۇللانماسلىق كېرەك. ئېشىپ قالغان دورىلانغان
ئۇرۇقنى ئاشلىق ياكى يەم - خەشەك قىلىشقا بولمايدۇ. دورا تەييارلىغاندا
ياكى ئۇرۇق تەييارلىغاندا ئىچمىلىك سۇ مەنبەسىدىن يىراق ئورۇنلارغا، ئا-
ھالىلەرگە نىسبەتەن بىخەتەر ئورۇننى تاللاپ، مەخسۇس ئادەم قويۇپ باش-
قۇرۇپ، دورىلانغان ئۇرۇقنى ئادەم، ھايۋان، قۇشلارنىڭ يەۋېلىشىدىن ساق-
لىنىش لازىم. قول بىلەن ھەرىكەتلەندۈرۈلىدىغان دورا چېچىش ماشىنى-
سىدا دورا چاچقاندا، ئارىلىق قويۇپ چېچىش، بوران چىققاندا، كۈچلۈك
ئاپتاپتا دورا چاچماسلىق، دورا چېچىشتىن بۇرۇن ماشىنىنىڭ ئېچىپ -
يېپىش كۈنۈپكىسى، ئۇلاش بېشى، پۈركۈش بېشى قاتارلىقلارنىڭ ھىم ئې-
تىلگەن - ئېتىلمىگەنلىكى، دورا ساندۇقىدا تۆشۈك بار - يوقلۇقىنى ئەس-
تايىدىل تەكشۈرۈش لازىم. دورا چېچىۋاتقاندا توسۇلۇش پەيدا بولغاندا، ئالدى
بىلەن پۈركۈش بېشىنى سۈزۈك سۇدا چايقاپ، ئاندىن توسالغۇنى چىقىرىۋې-

كېۋەز ئۆزۈش - ئۆزۈشنىڭ ئىقتىسادى ۋە ئىقتىسادى ئۆزۈشنىڭ ئىقتىسادى

ئابلەت ئابلز

(ئونىۋ ناھىيلىك يېزا ئىگىلىك رادىيو-تېلېۋىزىيە مەكتىپىدىن 843100)

كېۋەزنىڭ غۇنچە-غوزلىرىنىڭ تۆكۈلۈشىنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدىغان سەۋەبلەر ناھايىتى مۇرەككەپ بولۇپ، ئۇ نۇرغۇنلىغان ئامىللارنىڭ ئۈند-ۋېرسال تەسىرىنىڭ نەتىجىسى. سۇ، ئوغۇت شارائىتىنىڭ ناچار بولۇشى ئۇلارنىڭ ئىچىدىكى سەۋەبلەرنىڭ بىرى ھېسابلىنىدۇ. غۇنچە - غوزىلار-نىڭ تۆكۈلۈشىنى ناچار مۇھىت شارائىتى، كېسەللىك، زىيانداش ھا-شاراتلار زىيىنى، مېخانىك زەخملىنىش، ھەر خىل ئوزۇقلۇق ماددىلار يېتىشمەسلىك ۋە پەرۋىشنىڭ مۇۋاپىق بولماسلىقى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ. كېۋەز غۇنچىلىغاندىن كېيىن، كۆپ ھاللاردا ئېتىز پەرۋىش-نىڭ ياخشى بولماسلىقى ياكى بوران، قاتتىق يامغۇر، مۆلدۈر قا-

تىش لازىم. پۈركۈش بېشىنى ئېغىز بىلەن پۈۋلەشكە بولمايدۇ. زەھەرچان-لىقى يۇقىرى دورىلارنى ئىشلەتكەندە مەلۇم مەزگىلگىچە چارۋىلارنى باق-ماسلىق، ئوت ئورماسلىق لازىم. دورا ئىشلىتىش خىزمىتى ئاخىرلاشقان-دىن كېيىن دەرھال دورا چېچىش ماشىنىسىنى پاكىز يۇيۇش، يۇيغان سۇنى بىخەتەر يەرگە تۆكۈپ كۆمۈش لازىم. بىكار بولغان دورا قۇتىلىرىغا ئاش-لىق، ماي، سۇ قاتارلىقلارنى قاقچىلاشقا قەتئىي بولمايدۇ، دورا قاقچىلىغان يېشىك، بوتۇلكا، خالتىلارنى يىغىپ بىر تەرەپ قىلىش لازىم.

8. ئوت - چۆپ يوقىتىش دورىسى ۋە ھاشارات ئۆلتۈرۈش دورىسى چاچ-قان دورا پۈركۈش ماشىنىلىرىنى دورا پۈركۈش ئاخىرلاشقاندىن كېيىن چوقۇم سويۇندا يۇيۇپ چايقىغاندىن كېيىن، يەنە سۈزۈك سۇدا 2 - 3 قې-تىم چايقاش لازىم، مۇشۇنداق قىلغاندا دېھقانچىلىق زىرائەتلىرىنىڭ دورا زىيىنىدىن ساقلىغىلى بولىدۇ. (03)

تارلىق تەبىئىي ئاپەتلەر تەسىرىدىمۇ غۇنچە - غوزىلارنىڭ تۆكۈلۈشى كېلىپ چىقىدۇ.

1. رەتلىك قىلىش. خىمىيەۋى ئۇسۇلدا ئۆسۈشنى تىزگىنلەش ئارقىلىقى، كېۋەزنىڭ تۈپ شەكلىنى كونترول قىلىپ، كېۋەزلىكتە شامال ئۆتۈش، يورۇقلۇق چۈشۈش شارائىتىنى ياخشىلاپ، يەككە تۈپلەرنىڭ مۇئەييەن يورۇقلۇق قوبۇل قىلىشىغا ۋە ئوزۇقلىنىش كۆلۈمىگە كاپالەتلىك قىلىپ، تۈپلەرنىڭ قۇياش ئېنېرگىيەسىدىن پايدىلىنىش ئۈنۈمىنى يۇقىرى كۆتۈرۈپ، غۇنچە - غوزىلارنىڭ يېتىلىشى ئۈچۈن تېخىمۇ كۆپ ئورگانىك ئوزۇقلۇقلارنى توپلاش كېرەك.

2. ئۈنۈپرسال دېھقانچىلىق تەدبىرلىرىنى قوللىنىش لازىم. يەرنى ياخشى تاللاش ۋە مۇنبەتلەشتۈرۈش ئاساسىدا، سۇ، ئوغۇتتىن توغرا پايدىلىنىپ، كېۋەزنىڭ يەر ئۈستى قىسمى بىلەن يەر ئاستى قىسمىنىڭ، ئوزۇقلۇق ئۆسۈش بىلەن جىنسلىق ئۆسۈشنىڭ مۇناسىۋىتىنى تەڭشەپ، كېۋەزنىڭ پۈتكۈل ئۆسۈپ يېتىلىش جەريانىدىكى فىزىيولوگىيەلىك پائالىيەتلىرىنى تەڭپۇڭلاشتۇرۇپ، غوزا تۇتۇش نىسبىتىنى يۇقىرى كۆتۈرۈش كېرەك.

3. كېۋەز چېچەكلىگەن مەزگىلىدە گىببېرېللىن (赤霉素) ۋە ئائوكسىن (植物生长素) قاتارلىقلارنى توغرا ئىشلىتىپ، غوزا ساپىقىدا ئايرىلما غۇنچى قەۋەت پەيدا بولۇشنىڭ ئالدىنى ئېلىپ، يۇمران غۇزىلارنىڭ ئورگانىك ئوزۇقلۇقلارغا بولغان رىقابەتلىشىش ئىقتىدارىنى يۇقىرى كۆتۈرۈپ، غۇنچە - غوزىلارنىڭ تۆكۈلۈشىنى ئازايتىش كېرەك.

4. كېۋەز پەرۋىشىنى كۈچەيتىپ، بوران، مۆلدۈر، تۆۋەن تېمپېراتۇرا، كېسەللىك، زىيانداش ھاشارات ۋە مېخانىك زەخمىلىنىش قاتارلىق ھەر خىل ئاپەتلەردىن ساقلاپ، غۇنچە-غۇزىلارنى ئاسراش بىلەن تەبىئىي ئاپەتلەر ئوتتۇرىسىدىكى زىددىيەتلەرنى ھەل قىلىش لازىم. (03)

ھاك - گۇڭگۇرت بىر كىمىسى ئىلمىي ئۇسۇلدا تەييارلاش ھەم توغرا ئىشلىتىش ئۇسۇلى

ئابدۇرېھىم ئابلىتىپ

(توقسۇن ناھىيە شاھ يېزىلىق ئورمانچىلىق پونكىتىدىن 838100)

شازادىگۈل ئەنەيتۈل

(توقسۇن ناھىيە شاھ يېزىلىق دېھقانچىلىق تېخنىكا پونكىتىدىن 838100)

1. ئىلمىي تەييارلاش: (1) ماتېرىيالى ۋە رېتسېپى: ھاك - گۇڭگۇرت بىر كىمىسى بىر كىلوگرام ئەلا سۈپەتلىك خام ھاك، ئىككى كىلوگرام گۇڭگۇرت پاراشوكى، 10 كىلوگرام سۇ ئارىلاشتۇرۇپ تەييارلىنىدۇ. ماتېرىيال تاللىغاندا چوقۇم ئاپئاق، يېنىك، پارچە ھالەتتىكى خام ھاكنى تاللاش كېرەك. ئوكسىدلىنىپ قالغان ھاكنى قەتئىي ئىشلەتمەسلىك، گۇڭگۇرتنى يانچىپ تالقانلاپ ئىشلىتىش كېرەك؛ (2) قاينىتىش ئۇسۇلى: قاينىتىش ئۇسۇلىنىڭ مۇۋاپىق بولۇش - بولماسلىقى قاينىتىپ چىققان دورا سۈيۈق - لۇقنىڭ سۈپىتىگە بىۋاسىتە مۇناسىۋەتلىك بولىدۇ. قاينانغان ۋاقىتتا مىس قازان، ئاليۇمىن قازان، پولات قازانلارنى ئىشلەتمەسلىك، چوقۇم چو - يۇن قازان ئىشلىتىش لازىم. قازانغا مۇۋاپىق مىقداردىكى سۇنى قويغاندىن كېيىن، سۇنىڭ ئېگىزلىكىگە بەلگە قويۇۋېلىپ، سۇ قاينىغاندىن كېيىن، ئالدىنلا يىلما سۇ بىلەن ئوماچ ھالەتكە ئەكىلىۋالغان گۇڭگۇرتنى قازانغا قويۇش، گۇڭگۇرتنى قويۇپلا ھاكنى قويماي، سۇ يەنە بىر قېتىم قاينىغاندىن كېيىن، ھاكنى ئاستا - ئاستا تۈكۈش كېرەك. بۇنداق قىلغاندا، گۇڭگۇرتنىڭ ھەممىسى سۇ ئۈستىگە لەيلەپ چىقىپ، ھاك بىلەن تولۇق ئۇچرىشالايدۇ. ئەگەر يىلما سۇغا گۇڭگۇرتنى بىۋاسىتە قويسا، گۇڭگۇرت قازان ئاستىغا تىنىۋالىدۇ. 2 - قېتىم ھاكنى قويغاندا قازاندىكى گۇڭگۇرتنىڭ تېمپېراتۇرىسى يۇقىرى بولمىغاچقا، ھاك بىلەن بولغان خىمىيەلىك رېئاكسىيەسى كۈچلۈك بولۇپ، قازان تېگىدە ھاك قالدۇقلىرى تىنىدۇ. ۋېلىپ، ماتېرىيال ئىسراپ بولىدۇ. ھاكنى قازانغا قويغاندىن كېيىن، ئۇ دۆلۈق ئارىلاشتۇرۇپ، ئۇدۆلۈق قاينىتىش كېرەك. كۈچلۈك ئوتتا 45 مىنۇت قاينىتىپ، ئېرىتمە بېغىر رەڭگە كىرگەندە ئوتنى ئازايتىش لازىم. قاينىتىش جەريانىدا، پارغا ئايلانغان سۇنى تولۇقلاپ سۇنىڭ بەلگىلەنگەن ئورۇندىن تۆۋەنلەپ كەتمەسلىككە كاپالەتلىك قىلىش كېرەك. ئوتنى تارتىدۇ. ۋەتەندىن كېيىن، دەرھال داكا بىلەن سۈزۈپ، ئانا ئېرىتمىنى ئېلىش كېرەك. ماتېرىيالنىڭ سۈپىتىدىن باشقا، قاينىتىش جەريانىدىكى ئوتنىڭ كۈچى ۋە رېئاكسىيە ۋاقتى ئانا ئېرىتمىنىڭ سۈپىتىگە ناھايىتى زور تەسىر كۆرسىتىدۇ.

سر يەتكۈزىدۇ. ۋاقىت بەك قىسقا، ئوتنىڭ كۈچى بەك ئاجىز بولسا رې-
ئاكسىيە تولۇق بولماي قالىدۇ. ئانا ئېرىتمىنىڭ رەڭگى سۇس بولۇپ قالد-
دۇ. رېئاكسىيە ۋاقتى بەك ئۇزۇن بولۇپ، بەك كۈچلۈك ئارىلاشتۇرۇۋەتسە،
رېئاكسىيە جەريانىدا ھاسىل بولغان كالتسىي سولفات ئوكسىدلىنىپ سۈ-
پتى بۇزۇلۇپ كېتىدۇ ھەم ئانا ئېرىتمىنىڭ سۈپىتىگىمۇ تەسىر يەتكۈزد-
دۇ. مۇشۇ ئۇسۇلدا قاينىتىپ ياسالغان ئېرىتمە قويۇقلۇقى بائۇمى
22 - 24 گىرادۇسقا يېتىپ، بىر كىلوگرام گۇڭگۇرتتىن 5 - 6 كىلو-
گرام ئانا ئېرىتمە تەييارلىغىلى بولىدۇ. ئادەتتىكى تەييارلاش ئۇسۇلىغا
قارىغاندا ئېرىتمە كۆپ چىقىدۇ، قويۇقلىقىمۇ يۇقىرى بولىدۇ.

2. مۇۋاپىق ئىشلىتىش: (1) ئىشلىتىش قويۇقلۇقى: ئىشلىتىش قو-
يۇقلۇقى ئادەتتە كىلىمات ھەم ئالدىنى ئېلىش ئوبىيېكتىنىڭ ئوخشىماسلى-
قىغا ئاساسەن بېكىتىلىدۇ. باش ئەتىيازدا مېۋىلىك دەرەخلەر بىخلىنىشتىن
بۇرۇن، تېمپېراتورا تۆۋەن بولغاچقا بائۇمى 3 - 5 گىرادۇسلۇق ئېرىتمىنى
ئىشلىتىش كېرەك. بىخلىغاندىن كېيىن، ھاۋا تېمپېراتۇرىسى يۇقىرى
بولغاچقا، بائۇمى 0.2 - 0.3 گىرادۇسلۇق ئېرىتمىنى ئىشلىتىش كېرەك.
بەزى مېۋىلىك دەرەخلەرنىڭ ھاك - گۇڭگۇرت بىرىكمىسىگە بولغان سەز-
گۈرلۈكى يۇقىرى بولۇپ، قارىغۇلارچە دورا ئىشلەتسە دورا زىيىنى كېلىپ
چىقىدۇ. ئەگەر ئالۇچىغا ئىشلەتسە چېچەك، بىخنىڭ بۆلۈنۈشىگە تەسىر
يەتكۈزۈپ، كېلەر يىللىق مەھسۇلاتنىڭ كېمىيىپ كېتىشىنى كەلتۈرۈپ
چىقىرىدۇ. ئادەتتىكى ئەھۋال ئاستىدا ئالما، نەشپۈت، چىلان، ھالۋابىدىت،
شاپتۇل، ئۈزۈم قاتارلىق مېۋىلىك دەرەخلەرگە ئىشلەتسە بولىدۇ. ئۆسۈش
مەزگىلىدە قىزىل ئۆمۈچۈك ئېغىر يۈز بەرگەن باغلارغا ھاك - گۇڭگۇرت
بىرىكمىسىنى چاچسا يوپۇرماقنىڭ سارغىيىپ تۆكۈلىشىنى كەلتۈرۈپ چى-
قىرىدۇ، شۇڭا ئېھتىيات قىلىش كېرەك؛ (2) سۈيۈلدۈرۈش نىسبىتى: ئانا
ئېرىتمىنى سۈيۈلدۈرۈپ كېرەكلىك بولغان ئېرىتمىگە ئېرىشىش ئۈچۈن،
ئانا ئېرىتمىگە مۇۋاپىق سۇ قوشۇپ تەكشى ئارىلاشتۇرساقلا كۇپايە، مەسىد-
لەن: ئانا ئېرىتمىنىڭ قويۇقلۇقى بائۇمى 24 گىرادۇس بولۇپ، ئېرىشمەك-
چى بولغان ئېرىتمە گىرادۇسى بائۇمى ئۈچ گىرادۇس بولسا، بىر كىلو-
گرام بائۇمى 24 گىرادۇسلۇق ئانا ئېرىتمىگە يەتتە كىلوگرام سۇ
قوشسا بائۇمى ئۈچ گىرادۇسلۇق ئېرىتمە تەييار بولىدۇ. (3) دورا چېچىش
ۋاقتى: باش ئەتىيازدا شامال كۆپ، بولۇپمۇ چۈشتىن كېيىن شامال كۈچى

كۈچلۈك بولىدۇ. ئەڭ ياخشىسى ھاۋا ئوچۇق كۈنلىرى ئەتىگەن سائەت 9 - 11 غىچە چېچىش كېرەك. بولمىسا دورىنى شامال ئۇچۇرۇپ، تەكشى چاچ - قىلى بولمايدۇ ھەم دورىنىڭ ئۈنۈمىگە تەسىر يەتكۈزىدۇ. بىخلىنىشتىن بۇ - رۇن دورا چاچقاندا ئەستايىدىل بولۇش، دەرەخ تاجىسىدىن دەرەخ ئاستىدىكى يەرگىچە تەكشى ھۆل بولغىچە چېچىش كېرەك. مېۋىلىك دەرەخ چېچەكلەش مەزگىلىدە دورا چاچقاندا، گۈلنى شالاڭلىتىش رولى بار. مېۋىلەش مەزگىلىدە چاچقاندا، كۆپ مىقداردا مېۋە تۆكۈلۈش ھادىسىسى كېلىپ چىقىدۇ. مېۋە پىشاي دېگەندە دورا چاچقاندا مېۋە پوستىدا داغ شەكىللىنىپ، مېۋە سۈپىتىنى چۈشۈرۈۋېتىدۇ. شۇڭا ئادەتتىكى ئۆسۈش مەزگىلىدە ھاك - گۈڭگۈرت بىرىكمىسىنى چېچىش تەشەببۇس قىلىنمايدۇ. پەقەت ئۇخلاش مەزگىلىدە چاچقاندا ئۈنۈمى ئەڭ ياخشى بولىدۇ؛ (4) مۇۋاپىق ئارىلاشتۇرۇش: ھاك - گۈڭگۈرت بىرىكمىسى بولسا ئىشكارلىق دېھقانچىلىق دورىسى بولۇپ، ئىشكارلىق دورىلار بىلەن ئارىلاشتۇرۇشقا بولمايدىغان دورىلار بىلەن ئارىلاشتۇرۇشقا بولمايدۇ. بولمىسا كىسلاتالىق بىلەن ئىشكارلىق تەڭلىشىپ قېلىپ، دورا ئۈنۈمى تۆۋەنلەپ كېتىدۇ ھەم كېسەللىك، زىيانداش ھا - شاراتلارنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۈنۈمىگە تەسىر يەتكۈزىدۇ. ھاك - گۈڭگۈرت بىرىكمىسىگە ئادەتتە ھېچقانداق دورا ئارىلاشتۇرماي ئىشلىتىلىدۇ. بوردو سۇيۇقلۇقى گەرچە ئىشكارلىق دورا بولسىمۇ، ھاك - گۈڭگۈرت بىرىكمىسى بىلەن ئارىلاشتۇرۇپ ئىشلىتىشكە بولمايدۇ. چۈنكى ئىككىسىنى ئارىلاش - تۇرۇپ ئىشلەتكەندە خىمىيەلىك رېئاكسىيە يۈز بېرىپ دورا ئۈنۈمىنى تۆ - ۋەنلىتىپلا قالماستىن، ئاسانلا دورىدىن زەھەرلىنىشنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ. ئەگەر بوردو سۇيۇقلۇقىنى ئىشلىتىشكە توغرا كەلسە، ئالدىدا ھاك - گۈڭگۈرت بىرىكمىسىنى چېچىپ بولۇپ 10 - 15 كۈندىن كېيىن بوردو سۇيۇقلۇقىنى چېچىش كېرەك. بوردو سۇيۇقلۇقىنى چاچقاندا 20 كۈن - دىن كېيىن ھاك - گۈڭگۈرت بىرىكمىسىنى چېچىش كېرەك. ئۇنىڭدىن باشقا ھاك - گۈڭگۈرت بىرىكمىسىنى مستىن ياسالغان دورىلار ھەم ماگ - نى، سىنك تولۇقلايدىغان دورىلار بىلەن ئارىلاشتۇرۇپ ئىشلىتىشكە بولمايدۇ؛ (5) مۇۋاپىق ساقلاش: ئەگەر دورىنى بىر قېتىمدا ئىشلىتىپ بولالمىسا، ساپالدىن ياسالغان كۇبلاردا ساقلاپ، ئۈستىگە ئازراق كۆمۈر مېيى ياكى ئاپتۇل قويۇپ، دورىنى ھاۋادىن ئايرىپ، ئاغزىنى ھىم ئې - تىۋەتسە ئۇزۇن ساقلىغىلى ھەم سۈپىتى ئۆزگىرىپ كېتىشىنىڭ ئالدى - نى ئالغىلى بولىدۇ. (03)

چىلاننىڭ مېۋە يېرىلىش ۋە مېۋە يىگىلىش كېسەللىكىنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۇسۇلى

روشنەنگۈل ئىمىن

(يوپۇرغا ناھىيەلىك ئورمان باشقۇرۇش پونكىتىدىن 844400)

مېۋە يېرىلىش كېسەلى: (1) زىيان سېلىش ئالامىتى: مېۋە پىششىققا ئاز قالغاندا مېۋە يېرىلىپ، گۆشلۈك قىسمى ئازراق ئېچىلىپ قالىدۇ. بۇ - نىڭ بىلەن مېۋىنىڭ سۈپىتىگە تەسىر يېتىپ، چىرىشنى كەلتۈرۈپ چىقىدۇ، ھەتتا يېگىلىمۇ بولمايدۇ. بۇنىڭدىكى ئاساسلىق سەۋەب، مېۋە يېرىلغاندىن كېيىن كۆيدۈرگە كېسەللىك باكتېرىيەلىرى يېرىلغان ئورۇندىن مېۋە ئېتىگە ئاسانلا كىرىپ، مېۋىنىڭ سېسىپ كېتىشىنى تېزلىتىۋېتىدۇ؛ (2) كېسەللىك قانۇنىيىتى: بۇ خىل كېسەللىك فىزىيولوگىيەلىك كېسەللىك بولۇپ، ئاساسلىق يۇمران مېۋە يېتىلىش مەزگىلىدە ھاۋا بەك ئىسسىق، يامغۇر ئاز بولسا پەيدا بولىدۇ. بۇ كېسەللىك يەنە مېۋىدىكى كالىتسىي كەملىك بىلەنمۇ مۇناسىۋەتلىك بولىدۇ؛ (3) ئالدىنى ئېلىش ئۇسۇلى: بۇ - نىڭدا كېسەلگە ۋە يېرىلىشقا قارشى تۇرۇش كۈچى كۈچلۈك بولغان سورتلارنى تاللاپ ئۆستۈرۈش لازىم. ھەر يىلى 7 - ئاينىڭ ئوتتۇرىلىرىدىن باشلاپ باشقا كېسەللىك ۋە زىيانداش ھاشاراتلارنىڭ ئالدىنى ئېلىشقا بىر - لەشتۈرۈپ، %0.3 لىك كالىتسىي خىلور (氯化钙) ئېرىتمىسىنى ھەر 15 كۈندە بىر قېتىم جەمئىي 2 - 3 قېتىم چېچىش كېرەك. مېۋە يوغىناش مەزگىلىدە ئازوتلۇق، فوسفورلۇق، كالىيلىق بىرىكمە ئوغۇت بىلەن ئوغۇتلاپ، قاندۇرۇپ يەنە بىر قېتىم سۇغىرىش كېرەك.

مېۋە يىگىلىش كېسەلى: (1) كېسەللىك ئالامىتى: بۇ كېسەللىك قا - رىداپ سېشىش كېسەلى دەپمۇ ئاتىلىدۇ. بۇ خىل كېسەللىك زەمبۇرۇغ تە - پىدىكى كېسەللىككە تەۋە بولۇپ، رايونىمىزدىكى ئاساسلىق كېسەللىكلەر - نىڭ بىرى. كېسەللىك پەيدا قىلغۇچى زەمبۇرۇغ نورمال مېۋە ئېتىگە كىر - گەندىن كېيىن، مېۋە يۈزى ھالقىسىمان شەكىلگە كىرىش، سۇ يىغىلىپ قېلىش، بالدۇر قىزىرىش، قورۇلۇپ قېلىش ۋە تۆكۈلۈپ كېتىشتىن ئىبارەت بىر قاتار جەريانلار يۈز بېرىدۇ. كېسەللەنگەن مېۋىنىڭ پوستى مۇددەت - تىن بۇرۇن قىزىرىپ، پارقراقلىقنى يوقىتىدۇ. بۇ خىلدىكى چىلاننى يې -

رېپ كۆرگەندە كېسەللەنگەن مېۋىنىڭ ئەت قىسمىدا سىرتىدىن ئىچىگە قاراپ سارغىيىش، سۆسىزلىنىش، ئېتى بۇزۇلۇپ مېۋە قورۇلۇش ئالامەت-لىرىنى كۆرۈۋالغىلى بولىدۇ. مېۋە كېسەللەنگەندىن كېيىن مېۋىنىڭ گۆشلۈك قىسمى سېرىق رەڭگە ئۆزگىرىپ، قەنت مىقدارى تۆۋەنلەپ كېتىدۇ. نورمال مېۋە ساپىقى يېشىل رەڭدە بولىدۇ، كېسەللەنگەن مېۋىنىڭ ساپىقى قوڭۇر رەڭگە ياكى قارامتۇل قوڭۇر رەڭگە ئۆزگىرىدۇ؛ (2) كېسەللىك قانۇنىيىتى: كېسەللىك پەيدا قىلغۇچى زەمبۇرۇغنىڭ كېسەل پەيدا قىلىشى ۋە مېۋە سىرتىنىڭ زەخمىگە ئۇچرىشى بىلەن مۇناسىۋەتلىك بو-لۇپ، كېسەللىك زەمبۇرۇغى مۇشۇ يارا ئېغىزدىن مېۋە ئېتىگە كىرىپ كېسەل پەيدا قىلىدۇ. بۇ خىل كېسەللىك تەبئىي زىدە بولغان مېۋە ئارقى-لىق تارقىلىشتىن باشقا، ئاساسلىق نەشتىرى بىلەن سۈمۈرۈشنى ئېغىز قورالى قىلغان زىيانداش ھاشارلارنىڭ، مەسىلەن: سالجا، يوپۇرماق تو-مۇزغىسى ۋە ئوسۇرغاق قوڭغۇز قاتارلىق زىيانداش ھاشارلار كەلتۈرۈپ چىقارغان يارا ئېغىزدىن تارقىلىدۇ. بۇ كېسەللىك ئادەتتە چىلان مېۋىسى رەڭگە كىرىش مەزگىلىدە كۆپرەك پەيدا بولىدۇ. ئەگەر كېسەللىك پەيدا بولغان ۋاقىتتا يامغۇرلۇق ھاۋا رايى بىلەن ئىسسىق ھاۋا رايى تەڭ كۆرۈل-سە بۇ خىل كېسەللىك ئېغىر يۈز بېرىدۇ. كېسەللىك ئېغىر بولغان يىللى-رى %30 تىن يۇقىرى مېۋە زىيانغا ئۇچرايدۇ؛ (3) ئالدىنى ئېلىش ئۇسۇ-لى: بۇنىڭدا ئاساسلىقى كېسەللىككە چىداملىقى كۈچلۈك سورتلارنى ئۆس-تۈرۈش بىلەن بىرگە، چىلان پەرۋىشىنى كۈچەيتىپ، يەرلىك ئوغۇت بىلەن ئوغۇتلاشنى كۈچەيتىش كېرەك. ئادەتتە ھەرقايسى جايلار ئۆز يېرىنىڭ ئەمە-لىي شارائىتىغا ئاساسەن ئۆز يېرىدە بار بولغان دورىلارنى ئىشلىتىپ، ھەر خىل كېسەللىك ۋە زىيانداش ھاشارلارنىڭ ئالدىنى ئېلىش كېرەك. تۇپراق باشقۇ-رۇشنى كۈچەيتىپ، مېۋە قىزىرىش مەزگىلىدە تۇپراقنىڭ نەملىكىنى ساقلاش بىلەن بىرگە، %0.2 - %0.3 لىك كالتىسى نىترات (硝酸钙) نى ھەر 7 - 10 كۈندە بىر قېتىم، مېۋە پىشقىچە جەمئىي 2 - 3 قېتىم پۈركۈش ئارقىلىق مېۋە يېرىلىپ كېتىشنىڭ ئالدىنى ئالغىلى بولىدۇ. (03)

دېھقانچىلىق دورىلىرىنى ئىلمىي ئىشلىتىش ئۇسۇلى

باھار گۈل پەنتار ئارزۇ گۈل يۈسۈپ

(تۇرپان شەھىرى يار يېزىلىق دېھقانچىلىق تېخنىكا پونكىتىدىن 838000)

زىرائەتلەردىكى كېسەللىك، زىيانداش ھاشارات ۋە ئوت - چۆپلەرنىڭ ئالدىنى ئېلىش، يوقىتىش خىزمىتىدە دورىلارنىڭ ئۈنۈمىنى يۇقىرى كۆتۈرۈپ، زىرائەتلەرنىڭ ئادەم ۋە چارۋىلارنى زەھەرلىشىدىن ساقلىنىش ئۈچۈن دېھقانچىلىق دورىلىرىنى ئىلمىي، مۇۋاپىق، بىخەتەر ئىشلىتىشكە دىققەت قىلىش لازىم.

1. كېسەللىك، زىيانداش ھاشارات، ئوت - چۆپ ۋە باشقا زىيانلىق ئورگانىزملارنىڭ ئالدىنى ئېلىپ يوقىتىشتا، ئالدى بىلەن دېھقانچىلىق دورىلىرىنىڭ خۇسۇسىيىتىنى، ئالدىنى ئېلىش - يوقىتىش ئۆيىپىكىتى، مۇھىت ۋە شارائىتتىن ئىبارەت ئۈچ تەرەپتە - كى تەسىرىنى ۋە ئۇلارنىڭ ئۆز ئارا مۇناسىۋىتىنى ياخشى ئىگىلەش كېرەك.

2. پۈركۈپ تۇمانلىتىش بىلەن پۈركۈپ توزانلىتىش نۆۋەتتە كۆپ قوللىنىلىدىغان دورا ئىشلىتىش ئۇسۇلىدۇر. پۈركۈپ توزانلىتىش ئۇسۇلىنىڭ سۈرئىتى تېز بولۇپ، زىيانداش ھاشاراتلارنى يوقىتىشتا تېز ئۈنۈم بېرىدۇ. توزانلىتىشنى شامال بولمىغان ياكى شامال كۈچى ئاجىزراق كۈنلىرى سەھەردە ياكى كەچقۇرۇن شەبنەم چۈشكەن ۋاقىتتا ئېلىپ بېرىش لازىم.

3. پۈركۈپ تۇمانلىتىشنىڭ يېپىشچانلىقى كۈچلۈك بولغاچقا، ئۈنۈم بېرىش ۋاقتى توزانلىتىشقا قارىغاندا ئۇزۇن، شامالنىڭ تەسىرىگە ئۇچرىشى ئاز، ئەمما سۈرئىتى ئاستا بولىدۇ.

4. پۈركۈشتە ئىشلىتىدىغان سۇغا سۈزۈك ئۆستەڭ سۈيى، ئېرىق سۈيى ياكى قۇ - دۇق سۈيىنى ئىشلەتسە بولىدۇ. ئىشلىتىدىغان سۈنى چوقۇم سۈزگۈچ بىلەن سۈزۈش، ئىشقارلىق سۇ، قاتتىق سۇلارنى ئىشلەتمەسلىك، بولۇپمۇ دورا بىلەن سۈنى بەلگىلىمە بويىچە تەڭشەش كېرەك.

5. دورا پۈركۈشتە چوقۇم ۋاقىتنى مۇۋاپىق تاللاش ھەمدە زىيانداش ھاشاراتنىڭ پەيدا بولۇش ئورنىغا ئاساسەن دورا ئىشلىتىش لازىم، مەسىلەن: غوزا قۇرتىنىڭ تۇخۇمى كۆپىنچە كېۋەزنىڭ يۇمران نوتىسىدا ھەم ئۇچىدا بولغانلىقتىن، دورىنى يۇمران ئۇچىغا چېچىشقا كاپالەتلىك قىلىش لازىم.

6. قوشۇلىدىغان سۇ مىقدارىنى خالىغانچە ئۆزگەرتىپ، قويۇقلۇقىنى ئاشۇرۇشقا ياكى تۆۋەنلىتىشكە بولمايدۇ. دېھقانچىلىق دورىسىنى سۈيۈلدۈرۈشقا قوشۇلىدىغان سۇ مىقدارىنى چوقۇم ئۆلچەم بويىچە توغرا ئۆلچەپ قوشۇش، ھەرگىزمۇ خالىغانچە پەرەز قىلىپ قويماسلىق لازىم.

(داۋامى - 43 بەتتە)

شاپتۇلدىكى قوڭغۇر رەڭلىك چىرىش كېسەللىكىنىڭ ئالدىنى

ئېلىش - يوقىتىش

گۆھەرنى سا تۇرسۇننىياز

(نىيە ناھىيەلىك دېھقانچىلىق تېخنىكىسىنى كېڭەيتىش پونكىتىدىن 848500) شاپتۇلنىڭ قوڭغۇر رەڭلىك چىرىش كېسەللىكى يەنە باكتېرىيە يادروسى كېسەللىكى ياكى مېۋە چىرىش كېسەللىكى دەپمۇ ئاتىلىدۇ، بۇ شاپتۇلنىڭ مېۋىسىدە كۆرىلىدىغان ئاساسلىق كېسەللىكلەرنىڭ بىرى بولۇپ، ئاساسلىقى مېۋىسىگە زىيان سالىدۇ.

كېسەللىك ئالامىتى: بۇ خىل كېسەللىك ئاساسلىقى شاپتۇلنىڭ مېۋىسى، چېچىكى ۋە يېڭى نوتىسىغا زىيان سالىدۇ. مېۋىسىدە كېسەللىك پەيدا بولغان دەسلەپكى مەزگىلدە مېۋە يۈزىدە قوڭغۇر رەڭلىك يۇمىلاق كېسەللىك داغلىرى پەيدا بولىدۇ، مېۋە ئېتىمۇ قوڭغۇر رەڭدە يۇمشاپ چىرىپ، ئۇنىڭ ئاخىرىدا كېسەللەنگەن مېۋە سېسىپ تۆكۈلۈپ كېتىدۇ، سۇ سىزىلغانىنى ئاپتاپتا قورۇلۇپ قالىدۇ.

ئالدىنى ئېلىش - يوقىتىش: (1) قىشتىن ئۆتۈپ كېسەللىك پەيدا قىلغۇچى باكتېرىيە مەنبەسىنى ۋاقتىدا كۆيدۈرۈپ تاشلاپ، كېسەللىك پەيدا بولۇش يوللىرى ئۈزۈپ تاشلىنىدۇ. (2) كېسەللىك تارقاقچى ھاشاراتلارنىڭ ئالدى ئېلىنىدۇ ۋە يوقىتىلىدۇ. (3) دورا ئارقىلىق ئالدى ئېلىنىدۇ. شاپتۇل دەرىخى بىخ سۈرۈپ يوپۇرماق چىقىرىشتىن بۇرۇن %80 لىك فېنولات (五氯酚钠) نىڭ 300 ھەسسىلىك سۇيۇقلۇقىغا بائومى ئۈچ گىرادۇسلىق ھاك - گۈڭگۈرت بىرىكمىسىنى ئارىلاشتۇرۇپ، شاپتۇلنىڭ غول ۋە شاخلىرىغا پۈركۈلىدۇ. شاپتۇل چېچەكلىرى تۆكۈلۈپ 10 كۈندىن كېيىن ياكى مېۋىسىنى يىغىۋېلىشتىن 20 كۈن بۇرۇن ھەر 10 - 15 كۈندە بىر قېتىمدىن جەمئىي ئۈچ قېتىم يوپۇرماققا %65 لىك زىنىب (代森锌) نىڭ 500 ھەسسىلىك سۇيۇقلۇقى ياكى %70 لىك مېتىل توپسىن (甲基托布津) نىڭ 1000 ھەسسىلىك سۇيۇقلۇقىنىڭ خالىغان بىرىنى پۈركۈش ئارقىلىق ئالدىنى ئالسا بولىدۇ. (02)

سۇ بىلەن تەمىنلەشنى ئائىلىلەرگىچە يەتكۈزۈش خىزمىتىدە ساقلانغان

مەسىلىلەر ۋە ھەل قىلىش چارىلىرى

گۈلنىسا ئابدۇراخمان

(تارىم دەريا ۋادىسى خوتەن باشقۇرۇش ئىدارىسىدىن 848000)

سۇ بىلەن تەمىنلەشنى ئائىلىلەرگىچە يەتكۈزۈش خىزمىتى خوتەن دەريا ۋادىسىدا 2001 - يىلى رەسمىي نۇقتىدا سىناق قىلىنغان، 2002 - يىلى كېڭەيتىلىشكە باشلاپ، ئۈنۈم كۆرۈلگەنسىمۇ، ئۈنۈم كۆرۈلگەنسىمۇ، سۇغىرىش سۈپىتىنى يۇقىرى كۆتۈرۈش ۋە ئۈنۈمنى ياخشىلاشقا يۈزلىنىپ، ھازىرغا كەلگەندە سۇ بىلەن تەمىنلەشنى ئائىلىلەرگىچە يەتكۈزۈش كۆلىمى 1 مىليون 520 مىڭ مودېن ئېقىش ۋەزىيىتى بارلىققا كەلدى.

بىرنەچچە يىل سىناق قىلىش ۋە سىناق نەتىجىلىرىنى كېڭەيتىش ئار- قىلىق نۇرغۇن نەتىجىلەرنى قولغا كەلتۈرگەن بولساقمۇ، يەنە ساقلانغان بەزى مەسىلىلەر مەۋجۇت. ئومۇملاشتۇرۇپ ئېيتقاندا سۇ بىلەن تەمىنلەشنى ئائىلىلەرگىچە يەتكۈزۈش خىزمىتىنى يولغا قويۇش سۇغىرىش رايونلىرى- نىڭ، جۈملىدىن كەڭ دېھقانلار ئاممىسىنىڭ سۇنىڭ تەنەرخىنى تۆۋەنلە- تىپ، سۇ تېجەش ئېڭىنى يۇقىرى كۆتۈرۈش، مول ھوسۇلغا كاپالەتلىك قى- لىپ ئىقتىسادىي ئۈنۈمنى يۇقىرى كۆتۈرۈش جەھەتتە مۇھىم رول ئويناپ كەلگەن بولسىمۇ، يەنىلا تۆۋەندىكىدەك مەسىلىلەر ساقلانماقتا:

1. سۇ تەقسىماتىنى ئائىلىلەرگىچە يەتكۈزۈش، سۇ مىقدارىنى ئائىلە- لەرگىچە يەتكۈزۈش، سۇ ھېسابات دەپتىرىنى ئائىلىلەرگىچە يەتكۈزۈش، يىغىلىدىغان ھەقنى ئائىلىلەرگىچە يەتكۈزۈشتىن ئىبارەت تۆتى ئائىلە- لەرگىچە يەتكۈزۈش خىزمىتىنىڭ ئەمىلىيلەششىدە مەلۇم دەرىجىدە قى- يىنچىلىق مەۋجۇت. ۋادىنىڭ كىشى بېشىغا توغرا كېلىدىغان يەر كۆلىمى 1.5 مو ئەتراپىدا بولۇپ، يەرنىڭ ئائىلىلەرگە تەقسىملىنىشى تارقاق؛ دېھ- قانلارنىڭ سۇنىڭ ئېرىق - ئۆستەڭ لىنىيەسىدە سىڭىش، پارغا ئايلىنىش قاتارلىق زىيانلىنىش ئەھۋالىنى چۈشىنىشى يېتەرسىز؛ سۇنى تېجەپ كىش- لىتىشكە بولغان ئاڭلىقلىقى تۆۋەن؛ سۇغىرىشنى باشقۇرۇشقا بولغان تونۇ- شى ئاجىز. بۇ ئەھۋاللار سۇ بىلەن تەمىنلەشنى ئائىلىلەرگىچە يەتكۈزۈش خىزمىتىنى يولغا قويۇش جەھەتتە قىيىنچىلىق پەيدا قىلىپ، ئاساسىي قاتلام سۇ باشقۇرۇش ئورۇنلىرىنىڭ خىزمەت مىقدارى ۋە قىيىنچىلىقىنى ئاشۇرۇۋەتتى.

2. كەنت، مەھەللىلەردە دېھقانلار سۇ ئىشلىتىش جەمئىيىتى قۇرۇلغان بولسىمۇ، جەمئىيەت ئەزالىرىنىڭ ساپاسى تۆۋەن ھەم ئىش ھەققى تولۇق

كاپالەتكە ئىگە بولمىغاچقا، تەشكىلى ئاپپاراتى مۇكەممەل، باشقۇرۇشى راۋان بولماي، دېھقانلار جەمئىيىتىنىڭ رولى جارى قىلدۇرۇلمايۋاتىدۇ. دېھقانلارنىڭ سۇ باشقۇرۇش خىزمىتىگە بولغان ئاكتىپچانلىقى يۇقىرى ئەمەس، بەزى كەنت، مەھەللىلەردە دېھقانلار سۇ ئىشلىتىش جەمئىيىتى قۇرۇلدى دېگەن بىلەن ئەمەلىيەتتە قۇرۇلماي، بۇ خىزمەتنى شەكىلگە ئايلاندۇرۇپ قويغان ئەھۋاللارمۇ مەۋجۇت.

3. ئائىلىلەرگە تەمىنلەنگەن سۇنىڭ ھەر قېتىملىق مىقدارىنى ھېسابلاپ، راسخوت يىغىش جەھەتتە بىر تەرەپتىن ئاساسىي قاتلام سۇ باشقۇرۇش خادىملىرىنىڭ سانى ۋە ساپاسى خىزمەت ئېھتىياجىنى قاندۇرالمىسا، يەنە بىر تەرەپتىن بىر قىسىم دېھقانلارنىڭ كىشى بېشى كىرىمى تۆۋەن بولغاچقا سۇ ھەققى تاپشۇرۇش جەھەتتە تەكشىسىزلىك كۆرۈلۈپ، ھەر قېتىملىق سۇدا ئىشلەتكەن سۇنىڭ مىقدارى بويىچە ھەق يىغىشنى ئەمەلىيەتتە ئىشەنچسىز قىلىش مۇمكىن بولمايۋاتىدۇ.

ھەل قىلىش چارىلىرى: (1) ھەر دەرىجىلىك پارتىيە، ھۆكۈمەتلەر سۇ بىلەن تەمىنلەشنى ئائىلىلەرگىچە يەتكۈزۈش خىزمىتىگە بولغان رەھبەرلىكىنى ھەقىقىي كۈچەيتىپ، سىياسىي، ئىقتىسادىي جەھەتتىن قوللاش سالىمىنى ئاشۇرۇپ، سۇ باشقۇرغۇچىلارنىڭ خىزمەت، تۇرمۇش شارائىتىنى ياخشىلاپ، ئاساسىي قاتلام سۇ باشقۇرۇش خادىملىرى ۋە دېھقانلار سۇ ئىشلىتىش جەمئىيىتى ئەزالىرىنىڭ ئىش ھەققى ئەمەلىيلەشمەسلىك سەۋەبىدىن ئاكتىپچانلىقى يۇقىرى بولماسلىق ئەھۋالىنىڭ ئالدىنى ئېلىپ، سۇ بىلەن تەمىنلەشنى ئائىلىلەرگە يەتكۈزۈش ۋە تەمىنلەنگەن سۇغا ۋاقتىدا ھەق يىغىۋېلىش سالىمىنى ئاشۇرۇش ئۈچۈن تۈرتكە بولمىشى لازىم؛ (2) ۋادىنىڭ ھازىرقى ئەھۋالى ۋە زىرائەتلەرنىڭ تېرىلىش قۇرۇل-مىسىغا ئاساسەن، سۇنى ئائىلىلەرگىچە يەتكۈزۈش شەكلى جەھەتتە بىرخىل زىرائەت مەركەزلەشتۈرۈپ تېرىلغان جايلارنى تۈرلەرگە بۆلۈپ يولغا قويۇش ياكى كەنتلەرنى بىرلىك قىلىپ سۇنى ئائىلىلەرگىچە يەتكۈزۈپ خاتىرىلەپ، ئومۇمىي سۇ ئىشلىتىش مىقدارىغا چەك قويۇپ، شارائىتنىڭ ياخشىلىنىشىغا ئەگىشىپ تەدرىجىي ھالدا سۇنى ئائىلىلەرگىچە يەتكۈزۈپ، ئائىلىلەرگىچە خاتىرىلەشنى ئىشقا ئاشۇرۇش لازىم؛ (3) كەنتلەردىكى دېھقانلار سۇ ئىشلىتىش جەمئىيىتى ئەزالىرى ئىچىدە ئاز دېگەندىمۇ بىر نەپەر سۇ ئىشلىرىنى باشقۇرۇشنى بىلىدىغان كەسپىي خادىم بولۇشنى ئىشقا ئاشۇرۇپ، دېھقانلارنى تەربىيەلەش، يېتەكلەش سالىمىنى ئاشۇرۇپ، ئۇلارنىڭ سۇ باشقۇرۇش سەۋىيەسىنى يۇقىرى كۆتۈرۈش بىلەن بىرگە خىزمەت شارائىتىنى ياخشىلاشقا دىققەت قىلىش لازىم؛ (4) ھەر دەرىجىلىك ئېرىق -

ئۆستەڭلەرنى ياخشى يۈرۈشلەشتۈرۈش، سۇ ئۆلچەش ئەسلىھە - ئۆسكۈنە - لىرىنىڭ مۇكەممەل بولۇشىغا كاپالەتلىك قىلىش ئارقىلىق ئۆلچەنگەن سۇ - نىڭ توغرا، ماتېرىياللارنىڭ ئېنىق، ئۆچۈرلارنىڭ راۋان بولۇشىنى قولغا كەلتۈرۈپ، سۇ ئىشلەتكۈچى ئائىلىلەرنىڭ مەنۇنلۇقىنى، ماھىللىقنى قولغا كەلتۈرۈش لازىم؛ (5) ئاساسىي قاتلام سۇ باشقۇرۇش پونكىتلىرىدىكى خادىملارنى قەرەللىك ھالدا كەسپىي ماھارەت بىلەن تەربىيەلەپ، ئۈزۈكسىز ھالدا كەسپىي بىلىمنى ئۆستۈرۈپ ۋە يېڭىلاپ، ئۇلارغا قارىتا سىياسىي - ئىدىيەۋى تەربىيەنى كۈچەيتىش بىلەن بىرگە، كەسپىي ئەخلاق تەربىيە - سىنى كۈچەيتىش لازىم؛ (6) ھەر دەرىجىلىك كەسپىي ئورۇنلار سۇ تېجەش، سۇ كۆپەيتىش تىپىدىكى قۇرۇلۇشلار بىلەن كۆپلەپ شۇغۇللىنىپ، قۇرۇل - مىلارنى ياخشىلاپ، ئېرىق - ئۆستەڭلەرنىڭ سۈدىن پايدىلىنىش ئۈنۈمىنى يۇقىرى كۆتۈرۈش ئارقىلىق، چىقىملىق سۇغىرىش نورمىسىنى ئازايتىپ، سۇ تېجەش ۋە دېھقانلارنىڭ سېلىقىنى يەڭگىللىتىش ئۈچۈن كۈچەپ ئىش - لىشى لازىم؛ (7) «سۇ قانۇنى» ۋە سۇ بىلەن تەمىنلەشنى ئائىلىلەرگىچە يەتكۈزۈش خىزمىتى جەھەتتىكى تەشۋىقاتنى كۈچەيتىپ، دېھقانلارنىڭ سۇ تېجەشكە بولغان ئېڭىنى يۇقىرى كۆتۈرۈپ، سۇ بىلەن تەمىنلەشنى ئائىلە - لەرگىچە يەتكۈزۈش ۋە سۇ مەنبەلىرىنى قوغداش ئاكتىپچانلىقىنى ئۆستۈ - رۈش خىزمىتىنى ئەستايىدىل پۇختا ئىشلەش كېرەك. (05)

(بېشى 39 - بەتتە)

7. ئەگەر دورا چاچقان كۈنى قاتتىق يامغۇر ياغسا قايتىدىن يەنە چېچىش كېرەك.
8. سىناق قىلىدىغان يېڭى دېھقانچىلىق دورىلىرىنى ياكى شۇ رايوندا تېخى ئىش - لىتىپ باقمىغان دورىنى ئىشلىتىشتىن بۇرۇن سىناق قىلىش لازىم.
9. دېھقانچىلىق دورىلىرىنى ئىشلىتىشتىكى بىخەتەر ئارىلىق مەزگىلىنى قاتتىق ئىگىلەش لازىم. بىخەتەر ئارىلىق مەزگىلى دېگىنىمىز - بىر خىل زىرائەتكە ئەڭ ئا - خىرقى قېتىم دورا چېچىلغان ۋاقىت بىلەن يىغىۋېلىش ئوتتۇرىسىدىكى كۈن سانىنى كۆرسىتىدۇ.
10. دېھقانچىلىق دورىلىرىنى ئىشلىتىشتىكى ھەر خىل مەشغۇلات تۈرلىرىگە تېنى - ئاجىز، كېسەل ئادەملەر، تېرىسى زەخمىلەنگەنلەر، بالا ئېمىتىۋاتقان، ئىككى قات ئا - ياللار، كىچىك بالىلار، نېرۋا كېسىلى بار ئادەملەر قاتنىشىشقا بولمايدۇ. دورا چاچقاندا ماسكا تاقاش، پەلەي كىيىش ھەم تاماكا چەكمەسلىك، سۇ ئىچمەسلىك، ئىشتىن كې - يىن قول، يۈزنى پاكىز يۇيۇۋېتىش لازىم. (05)

دېھقانچىلىق رايون كىچىك باقمىچىلىقنى لايىھەلەش

يەتتىدىن تاشتۆمۈر

(توقسۇن ناھىيەلىك ئوتلاق پونكىتىدىن 838100)

رايونىمىزدا دېھقانچىلىقنى ئاساس قىلغان، باغۋەنچىلىق تۈۋرۈك قىلىد-
نىۋاتقان نۆۋەتتىكى پەيتتە باقمىچىلىق تەرەققىياتىدا يەم - خەشەك مەنبە -
سى ئازىيىپ، دېھقانلارنىڭ ھويلا - ئارام باقمىچىلىقى يىلدىن - يىلغا
ئازىماقتا. ھويلا - ئارام باقمىچىلىقى تىپىدىكى دېھقانچىلىق رايون چار -
ۋىچىلىق ئۇزۇن يىللىق ئەنئەنىۋى باقمىچىلىق بولۇپ، دېھقانچىلىق رايون -
لىرىدا كەڭ ئومۇملاشقان.

ھويلا - ئارام باقمىچىلىقنى كۆلەم ۋە شەكىل جەھەتتىن بىرقانچە
تۈرگە بۆلۈشكە بولىدۇ: (1) 2 - 5 تۇياق ئىنەك، 5 - 10 تۇياق ساغلىق قوي
ئاساسىدىكى ئائىلە باقمىچىلىقى؛ (2) بىر ئىنەك، 1 - 5 كىچە ساغلىق قوي
ئاساسىدىكى ئائىلە باقمىچىلىقى؛ (3) 3 - 10 تۇياق ساغلىق قوي ئاساسىد -
دىكى ئائىلە باقمىچىلىقى؛ (4) 2 - 3 تۇياق ساغلىق قوي ياكى سۈت ئۆچ -
كىسىنى ئاساس قىلغان ئائىلە باقمىچىلىقى؛ (5) پەسىللىك بورداش تىپ -
دىكى ئائىلە باقمىچىلىقى؛ (6) قۇش تۈرىدىكى ئائىلە باقمىچىلىقى قاتار -
لىقلار.

ھەر خىل باقمىچىلىق تۈرىدىكى باقمىچىلىقنى پىلانلاش، يەنى باقمىد -
چىلار باقىدىغان چارۋىنى، سەرپ بولىدىغان يەم - خەشەكنى پىلانلاش،
يەم - بوغۇز پىلانلاش، ئېغىل - قوتاننى پىلانلاش قاتارلىقلار رايونىمىز
چارۋىچىلىقىدا ئەنئەنىۋى ھالەتتىن تېخى ئۆزگەرگىنى يوق.

يېقىنقى يىللاردىن بۇيان خەلقنى ئەمىن تاپقۇزۇش يېڭى يېزا قۇرۇلۇشى
ئاپتونوم رايونىمىزدا كەڭ كۆلەمدە ئېلىپ بېرىلىش بىلەن بىللە، قورو -
قوتان قۇرۇلۇشىغا ئەھمىيەت بېرىلىۋاتىدۇ. ھەرقايسى ئائىلىلەر ئۆزلىرىد -
نىڭ باقمىچىلىق ئەمەلىي ئەھۋالىغا ئاساسەن ھەر بىر ئائىلە قوتان قۇرۇ -
لۇشىنى مۇۋاپىق ئورۇنلاشتۇرىشى كېرەك.

ھەر تۇياق ئىنەك ئۈچۈن 20 كىۋادرات مېتىر قىشلىق قوتان، 15 كىۋادرات
مېتىر ئەتراپىدا يازلىق قوتان، ھەر تۇياق تۇغار ساغلىق ئۈچۈن تۆت كىۋادرات
مېتىر قىشلىق قوتان، ئۈچ كىۋادرات مېتىر يازلىق قوتان بولۇش كېرەك.

قوتان قۇرۇلۇشىنى لايىھەلەش بىلەن يەم - بوغۇز ئامبىرى، شاخ -
شۈمبا ساقلاش ئورنى مۇۋاپىق ئورۇنلاشتۇرۇلۇشى كېرەك. دېھقانچىلىق
رايون باقمىچىلىقىدا كۆلەم بەك كىچىك، بېقىلىدىغان چارۋا ئاز بولسا

بىرلىك چارۋىدىكى ئەمگەك سەرپىياتى ئېشىپ كېتىدۇ. كۆپ بېقىشقا توغرا كەلگەندە چارۋىنىڭ يەم - بوغۇز، شاخ - شۈمبىنى ئورۇنلاشتۇرۇش مۇۋاپىق بولمىسا، مەھەللىنىڭ تازىلىق ۋە مۇھىتىغا بولغان سەلبىي تەسىرى يۇقىرى بولىدۇ. يەم - بوغۇز گامبىرى چوقۇم رەتلىك، پاكىز بولۇشقا كاپالەتلىك قىلىش، يوللاردا قالايمىقان چېچىلىپ تۇرماسلىقى كېرەك. بۇ ھال بىر تەرەپتىن ئىسراپچىلىقنى كەلتۈرۈپ چىقارسا، يەنە بىر تەرەپتىن بۇلغىنىش ۋە رەتسىزلىكنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ. شۇڭا شاخ - شۈمبا ئىمكانقەدەر سىلوسلانغان بولۇشى، سىلوسلاش ئورنىكى ھەم قولاي ھەم مۇۋاپىق بولۇشى كېرەك. شارائىتى بار ئورۇنلار پاتقاق گازى كۆلچىكى ئارقىدىنلىق قىلغارنى ئۆز ۋاقتىدا بىر تەرەپ قىلغاندا ئىقتىسادىي ئۈنۈم يارىتىپلا قالماي، قوتان مۇھىتى ۋە ھويلا مۇھىتىنى ياخشى ساقلىغىلى بولىدۇ.

ھەر تۇپاق كالىنىڭ كۈندىلىك شاخ - شۈمبۇ سەرپىياتى كالىنىڭ چوڭ كىچىكلىكىگە ئاساسەن پىلانلىنىدۇ. تەن ئېغىرلىقى 300 - 600 كىلوگرام كېلىدىغان كالىلارنىڭ كۈنلۈك شاخ - شۈمبا سەرپىياتى 10 - 20 كىلوگرام قۇرۇق شاخ ھېسابىدا ھېسابلىنىدۇ، قويلارنىڭ 30 - 50 كىلوگرام تەن ئېغىرلىقىغا قارىتا 1.5 - 3 كىلوگرام قۇرۇق شاخ - شۈمبا تەييارلىنىدۇ. شاخ - شۈمبا ئورنىغا سىلوسلانغان شاخ - شۈمبا ئىشلەتسە ئىشلىتىش مىقدارىنى 1 - 1.5 ھەسسە كۆپەيتىپ بەرسە بولىدۇ. 300 - 600 كىلوگرام ئېغىرلىقتىكى كالا ئۈچۈن ئەڭ ئاز بولغاندا (قوناق ئۈنى، كۈندۈر، كېپەك 1:3:6 نىسبەتتە ئارىلاشتۇرۇلغان) يىللىق بوغۇز سەرپىياتىغا 900 - 1800 كىلوگرام تەييارلاش كېرەك. قوي ئۈچۈن 190 - 280 كىلوگرام تەييارلاش كېرەك.

دېھقانچىلىق رايون چارۋىچىلىقى بىرقەدەر تارقاق بولغاچقا، كېسەللىكلەر ئالدىنى ئېلىپ داۋالاش خىزمىتىدە مال دوختۇرلىق خادىملىرىغا كۆپ قولايىسىزلىقلارنى ئېلىپ كەلمەكتە. باقمىچىلىق بىلەن شۇغۇللانغۇچىلار ھەر قېتىملىق يۇقۇم مۇداپىئە ۋاكسىنىسىنى ئەمەش، چارۋىنى ئورۇقلاندۇرۇش، كېسەللىك كۆرۈلگەن ھامان داۋالاش قاتارلىقلاردا مال دوختۇرلىرى بىلەن مۇقىم ئالاقە باغلاپ، ھەر ۋاقىت مەسلىھەت ئېلىپ تۇرۇش كېرەك.

باقمىچىلىق بىلەن شۇغۇللانغۇچى ئائىلىلەر يەم - خەشەكنى ئۆزى ئىشلەپچىقارسا تەننەرخى تۆۋەن بولىدۇ. يىللىق باقمىچىلىققا ئەتىيازدىن باشلاپ تەييارلىق قىلىش، سەرپ بولىدىغان شاخ - شۈمبا ئېھتىياجىغا ئاساسەن تېرىقچىلىق قىلىش ياكى باشقىلار بىلەن توختاملىشىپ تېرىتىپ، يىللىق باقمىچىلىققا ئاساس سېلىش كېرەك. (02)

ئىلىنىڭ يۇڭى چۈشۈپ كېتىشى كېسەللىكى ۋە ئالامىتى چىلىشى - داۋالاش

ئابدۇللا روزى

(شىنجاڭ يېزا ئىگىلىك ئۈنۈپەرستېتى ھايۋاناتلار ئىلمىي ئىنستىتۇتىدىن 830000)

قوينىڭ يۇڭى چۈشۈپ كېتىش كېسەللىكى — پارازىتلىق كېسەللىك ۋە تېرىدە كېسەللىك بولمىغان ئەھۋال ئاستىدا، قوي جاۋغاي يۇڭىنىڭ چۈ-شۈپ كېتىشى ياكى جاۋغاي يۇڭىنىڭ يېتىلىشىنىڭ تولۇق بولماسلىقىنىڭ ئومۇمىي ئاتىلىشىنى كۆرسىتىدۇ.

1. كېسەللىك سەۋەبچىسى: تەتقىقات نەتىجىسىدە ئايان بولۇشىچە، بۇ كېسەللىك سىنىك، مىس قاتارلىق مىنېرال ئېلېمېنتلارنىڭ يېتىشمەسلىكى بىلەن مۇناسىۋەتلىك بولىدۇ. ئوت - چۆپ ئانالىز نەتىجىسىگە قارىغاندا كېسەللىك رايونىدىن ئېلىنغان ھەر كىلوگرام ئارىلاش ئوت - چۆپ ئەۋرىشىكىدىكى سىنىك مىقدارى 17.28 مىللىگرام، مىس مىقدارى 2.92 مىللىگرام بولۇپ، نورمال قىممەتتىن خېلىلا تۆۋەن بولغان. كېسەللەنگەن قويلارغا سىنىك بىرىكمىلىرىنى تولۇقلاپ بەرگەندە ئالدىنى ئېلىش، داۋالاش ئۈنۈمى كۆرۈنەرلىك بولغان. كېسەللىك رايون مۇھىتىدا گۈڭگۈرت مىقدارىنىڭ يېتىشمەسلىكىمۇ بۇ كېسەللىكنىڭ كېلىپ چىقىشىدىكى سەۋەبلەرنىڭ بىرى. ئۇزۇن مۇددەت قويلارنى تۈگۈنەك يىلتىزلىق يەم - خەشەكلەر بىلەن باققاندا، قوي پادىلىرىدا بۇ كېسەللىك كۆرۈلىدۇ.

2. كېسەللىك ئالامىتى ۋە دىياگنوز قويۇش نۇقتىلىرى: بۇ كېسەللىك بىر يىلىنىڭ ھەرقانداق پەسلىدە، تولاراق ئەتىياز پەسلىدە كۆرۈلىدۇ. دەسلەپتە يۇڭنىڭ پارقراقلىقى تۆۋەنلەش، يۇڭنىڭ رەڭگى ئوڭۇش، كەم قانلىق ۋە غەيرىي نەرسىلەرنى يېيىش قاتارلىق ئالامەتلەر كۆرۈلىدۇ. ئۇنىڭدىن كېيىن ئىچى سۈرۈش، كۆرۈش قۇۋۋىتى تۆۋەنلەش، يۇڭ چاۋغايلىرى چۈشۈش ئەھۋالى كۆرۈلىدۇ. تولاراق بەل، بويۇن، تاغاق، قۇيرۇق يۇڭلىرى چۈشىدۇ. تەن تېمپېراتۇرىسى، تومۇر سوقۇش نورمال بولىدۇ. ياققانلارنىڭ يۇڭ يېيىش كېسەللىكى بۇ كېسەللىكنىڭ تەرەققىياتىنى تېزلىتىدۇ، بۇ كېسەللىككە يۇقىرىدىكى ئالامەتلەرگە قاراپ دىياگنوز قويۇشقا بولىدۇ.

3. ئالدىنى ئېلىش ۋە داۋالاش: ئالدىنى ئېلىشتا بېقىش - باشقۇرۇشنى كۈچەيتىپ، قويلارنىڭ ئوزۇقلۇق سەۋىيەسىنى ياخشىلاپ، ئوتلاق ئالماشتۇرۇپ، مۇۋاپىق مىقداردا بىدە قاتارلىق پۇرچاق ئائىلىسىدىكى ئوت - چۆپ ۋە كۈنجۈرە قاتارلىق يەملەرنى تولۇقلاپ بېرىش لازىم. داۋالاشتا يەمگە %0.02 سىنك كاربونات (碳酸锌) قوشۇپ بېرىلىدۇ. 1.5 گرام مىس سولفات (硫酸铜) دىن %1 لىك ئېرىتمە تەييارلاپ ھەپتەسىگە بىر قېتىم ئىچكۈزۈلىدۇ. ئۇنىڭدىن باشقا داۋالاش جەريانىدا يۈرەك فۇنكسىيەسىنى ياخشىلايدىغان دورىلارنى ئىشلىتىپ، كېسەللىكنىڭ ئېغىرلىشىپ كېتىشىدىن ساقلىنىش كېرەك. (02)

(بېشى 54 - بەتتە)

ئىختىيارىي كىرىش، ئىختىيارىي چېكىنىش» پىرىنسىپىنى ئىزچىلاش - تۇرۇپ، ئىختىيارىي بىرلىشىپ، دېموكراتىك باشقۇرۇشنى يۈرگۈزۈپ، كوپىراتىپ ئەزالىرىنى ھەقىقىي خوجايىنغا ئايلاندۇرىدۇ. دېھقانلار كەسپىي ھەمكارلىق كوپىراتىپى كەڭ دېھقانلارغا ئىقتىسادىي پائالىيەت جەريانىدا دېموكراتىك ھوقوق يۈرگۈزۈش، دېموكراتىك باشقۇرۇش ئادىتىنى يېتىلدۈرۈپ، دېموكراتىك باشقۇرۇش تونۇشنى كۈچەيتىپ، دېھقانلارنىڭ تەدبىر بەلگىلەش ئىقتىدارىنى يۇقىرى كۆتۈرىدۇ.

6. ئىقتىسادىي تەرەققىياتنى قوزغىتىپ، مەبلەغ كەمچىللىكىنى ھەل قىلىدۇ. دېھقانلار كەسپىي ھەمكارلىق كوپىراتىپىنى تەرەققىي قىلدۇرۇش يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىشنى كەسىپلەشتۈرۈش سەۋىيەسىنى يۇقىرى كۆتۈرۈشتىكى بىر مۇھىم ھالقا. يېزا ئىگىلىك تۈزۈلمىسىدە يېڭىلىق ياردەم تېشىنىڭ ئۈنۈملۈك شەكلى، يېڭى يېزا قۇرۇش، يېزا ئىقتىسادىنى تەرەققىي قىلدۇرۇش، دېھقانلار كىرىمىنى ئاشۇرۇشتىكى ئۈنۈملۈك ۋاسىتە. ھەمكارلىق كوپىراتىپىنىڭ قۇرۇلۇشى يېزا، كەنت مەبلەغىنىڭ جىددىيلىكىنى پەسەيتىپ، دېھقانلارنىڭ قەرز ئېلىشى تەس بولۇش مەسىلىسىنى ھەل قىلىپ، تۈرلەرنىڭ كەسىپلىشىش، كۆلەملىشىش، ئىلمىيلىشىشىنى ئاكتىپ ئىلگىرى سۈرۈش رولىنى جارى قىلدۇرىدۇ. (05)

سۈت ئۆچكىسىنىڭ سۈت مىقدارىنى ئاشۇرۇش تەدبىرلىرى

ياسىنجان ئابدۇراخمان

(ئاتۇش شەھىرى ئۈستۈنئاتۇش بازارلىق چارۋىچىلىق مالدوختۇرلۇق پونكىتىدىن 845354)

1. نەسىل تاللاش: ئەلا نەسىل باقمىچىلىقتا يۇقىرى گۈنۈمگە ئېرىد- شىشتىكى مۇھىم تەدبىر. نەسىل تاللىغاندا قاۋۇل، كۆپىيىش ئىقتىدارى يۇقىرى، يېلىننىڭ يېتىلىشى ياخشى، شۇنداقلا، يېلىن توپچىسى تىك، سىمپىتىرىك، سۈت ئىشلەپچىقىرىش مىقدارى يۇقىرى بولغان ئەلا نەسىل- لىك ساغلىقنى تاللاش كېرەك.

2. ئوغلاقنىڭ ئۆسۈپ يېتىلىشىنى چىڭ تۇتۇش: 4 - 10 ئايلىق مەزگىل مۇسكۈلى، سۆڭىكى ۋە ھەرقايسى توقۇلما ئەزالارنىڭ ئۆسۈپ يې- تىلىشى ئىنتايىن تېز بولىدىغان، مېتابولىزمى كۈچەيگەن، ئۆسۈپ يېتىد- لىشى تېز بولىدىغان مەزگىل بولۇپ، كۈندىلىك ئوزۇقلۇقىدا كۆك ئوت - چۆپ ۋە يىرىك يەم - خەشەكنى ئاساس قىلىپ، يەمنى قوشۇمچە قىلىش كېرەك. بۇنداق قىلغاندا يەم - خەشەك تەننەرخىنى ئازايتىپلا قالماستىن بەلكى، ساغلىق يېلىننىڭ يېتىلىشى ياخشى، ئۆمۈرلۈك سۈت مىقدارى كۆپ، كۆپىيىش ئىقتىدارى يۇقىرى بولىدۇ. يەمنى ئاساس قىلىپ بېقىلغان ئۆچكىنىڭ تېنى ئاجىز بولىدۇ، يېلىندا كۆپ مىقداردا ماي يىغىلىپ قې- لىپ، سۈت بېزىنىڭ سۈت ئاجرىتىپ چىقىرىش ئىقتىدارىغا تەسىر كۆر- سىتىپ، سۈت ئىشلەپچىقىرىش مىقدارى تۆۋەن، ئۆمۈرلۈك سۈت بېرىش مىقدارى ئاز بولۇپ قالىدۇ. شۇڭا نەسىللەندۈرۈشتىن ئاۋۋال ئەلا سۈپەتلىك ئوت - چۆپ، يەم - خەشەك بىلەن ياخشى بېقىش كېرەك.

ساغلىقنى نەسىللەندۈرگەندە تەن ئېغىرلىقى چوڭ بولسا ئۇرۇقلىنىش نىسبىتى ۋە تۆللەش نىسبىتىمۇ يۇقىرى بولىدۇ، يېلىننىڭ يېتىلىشى ياخشى، سۈت ئىشلەپچىقىرىش مىقدارى يۇقىرى بولىدۇ. تەن ئېغىرلىقى تۆۋەن بولسا ئۇرۇقلىنىش نىسبىتى ۋە تۆللەش نىسبىتىمۇ تۆۋەن بولىدۇ،

يېلىنىڭ يېتىلىشى ناچار، سۈت ئىشلەپچىقىرىش مىقدارى تۆۋەن بولىدۇ. شۇڭا ياش ساغلىقلارنى ئىنچىكىلىك بىلەن بېقىش ئاساسىدا، نەسىللەندۈرۈشتىن بىر ئاي بۇرۇن پۇرچاق ئائىلىسىدىكى ئەلا سۈپەتلىك ئوت - چۆپ بىلەن بېقىش، ھەر تۇپاق ساغلىققا كۈندە يەمدىن 400 - 500 گرامدىن قوشۇپ بېرىش (كۆممىقوناق %40، كېپەك، %35، سېرىق پۇرچاق %20، سۆڭەك پاراشوكى %3، ئاش تۇزى %1، ناترىي بىكاربونات %1 بولۇش كېرەك) ئارقىلىق سۈت ئۆچكىسىنى تېز ئەت ئالدۇرغىلى، ئېغىرلىقنى ئاشۇرغىلى، ئۇرۇقلىنىش ۋە تۆللەش نىسبىتىنى يۇقىرى كۆتۈرگىلى، يېلىنىڭ يېتىلىشىنى ئىلگىرى سۈرگىلى ۋە سۈت ئىشلەپچىقىرىش مىقدارىنى ئاشۇرۇشقا پۇختا ئاساس سالغىلى بولىدۇ.

3. تۇغۇتى يېقىنلاشقاندا يېلىنى چوڭىيىشقا باشلايدۇ، ھەر كۈنى لوڭگىنى پاكىز سۇغا چىلاپ، يېلىغا بىر قېتىم ئىسسىق ئوتكۈزۈپ ئۇۋىلاپ بەرسە، سۈت بېزىنىڭ قان ئايلىنىشىنى ياخشىلىغىلى، سۈت بېزى ھۈجەيرىسىنى جانلاندۇرغىلى، يېلىنىڭ يېتىلىشىنى تېزلەتكىلى، سۈت ئىشلەپچىقىرىش مىقدارىنى ئاشۇرۇشقا ياخشى ئاساس سالغىلى بولىدۇ.

4. تۇغۇشقا بىر ھەپتە قالغاندىن باشلاپ، پېروگستېن (孕激素) دىن 0.5 گرام ۋە ئېستىرادىيول بېنزوات (苯甲酸雌二醇) تىن بىر مىللىلىتىرنى ئارىلاشتۇرۇپ، تېرە ئاستىغا ھەر كۈنى بىر قېتىمدىن، ئۇدا 3 - 7 كۈن ئۆكۈل قىلسا يېلىنىڭ يېتىلىشىنى تېزلەتكىلى بولىدۇ.

5. ساغلىق سۈت بېرىۋاتقان مەزگىلدە ھەر كۈنى يېلىنى 2 - 3 قېتىم ئۇۋىلاپ بەرگەندە يېلىنىڭ ھەرىكىتى، مۇسكۇلنىڭ كېرىلىش كۈچىنى ئاشۇرغىلى، سۈت بېزى ھۈجەيرىسىنى غىدىقلىغىلى، سۈت بېزىنىڭ مېتابولىزمىنى كۈچەيتكىلى، يېلىنى قايتا ھاياتى كۈچكە ئىگە قىلغىلى ۋە سۈت ئىشلەپچىقىرىش مىقدارىنى ئاشۇرغىلى بولىدۇ. شۇنىڭ بىلەن بىللە قاننى جانلاندۇرۇپ، يېلىن يالغۇغى بولۇپ قېلىشنىڭ ئالدىنى ئالغىلى، سېغىش قېتىم سانىنى ئاشۇرغىلى بولىدۇ. (02)

گۆش كالىسىنىڭ يېم - خەشەكنى تەكشۈش ئۇسۇلى

مەرىپەمگۈل خالىق

(ئاتۇش شەھىرى سۈنتاغ يېزىلىق چارۋىچىلىق مالدوختۇرلۇق پونكىتىدىن 845351)

ئۆۋەتتە، يېزا - قىشلاقلاردا يېم - خەشەكتىن پايدىلىنىش ئۈنۈمى تۆۋەن بولۇش، يېم - خەشەكنى ئىسراپ قىلىش ئەھۋالى يەنىلا مەۋجۇت. دېھقان - چارۋىچىلارنىڭ يېم - خەشەكتىن ئۈنۈملۈك پايدىلىنىشىغا، يېم - خەشەك ئىسراپچىلىقىنىڭ ئالدىنى ئېلىشىغا ياردىمى بولسۇن ئۈچۈن تۆۋەندىكىدەك يېم - خەشەك تەكشۈش ئۇسۇلىنى تونۇشتۇرۇپ ئۆتمەن:

1. **تالقان قىلىش:** ھەر خىل بوغۇز، يەملەرنى 1 - 2 مىللىمېتىر چوڭلۇقتا دانچىسىمان تالقان قىلىپ بېرىش لازىم.

2. **ئۇششاقلاش:** شاخ - شۇمبا قاتارلىق يىرىك يېم - خەشەكلەرنى ئۇششاقلاپ بېرىش كېرەك، تۈگۈنەك يىلتىزلىق، تۈگۈنەك غوللۇق قاتارلىق شىرنىلىك يېم - خەشەكلەرنى ئۇششاقلاشتىن بۇرۇن پاكىز يۇيۇۋېتىش كېرەك.

3. **تۇز سېپىش:** شال پاخىلى، كۆممەقوناق شېخىنى ئىنچىكە يېپىچە - سىمان قىلىپ ئۇششاقلاپ، ئېچىتىش كۆلچىكىگە قاچىلاپ، ھەر 200 كىلو - لوگىرام يېم - خەشەككە 1.2~2 كىلوگىرام ئاش تۇزى، 65~75 كىلو - گىرام سۇ قوشۇپ، تەكشى ئارىلاشتۇرۇپ، ئۈستىنى زەھەرسىز يالتىراق يوپۇق بىلەن ياپىمىز، 24~48 سائەتتىن كېيىن تېمپېراتۇرا 40℃ قا چىققاندا دەسلەپ چىڭداپ تېمپېراتۇرىنى تۆۋەنلىتىش لازىم، ئاندىن يال - تىراق بىلەن ھىم چۈمكەپ، ئۈستىگە توپا تاشلاپ كۆمۈش لازىم، ئادەتتە 24 سائەتتىن كېيىن ئىچىپ ئىشلەتسە بولىدۇ.

4. **ئىششارلاشتۇرۇش:** ئۇششاقلانغان شاخ - شۇمبىلارنى 1% لىك خام ھاك سۈيى (يەنى بىر كىلوگىرام ھاكقا 50 كىلوگىرام سۇ قوشۇپ، چۆكۈندى داشقاللارنى چىقىرىۋېتىپ، ئاندىن ئۇنىڭغا 50 كىلوگىرام سۇ قېتىپ) نى تولۇق ئارىلاشتۇرۇپ، 35 كىلوگىرام ئۇششاقلانغان يېم - خەشەكنى ئۇ - نىڭغا چىلاپ، 10 مىنۇتتىن كېيىن سۈزۈپ ئېلىپ، يېم - خەشەك تەركىبىدىكى ھاك سۈيىنى پاكىز يۇيۇپ چىقىرىۋەتكەندىن كېيىن، ئىدىشقا قا - چىلاپ دۈملەپ، بىر كۈن تۇرغۇزغاندىن كېيىن ئىشلەتسە بولىدۇ.

5. سلوسلاش: سلوسلىنىدىغان يەم - خەشەكنىڭ قەنت تەركىبى بىرقەدەر يۇقىرى، قۇرۇق ماددا نىسبىتى %25 تىن يۇقىرى بولۇشى زۆرۈر. ئاساسلىقى باشقلىقلار ئائىلىسىدىكى ئۆسۈملۈكلەر ۋە ياۋا ئۆسۈم - لۈكلەرگە ماس كېلىدۇ. باشقلىقلار ئائىلىسىدىكى ياۋا ئۆت - چۆپلەر تۈ - گۈنچەك بولۇشتىن ئىلگىرى ئورنۇلىنىدۇ، ئەڭ ياخشىسى كۆك ئوت - چۆپنى تايلاپ ساقلاش، باشقلىقلار ئائىلىسىدىكى ئۆسۈملۈكلەر بىلەن پۇرچاق ئائىلىسىدىكى ئۆسۈملۈكلەرنى ئارىلاشتۇرۇپ ساقلاش لازىم. سۇ تەركىبى يۇقىرى يىلتىز، غول، يوپۇرماقلارنى سلوس خام ماتېرىيالى قى - لىپ قۇرۇتقاندىن كېيىن، %10 - %20 ئەتراپىدا كېپەك ئارىلاشتۇرۇپ سلوسلاش كىرەك. يەم - خەشەكلەرنى سلوسلاشتا سلوس ئوربىكى، تۈز يەر ياكى يالتىراق خالتا قاتارلىقلاردا ساقلاش ئۇسۇللىرى قوللىنىلىدۇ. سلوس ئوربىكىنىڭ چوڭ - كىچىكلىكى گۆش كالىسىنىڭ سانى ۋە يىللىق ساقلاش مىقدارىغا ئاساسەن بېكىتمە بولىدۇ، سلوس ئوربىكىنىڭ ھەر كۈب مېتىرغا 500 - 600 كىلوگرام يەم - خەشەك بېسىپ سلوسلىغىلى بولىدۇ. سلوسلىنىدىغان كۆممىقوناقنى سۈتلەنگەندە شېخى بىلەن قوشۇپ ئو - رىۋېلىپ، قۇرۇق ماددا مىقدارىنى %25 - %30 ئەتراپىدا كونترول قى - لىش كېرەك. سلوسلىنىدىغان شاخ - شۈمبىنى ئورۇش ماشىنىسىدا ئورسىمۇ ياكى شاخ - شۈمبىنى ئۇشاقلاش ماشىنىسى ئارقىلىق 2 - 3 سانتىمېتىر قىلىپ ئۇشاقلاپ يىغۇۋالسىمۇ بولىدۇ. شاخ - شۈمبى - نى سلوس ئوربىكىگە قاچىلاپ تەكشى ئارىلاشتۇرۇپ، بىر تەرەپتىن سېلىپ، بىر تەرەپتىن تەكشى چىڭداش، سلوس ئوربىكى لىق توشقاندىن كېيىن ئۈستىگە بىر قەۋەت كۈن نۇرىدىن ساقلايدىغان يالتىراق يوپۇق يېپىپ، چىرىشنىڭ ئالدى ئېلىنىدۇ. 30 كۈندىن كېيىن سلوس ئو - رىكىنى ئازراق ئېچىپ، ھەر كۈنى ئىشلىتىپ بولالىغۇدەك سلوسنى ئېلىپ ئىشلىتىش، كۆپ ئېلىۋېلىپ ئېشىپ قېلىشتىن، بۇزۇلۇپ ئىسراپ بولۇشتىن ساقلىنىش كېرەك. (02)

دېھقانلار كەسىپى ھەمكارلىق كوپىراتىپىنىڭ رولى

رەخمەتۇللا شەمشىدىن

(غۇلجا شەھەرلىك يېزا ئىگىلىك رادىيو - تېلېۋىزىيە مەكتىپىدىن 835000)

دېھقانلار كەسىپى ھەمكارلىق كوپىراتىپى - يېزا ئائىلە ھۆددىگەرلىك ئىگىلىكى ئاساسىدا، ئوخشاش تۈردىكى دېھقانچىلىق مەھسۇلاتلىرىنى ئىشلەپچىقارغۇچىلار ياكى ئوخشاش تۈردىكى يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىش مۇلازىمىتى بىلەن تەمىنلىگۈچىلەر، مەنپەئەتدارلار ئىختىيارى بىرلىشىپ، دېموكراتىك باشقۇرىدىغان، ئۆزئارا ھەمكارلىشىش خاراكتېرىدىكى ئىقتىسادىي تەشكىلات. بولۇپمۇ «دېھقانلار كەسىپى ھەمكارلىق كوپىراتىپى قانۇنى» نىڭ يۈرگۈزۈلۈشى كوپىراتىپقا تېخىمۇ ياخشى تەرەققىيات مۇھىتى يارىتىپ، كوپىراتىپنىڭ بازار ئىگىلىكىدىكى ئورنىنىڭ مۇھىملىقىنى تېخىمۇ يورۇتۇپ بەردى. دېھقانلار كەسىپى ھەمكارلىق كوپىراتىپى يېزا ئىگىلىك ئۈزۈلمىسىدە يېڭىلىق يارىتىپ، يېڭى تىپتىكى يېزا ئىگىلىك مۇلازىمەت سىستېمىسىنى بەرپا قىلىدۇ. دېھقانلار كەسىپى ھەمكارلىق كوپىراتىپى يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىش ئۈنۈمىنى يۇقىرى كۆتۈرۈپ، دېھقانلارنىڭ كىرىمىنى ئاشۇرىدۇ. زامانىۋى يېزا ئىگىلىك ۋە ئىقتىسادىي تەرەققىيات ئۈچۈن پارلاق كەلگۈسىنى يارىتىدۇ.

1. ھۆكۈمەت بىلەن كوپىراتىپ ئەزالىرى ئوتتۇرىسىدا كۆۈرۈكلۈك رول ئوينايدۇ. دېھقانلار كەسىپى ھەمكارلىق كوپىراتىپى كوپىراتىپ ئەزالىرىنىڭ ھەر خىل ئۇچۇر ۋە تەلەپلىرىنى يىغىپ رەتلەپ، ھۆكۈمەتكە يەتكۈزدۈ. شۇنىڭدەك ھۆكۈمەتنىڭ يېزا ئىگىلىك سىياسەتلىرىنى كوپىراتىپ ئەزالىرىغا يەتكۈزدۈ. ھۆكۈمەت دېھقانلار كەسىپى ھەمكارلىق كوپىراتىپى ئارقىلىق بىرقەدەر ئومۇميۈزلۈك، ھەقىقىي ئۇچۇرغا ئېرىشەلەيدۇ. يەنە تېخى كەسىپى كوپىراتىپىنىڭ ياردىمى ئارقىلىق ھۆكۈمەت ئالاقىدار سىياسەتلىرىنىڭ يۈرگۈزۈلۈشىنى ئىلگىرى سۈرىدۇ. شۇنداقلا يەنە دېھقانلار كەسىپى ھەمكارلىق كوپىراتىپى ھۆكۈمەتنىڭ تەدبىر بەلگىلىشىگە ياردەملىشىش جەھەتتىمۇ ئالاھىدە رولىنى جارى قىلدۇرىدۇ. كەسىپى كوپىراتىپى تىپلار ئۆزى شۇغۇللىنىۋاتقان كەسىپكە نىسبەتەن مول كەسىپى بىلىم ۋە

تەجرىبىگە ئىگە بولۇپ، ھەم كوپىراتىپ ئەزالىرىنىڭ ئارزۇسىنى چۈشىنەنە لىدۇ، ھەم دۆلەتنىڭ تەرەققىيات ئەھۋالىنى بىلەلەيدۇ. دېھقانلار كەسپىي ھەمكارلىق كوپىراتىپلىرى سىياسەت ۋە تەدبىرلەرنىڭ ئىزچىل ئەمەلىيلىك شىشىنى ئىلگىرى سۈرىدۇ.

2. يېزا ئىگىلىكىنى كەسپلەشتۈرۈپ باشقۇرۇشنىڭ مۇھىم تەشكىلىي شەكلى. دېھقانلار كەسپىي ھەمكارلىق كوپىراتىپى يېزا ئىگىلىكىنى كەسپلەشتۈرۈپ باشقۇرۇشتا مۇھىم رولىنى جارى قىلدۇرماقتا. بىر جەھەتتە تىن ئۇششاق دېھقان ئائىلىلىرىنى تەشكىللەپ، بىرلەشتۈرۈپ، دېھقانلارنى رەڭگارەڭ، ئۆزگىرىشچان بازارنىڭ ئاساسىي گەۋدىسىگە ئايلاندۇرۇپ، يېزا ئىگىلىكىنىڭ ئۆلچەملىشىش، كۆلەملىشىش، بازارلىشىش دەرىجىسىنى يۈقىرى كۆتۈرىدۇ. يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىش ئۈنۈمىنى يۇقىرى كۆتۈرۈپ، دېھقانلار كىرىمىنى ئاشۇرۇشنى ئىشقا ئاشۇرىدۇ. بازار ئىگىلىكى تۈزۈلمىسىنىڭ تەدرىجىي مۇكەممەللىشىشى ۋە ئىقتىسادنىڭ تېز تەرەققىي قىلىشىغا ئەگىشىپ، دېھقانلار كەسپىي ھەمكارلىق كوپىراتىپى، ئىختىيارلىق، دېموكراتىك باشقۇرۇش ۋە ئۆزئارا مەنپەئەت يەتكۈزۈش پىرىنسىپى بويىچە كوپىراتىپ ئەزالىرىنىڭ ھەمكارلىقنى كۈچەيتىپ، ئەزالارنىڭ بازار رىقابىتى ئىقتىدارىنى ئاشۇرۇپ، خېيىم - خەتەرنى ئازايتىدۇ. ئەزالارنىڭ ئەمەلىي ساپاسىنى يۇقىرى كۆتۈرۈپ، كەسپ ۋە يېزا ئىقتىسادىي كىرىمنى ئاشۇرۇپ، دېھقانلارنىڭ كولىپكىتىپ ئەقىل - پاراستىنى جارى قىلدۇرۇپ، ھەقىقىي تۈردە ساغلام بولغان ھەمكارلىق يولىنى ئاچىدۇ.

يەنە بىر جەھەتتىن دېھقانلارنىڭ كەسپلەشكەن ئىشلەپچىقىرىشى ئۈچۈن ئىشلەپچىقىرىشتىن ئىلگىرى، ئىشلەپچىقىرىش جەريانىدا ۋە ئىشلەپچىقىرىشتىن كېيىنكى مۇلازىمەتلەر بىلەن تەمىنلەيدۇ. بۇ ئىلغار يېزا ئىگىلىك پەن - تېخنىكىسىنى كېڭەيتىشكە پايدىلىق. دېھقانلارنىڭ بازار خېيىم - خەتەرنى، تىجارەت خېيىم - خەتەرنى ۋە تەبىئىي خېيىم - خەتەرگە تاقابىل تۇرۇش ئىقتىدارىنى يۇقىرى كۆتۈرىدۇ.

3. دېھقانلار مەنپەئىتىنى گەۋدىلەندۈرىدىغان ئۈنۈملۈك يول. دېھقانلار ئېلىمىزدىكى ئەڭ چوڭ ئىجتىمائىي توپ بولۇپ، تارقىلىشى بىرقەدەر چىدە

چىلانغۇ، تەشكىللىنىش دەرىجىسى تۆۋەن، كۆڭۈل ئارزۇسىنىڭ تولۇق ئىدى. پادىلىنىشى ۋە مەنپەئەتنىڭ ئۈنۈملۈك قوغدىلىشى بىرقەدەر قىيىن. دېھقانلار كەسپىي ھەمكارلىق كوپىراتىپى كوپىراتىپى ئەزالىرىنىڭ ھوقۇق - مەنپەئەتىنى قوغدايدىغان تەشكىلات بولۇپ، ھۆكۈمەت ۋە ئالاقىدار تارماقلارغا كەسىپلەرنىڭ تەلىپى، تەكلىپ - پىكىرلىرىنى دەل ۋاقتىدا يەتكۈزۈپ، ئاكتىپ ھالدا ئالاقىدار ئېتىبار سىياسەتلەرنى قولغا كەلتۈرەلەيدۇ. ھەمكارلىق كوپىراتىپى، يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىش ۋە تىجارەت بىلەن شۇغۇللانغۇچىلارنىڭ مەنپەئەتىنى قوغدايدۇ. شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا، كەسپىي ھەمكارلىق كوپىراتىپى دېھقانلار، يېزا ئىگىلىك كارخانىلىرى، دېھقانچىلىق مەھسۇلاتلىرى بازىرىنىڭ ھەرىكىتىنى قېلىپلاشتۇرۇپ ۋە چەكلەپ، كەسىپنىڭ ئىچى - تېشىدىكى زىددىيەتلەرنى ھەل قىلىپ، يېزا ئىگىلىك بازار تەرتىپى ۋە ئالاقىدار بازار سۈبېكتىپىنىڭ ئىقتىسادىي مەنپەئەتىنى قوغدايدۇ.

4. يېزا ئىگىلىك مەھسۇلاتلىرىنى خەلقئارا بازارغا قاتناشتۇرۇشنىڭ تەشكىلىي كاپالىتى. دۆلىتىمىز دۇنيا سودا تەشكىلاتىغا كىرگەندىن كېيىن خەلقئارا رىقابەتكە تارقاق كىچىك كۆلەمدىكى ئىشلەپچىقىرىش بىلەن شۇغۇللىنىۋاتقان دېھقانلار ئائىلىسىنى تەشكىللەپ، يېزا ئىگىلىك مەھسۇلاتلىرىنىڭ خەلقئارالىق رىقابەت كۈچىنى يۇقىرى كۆتۈرۈشكە توغرا كەلدى. دېھقانلار كەسپىي ھەمكارلىق كوپىراتىپى يېزا ئىگىلىكى بىلەن شۇغۇللاندىغۇچىلارغا ۋاكالىتەن خەلقئارا سودىغا قاتنىشىپ، خەلقئارا بازارنى تېخىمۇ ياخشى ئېچىپ، دېھقانلار كىرىمىنى ئاشۇرىدۇ.

5. يېزىلارنى دېموكراتىك باشقۇرۇشنىڭ مۇھىم گەۋدىسى. دېھقانلار كەسپىي ھەمكارلىق كوپىراتىپى سوتسىيالىستىك بازار ئىگىلىكى تەرەققىيات تەلپىگە ماسلىشىپ، ھۆكۈمەت بىلەن دېھقانلار ئوتتۇرىسىدا ئىجتىمائىي ۋاسىتىلىك رولىنى ئويناپ، ھۆكۈمەتنىڭ ئالاقىدار فۇنكسىيەسىنى ئۈستىگە ئالىدۇ. دېھقانلار كەسپىي ھەمكارلىق كوپىراتىپى دېھقانلارنىڭ ئىختىيارلىقى ئاساسىغا قۇرۇلغان، كەسپىي ھەمكارلىق تەشكىلىنى باشقۇرۇشتا ئىقتىسادىي ۋە قانۇن ۋاسىتىسىنى ئاساس قىلىدۇ. «كوپىراتىپقا» (داۋامى 47 - بەتتە)

جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ قورامغا يەتمىگەنلەرنى قوغداش قانۇنى

44 - ماددا سەھىيە تارماقلىرى ۋە مەكتەپلەر قورامغا يەتمىگەنلەرگە ساقلىق ساقلاش ۋە ئوزۇقلۇق جەھەتتە يېتەكچىلىك قىلىپ، زۆرۈر ساقلىق ساقلاش شارائىتى يارىتىپ بېرىشى، كېسەللىكنىڭ ئالدىنى ئېلىش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلىشى كېرەك.

سەھىيە تارمىقى بالىلارغا مۇداپىئە ۋاكسىنىسى ئەمەلش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلىشى كېرەك؛ دۆلەتنىڭ ئىممۇنىتېتلاش يىرىك پىلانى تۈرىدىكى مۇداپىئە ۋاكسىنىسى ھەقسىز ئەملىنىدۇ؛ بالىلاردا دائىم كۆرۈلىدىغان، كۆپ بولىدىغان كېسەللىكنىڭ ئالدىنى ئېلىش ۋە ئۇنى داۋالاش، يۇقۇملۇق كېسەللىكنىڭ ئالدىنى ئېلىش ۋە ئۇنى داۋالاش خىزمىتىنى نازارەت قىلىپ باشقۇرۇشنى كۈچەيتىش، بالىلار باغچىسى، يەسىلنىڭ ساقلىق ساقلاش ئىشلىرىغا بولغان كەسپىي يېتەكچىلىكىنى ۋە نازارەت قىلىپ تەكشۈرۈشنى كۈچەيتىش كېرەك.

45 - ماددا يەرلىك ھەر دەرىجىلىك خەلق ھۆكۈمەتلىرى بالىلار باغچىسى، يەسلى ئىشلىرىنى پائال راۋاجلاندۇرۇپ، بالىلار باغچىسى، يەسلىلەر ئىشلىرىنى ياخشى باشقۇرۇپ، ئىجتىمائىي تەشكىلات ۋە شەخسلەرنىڭ بالىلارغا تىنىش ئۆيى، يەسلى، بالىلار باغچىسىنى قانۇن بويىچە قۇرۇشنى قوللىشى كېرەك. ھەر دەرىجىلىك خەلق ھۆكۈمەتلىرى ۋە ئالاقىدار تارماقلار كۆپ خىل شەكىللەرنى قوللىنىپ، بالىلار باغچىسى، يەسلىلەرنىڭ ئوقۇتقۇچىلىرى ۋە تەربىيىچىلىرىنى تەربىيەلەپ ۋە چىنىقتۇرۇپ، ئۇلارنىڭ كەسپىي ئەخلاق ساپاسى ۋە كەسپىي ئىقتىدارىنى ئۆستۈرۈشى كېرەك.

46 - ماددا دۆلەت قورامغا يەتمىگەنلەرنىڭ ئەقلىي نەتىجىسى ۋە شان - شۆھرەت ھوقۇقىنى قانۇن بويىچە قوغدايدۇ.

47 - ماددا قورامغا يەتمىگەنلەردىن بەلگىلەنگەن يىلدىكى مەجبۇرىيەت مائارىپىنى تۈگىتىپ ئۆرلەپ ئوقۇمايدىغانلىرىنى ھۆكۈمەتنىڭ ئالا - قىدار تارماقلىرى ۋە ئىجتىمائىي تەشكىلاتلار، كارخانا، كەسپىي تەشكىلاتلار ئەمەلىي ئەھۋالغا قاراپ، كەسپىي جەھەتتىن تەربىيەلەپ، ئۇلارنىڭ ئىشقا ئورۇنلىشىشىغا شارائىت يارىتىپ بېرىشى لازىم.

48 - ماددا شەھەر ئاھالە كومىتېتى، كەنت ئاھالە كومىتېتى ئالا-
قېدار تارماقلارغا ھەمكارلىشىپ، قانۇنغا خىلاپلىق قىلىپ جىنايەت ئۆت-
كۈزگەن قۇرامغا يەتمىگەنلەرگە تەربىيە بېرىشى ۋە ئۇلارنى قۇتقۇزۇۋېلىد-
شى، قۇرامغا يەتمىگەنلەرنىڭ قانۇنىي ھوقۇق - مەنپەئىتىگە زىيان سالد-
دىغان قانۇنغا خىلاپ جىنايى ھەرىكەتلەرنىڭ ئالدىنى ئېلىشى ۋە ئۇنى تو-
سۇشى كېرەك.

49 - ماددا قۇرامغا يەتمىگەنلەرنىڭ قانۇنىي ھوقۇق - مەنپەئىتى
زىيانغا ئۇچرىغاندا، زىيانغا ئۇچرىغۇچى ۋە ئۇنىڭ ۋەسىيلىرى ياكى باشقا
تەشكىلات ۋە شەخسلەر ئالاقىدار تارماقلارغا ئەر ز قىلىشقا ھوقۇقلۇق، ئالا-
قېدار تارماقلار قانۇن بويىچە ۋاقتىدا بىر تەرەپ قىلىشى كېرەك.

50 - ماددا جامائەت خەۋپسىزلىكى ئورگىنى، خەلق تەپتىش مەھك-
مىسى، خەلق سوت مەھكىمىسى ۋە ئەدلىيە مەمۇرىي تارمىقى مەسئۇلىد-
تىنى قانۇن بويىچە ئادا قىلىپ، قانۇن يۈرگۈزۈش پائالىيىتىدە قۇرامغا
يەتمىگەنلەرنىڭ قانۇنىي ھوقۇق - مەنپەئىتىنى قوغدىشى كېرەك.

51 - ماددا قۇرامغا يەتمىگەنلەرنىڭ قانۇنىي ھوقۇق - مەنپەئىتى
زىيانغا ئۇچراپ، قانۇن بويىچە خەلق سوت مەھكىمىسىگە دەۋا قىلسا، خەلق
سوت مەھكىمىسى قانۇن بويىچە ۋاقتىدا قاراپ چىقىشى ھەمدە قۇرامغا
يەتمىگەنلەرنىڭ فىزىئولوگىيىلىك، پىسخىك ئالاھىدىلىكى ۋە ساغلام ئۆ-
سۈپ يېتىلىش ئېھتىياجىغا ماسلىشىپ، قۇرامغا يەتمىگەنلەرنىڭ قانۇنىي
ھوقۇق - مەنپەئىتىنى كاپالەتلەندۈرۈشى كېرەك.

قانۇن يۈرگۈزۈش پائالىيىتىدە قانۇن ياردىمىگە ياكى قانۇن يۈرگۈزۈش
بويىچە قۇتقۇزۇشقا موھتاج قۇرامغا يەتمىگەنلەرگە قانۇن ياردىمى ئاپپاراتى
ياكى خەلق سوت مەھكىمىسى ياردەم بېرىپ، ئۇلارغا قانۇن بويىچە قانۇن
ياردىمى بېرىشى ياكى ئۇلارنى قانۇن يۈرگۈزۈش بويىچە قۇتقۇزۇۋېلىشى
كېرەك. (05)

پاتقاق گازى باشقۇرۇشتا دىققەت قىلىدىغان نۇقتىلار

نۇرگۈل غېنى

(چاقىلىق ناھىيە ئوتام يېزىلىق دېھقانچىلىق تېخنىكا پونكىتىدىن 841800)

1. يازدا تېمپېراتۇرا يۇقىرى، خام - ئەشىيالارنىڭ پارچىلىنىشى تېز بو - لۇپلا قالماي، خورۇشىمۇ تېز بولىدۇ. پاتقاق گازى كۆلچىكىنىڭ خام - ئەشىياسىنىڭ ئۈزۈلۈپ قالماسلىقى، شۇنداقلا ئۈزۈكسىز گاز ھاسىل بو - لۇشقا كاپالەتلىك قىلىش ئۈچۈن ۋاقىتدا ماتېرىيال كىرگۈزۈش لازىم.
2. دائىم پاتقاق گاز ئېچىتقۇچى ماتېرىياللىرىنى ئارىلاشتۇرۇپ، پاتقاق گازى كۆلچىكىدىكى ئېچىتقۇ ماتېرىياللار بىلەن پاتقاق گازى باكتېرىيەل - ەرنى تەكشى ئارىلاشتۇرۇپ، كۆپلەپ گاز ھاسىل قىلىشقا كاپالەتلىك قى - لىش لازىم.
3. ياز پەسلى تېمپېراتۇرا يۇقىرى، سۇنىڭ پارغا ئايلىنىشى تېز، خور - ۇشى كۆپ بولىدۇ. شۇڭا ئەمەلىي ئەھۋالغا ئاساسەن دائىم سۇ قاچىلاپ تۇ - رۇش، ئېچىتىش قويۇقلۇقىنى %6 ئەتراپىدا كونترول قىلىش لازىم.
4. پاتقاق گازى باكتېرىيەلىرى نېترال ياكى سەل ئىشقارلىق شارائىتتا تېز كۆپىيىدۇ. شۇڭا كۆلچەك ئىچىدىكى چىرىندىنىڭ PH قىممىتى 6.8 - 7.5 ئارىلىقىدا بولۇش كېرەك.
5. ياز پەسلىدە تېمپېراتۇرا يۇقىرى بولغانلىقتىن دائىم بېسىم سائىتى - ىنى كۆزىتىپ تۇرۇش كېرەك. ئەگەر گاز كۆلچىكىنىڭ بېسىمى بەك يۇقىرى بولۇپ كەتسە ۋاقىتدا گاز ئىشلىتىش، گاز قويۇپ بېرىش قاتارلىق ئۇ - سۇللار ئارقىلىق، يۇقىرى بېسىمنىڭ ئۇزاق مۇددەت گاز كۆلچىكىگە تەسىر قىلىپ، كۆلچەكنى بۇزۇۋېتىشىدىن ساقلىنىش كېرەك.
6. ئەگەر گاز توشۇش تۈرۈبىسى، ۋېكلىۈچاتېلىنىڭ ھەرقايسى ئۇلانغان جايلىرىدا قارىداپ قالغان ئەھۋال كۆرۈلسە، دەرھال توشۇش يوللىرىنى رې - مونت قىلىپ، گاز قېچىشنىڭ ئالدىنى ئېلىش لازىم.
7. پاتقاق گازىنى ئىشلىتىشتىن توختىغان ۋاقىتتا ئاندىن ماتېرىيال كىرگۈزۈش ۋە چىقىرىش كېرەك. بولۇپمۇ تېز سۈرئەتتە ماتېرىيال كىر - گۈزۈش ۋە چىقارماسلىق، پاتقاق گاز كۆلچىكى ئىچىدە تەتۈر بېسىم پەيدا بولۇپ پارتلاشنىڭ ئالدىنى ئېلىش كېرەك.

8. پاتقاق گازى باكتېرىيەلىرى زەھەرلىك بۇيۇملارغا يولۇققاندا زەھەر-لىنىدۇ. شۇڭلاشقا ھەر خىل ئۆتكۈر زەھەرلىك دېھقانچىلىق دورىلىرى، بو-لۇپمۇ ئورگانىك باكتېرىيە ئۆلتۈرۈش سۇيۇقلۇقى، ئۇنىڭدىن باشقا كىر-يۇيغان سۇ قاتارلىقلار كۆلچەك ئىچىگە كىرىپ كەتمەسلىكى كېرەك. كۆ-پىنچە ئۆسۈملۈكلەرنى خام ئەشيا قىلىپ، پارچىلانغاندىن كېيىن گاز ھا-سىل بولىدۇ. ئەمما ياڭاق يوپۇرمىقى، سېسىق ئوت، سامساق، كەرەپشە، تا-ماكا غولى قاتارلىقلار پاتقاق گاز كۆلچىكىدىكى باكتېرىيەلەرنىڭ پارچىل-دىنىنى چەكلەيدۇ ياكى ئۆلتۈرىدۇ، ئۇلارنى خام - ئەشيا قىلماسلىق كې-رەك. پۇرچاق، يەر ياڭىقى، چىگىت قاتارلىقلار ھاۋا كەمچىل شارائىت ئاس-تىدا ھىدرو فوسفات شەكىللەندۈرىدۇ، بۇ زەھەرلىك بولۇپلا قالماستىن، ئادەم ۋە ھايۋانلارمۇ ئاسانلا زەھەرلىنىپ قالىدۇ، شۇڭا بۇلارنىمۇ خام ماتې-رىيال قىلماسلىق كېرەك.

9. يامغۇر سۈيىنىڭ كۆلچەك ئىچىگە كىرىپ كېتىشىدىن ساقلىنىش، ماتېرىيال كىرگۈزۈش - چىقىرىش ئېغىزلىرىنى ھىم ئېتىش، شۇنىڭ بى-لەن بىرگە كۆلچەك ئىچى بېسىمىنىڭ تۇيۇقسىز ئۆرلەپ كۆلچەكنى بۇزۇ-ۋېتىشىدىن ساقلىنىش كېرەك.

10. خام - ئەشيانى دۆۋىلەپ ئېچىتىش لازىم. ئوت - چۆپ خام - ئەشيا قىلىنىدىغان بولسا ئاۋۋال توغراپ ئۇششاق قىلغاندىن كېيىن سۇغا چىلاپ، 2 - 3 كۈن ئېچىتىپ، ئاندىن 50 سانتىمېتىرنى بىر قەۋەت قى-لىپ ھاك ياكى ئوت - چۆپ كۈلى چېچىش بىلەن بىرگە، گەندە ياكى ھاياۋا-ئات قىغىدىن چېچىپ، ئۈستىنى يالتىراق قاتارلىق نەرسىلەر بىلەن ئوراپ 7 - 8 كۈن تولۇق ئېچىتىش لازىم.

11. كۆلچەك ئىچىدىكى خام ئەشيانى ئالماشتۇرۇشقا توغرا كەلسە قارى-دىغا ماتېرىيال كىرگۈزمەسلىك، ئادەتتە ئېچىتقۇ ماتېرىيالنىڭ نىسبىتى ھاياۋانات قىغى %30، گەندە %8 - %10، كۆلچەكتە قالدۇرۇلغان (ئەسلىدى-كى ئېچىتىلغان ماتېرىيال) باكتېرىيە ۋە پاتقاق گاز سۇيۇقلۇقى %20، سۇ %40 بولسا مۇۋاپىق بولىدۇ.

12. ئېچىتىپ تەييارلانغان خام ئەشيانى پاتقاق گازى كۆلچىكىگە سالى-دىغان ۋاقىتتا، ئالدىن تەييارلاپ قويۇلغان، دىيامېتىرى 20 سانتىمېتىر كېلىدىغان ياغاچ كالتەك ياكى بامبۇك تاياقچە پاتقاق گازى كۆلچىكىنىڭ

ئوتتۇرىسىغا تىكلەپ قويۇلىدۇ. تەييارلانغان خام ئەشيا ئۇنىڭ ئەتراپىغا پۈ-
تۈن كۆلچەكنىڭ 1/4 گىچە قاچىلىنىدۇ. خام ئەشيانى كىرگۈزۈپ بولغاندا -
دىن كېيىن، ياغاچ كالتەك (بامبۇك كالتەك) نى تارتىۋېلىپ، پەيدا بولغان
تۆشۈككە قوناق پاسىرى، گۈرۈچ پاخلى قاتارلىقلارنى سېلىپ، ئاندىن 5 -
6 تال دىيامېتىرى ئۈچ سانتىمېتىر، ئۇزۇنلۇقى 1.5 مېتىر كېلىدىغان
بامبۇك تايماقچە (بامبۇك ئۈستىدىن 8 - 10 جۈپ تۆشۈك تېشىپ ھاۋا ئۆ-
تۈشۈشى تېزلىتىلىدۇ) نى تۆشۈككە تىقىپ، ئەڭ ئاخىرىدا سۇ قاچىلاش
ئېغىزىنى مەھكەم ئېتىپ، گاز چىقىرىش تۈرۈبىسى بېكىتىلىپ، 2 - كۈنى
چۈشتىن باشلاپ گاز ئىشلىتىشكە بولىدۇ.

13. لايىقەتلىك كىنىشكىسى بولمىغان كىشىلەرنىڭ پاتقاق گازى كۆل-
چىكى قۇرۇلۇشى قىلىشىغا بولمايدۇ. پاتقاق گاز كۆلچىكىنى چوقۇم يېزا
ئىگىلىك مىنىستىرلىكى بىر تۇتاش تەربىيەلەپ باھالاشتىن ئۆتكەن، پاتقاق
گاز كۆلچىكى ياساش سالاھىيەت گۇۋاھنامىسىگە ئېرىشكەن ئىشچىلار يا-
سسا بولىدۇ. بۇنىڭدا دۆلەت ۋە مۇناسىۋەتلىك ئۆلچەم خەرىتىسىگە ئاسا-
سەن لايىھەلەش، قۇرۇلۇش سۈپىتىگە قاتتىق ئەمەل قىلىش لازىم. قۇرۇ-
لۇش جەريانىدا كۆلچەك ئورۇلۇپ كېتىش، ئۈستى قىسمى بۇزۇلۇپ كې-
تىشتىن ساقلىنىش، ئۆز ۋاقتىدا «ئۈچ بىخەتەرلىك ئېغىزى» نى ياخشى
ئېتىپ، ئادەم ۋە ھايۋانلارنىڭ كۆلچەك ئىچىگە چۈشۈپ كېتىشىنىڭ ئالدى-
نى ئېلىش كېرەك.

14. پاتقاق گازى كۆلچىكى ئىچىدە ئادەم زەھەرلىنىپ قالسا، قۇتقۇزۇش
خادىملىرى بىخەتەرلىككە كاپالەتلىك قىلىپ، كۆلچەكنىڭ سىرتىغا ئو-
رۇنلاشتۇرغان سولياۋ نەيچە ئارقىلىق نەپەسلىنىش بىلەن بىللە زەھەرلى-
نىپ قالغان خادىمنى قۇتقۇزۇش، ھەرگىزمۇ ئالدىراپ كۆلچەك ئىچىگە
كىرىپ، ئارقا - ئارقىدىن زەھەرلىنىپ قېلىشتىن ساقلىنىش كېرەك.

15. كۆمۈر گاز ئوچۇقىنى پاتقاق گاز ئوچۇقىغا ئۆزگەرتىشكە بولمايدۇ.
گازنىڭ خاراكتېرى ئوخشاش بولمىغاچقا، يېقىلغۇ شارائىتىمۇ ئوخشاش
بولمايدۇ. ئۆزگەرتىش قىلغاندىن كېيىن ئىشلەتكەندە ئېغىر خەتەر كېلىپ
چىقىدۇ، شۇڭلاشقا دۆلەت بىخەتەرلىك ئۆلچىمىدىن ئۆتكەن، ئۆلچەملەش-
تۈرگەن پاتقاق گاز ئوچۇقىنى ئىشلىتىش لازىم. (02)

بىر تىنچلىق زىرائەتلىرىدىن ئورۇن بەلگىلىپ ئورۇن تاللاش ئۇسۇلى

ئايشەمگۈل تاش تۇرسۇنئېلى

(قەشقەر يېزا ئىگىلىك تېخنىكومىدىن 844000)

ئىرسىيەت ئەۋزەللىكى تولۇق ئىپادىلىنىدىغان ئورۇندىن ئورۇن تاللاپ ئېلىپ تاللاپ يېتىشتۈرگەندە، سۈپەتلىك ئورۇقتىن تولۇق پايدىلىنىش ئۈنۈمىنى ئاشۇرۇپ، مەھسۇلاتنى ئاشۇرغىلى بولىدۇ.

زىرائەتنىڭ ھەرقايسى مېۋىلەش ئورنىدىن يىغىۋېلىنغان ئورۇقنىڭ سۈپىتى ئوخشاش بولمايدۇ. ئوخشاش بولمىغان زىرائەتلەرنىڭ مۇۋاپىق ئورۇق-لۇق ئورنىنى بەلگىلەشتە ئەڭ ئېسىل ئىرسىيەت ئەۋزەللىكى ئىپادىلىنىدىغان ئورنىدىن پايدىلىنىپ ئورۇق تاللاش كېرەك.

1. كۆممىقوناق: ئىرسىيەتلىك ئەۋزەللىكى باشقانىڭ ئوتتۇرا، ئاستى قىسمىدا بولۇپ، مۇشۇ ئورۇندىكى داننى تاللاپ ئورۇقلۇق قىلسا مەھسۇلات-نى 35% گە تەراپىدا ئاشۇرغىلى بولىدۇ.

2. ئاققوناق: باشقانىڭ ئۈچ قىسمى ئىرسىيەت ئەۋزەللىكىگە ئىگە. باشقانىڭ ئۈچى قىسمىدىكى دان توق، تويۇنغان، يېتىلىشى ياخشى، ئۆسۈشى كۈچلۈك بولۇشتەك ئىرسىيەتلىك ئەۋزەللىكى بار. باشقانىڭ يۇقىرىقى 1/3 قىسمىدىكى داننى تاللىسا، مەھسۇلاتنى 8% گە تەراپىدا ئاشۇرغىلى بولىدۇ.

3. شال: باشقانىڭ ئۈچ قىسمى ئەۋزەللىككە ئىگە. باشقانىڭ ئۈچ قىسمىدىكى دان تولۇق، تويۇنغان، مىڭ تال دان ئېغىرلىقى يۇقىرى، ئۆسۈشى كۈچلۈك بولۇپ، ئوتتۇرا، تۆۋەن قىسمىدىكى دانغا قارىغاندا مەھسۇلاتنى ئايرىم - ئايرىم 13% - 17% گە تەراپىدا ئاشۇرغىلى بولىدۇ.

4. سېرىق پۇرچاق: ئوتتۇرا قىسمىدىكى مېۋە چوكىسى ئىرسىيەت ئەۋزەللىكىگە ئىگە. چەكلىك چوكىلاش ئادىتىدىكى سورتنىڭ ئىرسىيەتلىك ئەۋزەللىكىگە ئىگە ئورنى غولنىڭ ئوتتۇرا، ئۈستى قىسمىدا، چەكسىز چوكىلاش ئادىتىدىكى سورتنىڭ ئىرسىيەت ئەۋزەللىكى ئورنى غولنىڭ ئوتتۇرا، تۆۋەن قىسمىدا بولۇپ، مۇشۇ ئورۇندىن ئورۇق تاللىغاندا مەھسۇلات-نى 10% ئاشۇرغىلى بولىدۇ.

يۇقىرىقى ئۇسۇل بويىچە تاللىغان ئورۇقنى چوقۇم ئايتاپقا سېلىپ، ئورۇق تەركىبىدىكى نەملىكنى ئۆلچەم دائىرىسىگە چۈشۈرۈپ، ئورۇقنى بەخەتەر ساقلاپ قىشتىن ئۆتكۈزۈش لازىم. (02)

مەنسەپ تالاشما نامتالاش

بىلىمدىن ئىنساننىڭ پىكرى ئېچىلۇر
بىلىمدىن تەبىئەت سىرى ئېچىلۇر
بىلىمدىن نادانلىق خاتىمە تاپار
بىلىمدىن سانادەت گۈلى ئېچىلۇر
— سۆزۈك

ھەر مىللەت خەلقى ئىستىيا قىلىشىپ ، سوتسىيالىستىك ئىنسان چەمئىيىتى بىر ياكى قىلىشنى تەزلىتىپ!

ھەلىمە تۇرسۇن فوتوسى

مەركىزىي شەھەر — كۆزەل ئۈرۈمچى

农村科技 (月刊)

يېزا پەن — تېخنىكىسى (ئايلىق ژۇرنال)

باشقۇرۇپ چىقارغۇچى ئورۇن: شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق يېزا ئىگىلىك پەنلەر ئاكادېمىيەسى
تۈزۈپ نەشر قىلغۇچى: «يېزا پەن - تېخنىكىسى» ژۇرنىلى رېداكسىيەسى ئۇيغۇر تەھرىر بۆلۈمى
باش مۇھەررىر: ھەلىمە تۇرسۇن تېلېفون ۋە فاكس نومۇرى: 0991 - 4505075
مۇھەررىرلەر: ئابىلەت ھەبىبۇللا ئەنۋەر مۇھەممەت
ئادرېسى: ئۈرۈمچى شەھىرى نەنچاڭ يولى 403 - قورۇ پوچتا نومۇرى: 830091
باسقۇچى ئورۇن: شىنجاڭ شىنخۇا باسما زاۋۇتى باھاسى: 2.00 يۈەن
تارقانقۇچى ئورۇن: ئۈرۈمچى شەھەرلىك پوچتا ئىدارىسى
مۇستەرى قوبۇل قىلغۇچى: جايلاردىكى پوچتخانىلار، نامراتلارنى يۆلەش ئىشخانىسى، پەن-تېخنىكا
ئىدارىسى، ئىگىلىك باشقۇرۇش ئىدارىسى ۋە تەھرىر بۆلۈمىمىز مۇستەرى قوبۇل قىلىدۇ.

خەلقئارالىق ئۆلچەملىك نومۇرى: ISSN 1004-1095

مەملىكەتلىك بىر تۇتاش نومۇرى: CN 65-1046/S-W

پوچتا ۋاكالىت نومۇرى: 123 - 58 ئېلان كىنىشكا نومۇرى: 0016